

Μικροχωρικά ΓΡΑΜΜΑΤΑ



ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»

(ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 1885)

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του έσωτερικού και του
έξωτερικού καθώς και τους φίλους του Μικρού Χωριού Εύρυτανίας.

(Σημ.: Τα ένυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)

Περίοδος Β' — Χρόνος 15ος
Τόμος 2ος 'Αρ. φύλλων 25-26

Ιανουάριος - Ιούνιος 1985

Έτήσια συνδρομή:

Έσωτερικού	Δρχ. 500
Έξωτερικού	Δολ. 20
Έταιριών, ΝΠΔΔ, κλπ.	Δρχ. 1000



Υπεύθυνοι σύμφωνα με το νόμο:

Σύνταξης: Μεν. Κουτσούκης, 'Αγλαύ-
ρου 19 — 21, 'Αθήνα (11741),
τηλέφ. 92.38.197.

Τυπογραφείου: Γερ. Μαυρογεώργης,
Σεργίου Πατριάρχου 6, 'Αθήνα,
τηλ. 36.07.938.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

—'Η έκατονταετηρίδα της 'Αδελφότητας	1
— Σπύρος Α. Σιδερίδης, του Γιάννη Βηλαρά	3
— Ξενοφών Α. Σιδερίδης, του Κλ. Κουτσούκη	6
— Το παλιό Σχολείο του Μικρού Χωριού (1880), του Γ. Παπαδή	11
— Οί Μικροχωρίτες και τὰ έπιτεύγματά των, του Δ. Κοκκάλα	16
—'Η Φιλοπρόδος 'Εταιρία Νέων Μικρού Χωριού, του Γ. Μανίκα	28
—'Απ' όσα θυμάμαι, του Στ. Γεωργούλη	31
— Συμβουλές για ένα εύτυχισμένο σπίτι	36
—'Η Γαλανή Σημαία (ποίημα), του Χ. Δ. Τριανταφύλλη	44
— Μητρώων 'Αρρένων Κοινότητας Μικρού Χωριού	45
—'Από τη σκοπιά της 'Αδελφότητας	51
—'Από το χώρο της Εύρυτανίας	54
—'Εντυπα που λάβαμε	56
— Μικροχωρίτικα Γράμματα	58
— Μνήμη και χρέος	61
—'Εκείνοι που έφυγαν	63

Φωτογραφία έξωφύλλου: «Σήμερον έμοϋ, αύριον έτέρου και ούδέποτε τινός». Κτητορική πλάκα στο σπίτι του Δ. Ι. Φλέγγα (1928) που σήμερα συντηρεί ο γιός του Τάσος. ('Εκτύπωση έξωφύλλου: Εύγενής προσφορά Χ. Γκουζέλου).

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ (1885 - 1985)

Συμπληρώνονται 100 χρόνια φέτος από την πρώτη ίδρυση (1885) της 'Αδελφότητας Μικροχωριτών στην Πόλη (Κωνσταντινούπολη). Δυστυχώς γραπτές μαρτυρίες δεν σώθηκαν ως έμας, όπως καταστατικά, κατάλογοι μελών κλπ. Έχουμε όμως τις μαρτυρίες και ένθυμσεις των παλαιότερων που μας μεταφέρουν δικές τους εμπειρίες ή αφήγησεις των πατέρων τους που έζησαν ή σταδιοδρόμησαν στην Πόλη την εποχή εκείνη. Στα 1896 έχουμε την πρώτη ίσως ομαδική φωτογράφιση 40 περίπου Μικροχωριτών που τους παρουσιάζουμε σε άλλες σελίδες.

Η Κων)πολη τον 18ο αιώνα ήταν ακόμη άκμαίο κέντρο του Έλληνισμού. Στην πλούσια Εύρυτανική παροικία, που απ' τα 1812 ήταν οργανωμένη στην «'Αδελφότητα των έν Κων)πόλει Εύρυτάνων», συγκαταλέγονταν και πολλοί Μικροχωρίτες. Με λίγες εξαιρέσεις ίσως, όπως οί άδελφοί Σιδερίδηδες κ.ά. ανήκαν όλοι σχεδόν στο «ρουσφέτιον των μπακάληδων».

Είναι επιβεβλημένη ή μνήμη των παλαιότερων και μάλιστα των πρωτεργατών της 'Αδελφότητάς μας. Γιατί μέσα απ' αυτή έκτός των άλλων συστηματοποιήθηκε ή προσφορά και ή συμβολή των ξενητεμένων Μικροχωριτών προς τό χωριό τους. Πολλά κοινωφελή έργα, όπως τό παλιό Σχολείο, τό Χάνι κ.ά., έγιναν πιθανόν πολύ πριν ιδρυθεί ή 'Αδελφότητα. Άναμφισβήτητα τον 19ο αιώνα και άρχές του 20ου αιώνα οί Κωνσταντινοπολίτες είναι αυτοί που φέρνουν την πρόοδο, τον έκπολιτισμό, την εξέλιξη στο χωριό. Φέρνουν σε έπαφή τον παραδοσιακό με τον σύγχρονο κόσμο.

Δέν είναι τυχαίο ότι παιδιά Κων)πολιτών, όπως άργότερα «'Αμερικανών», είναι αυτοί που σπουδάζουν, γίνονται δάσκαλοι, γιατροί, δικηγόροι κλπ.

Οί Κων)πολίτες είναι αυτοί που χτίζουν ή συντηρούν τά μεγάλα (ντιθίτικα) άρχοντικά. Οί Κων)πολίτες είναι αυτοί που με τις εισφορές τους, κατά κύριο λόγο, ή με άυτεπιστασία και με την έθελοντική τους εργασία φτιάχνουν τους πλακόστρωτους δρόμους ή καλντερίμια, κτίζουν ύδραγωγεία, έκκλησίες, καμπαναριά, Σχολείο, Ξενώνα κ.λπ.

Η έκτεταμένη άναφορά στους Κων)πολίτες Μικροχωρίτες που κάνει τό περιοδικό πιό έντονα στο τεύχος αυτό και θα συνεχισθεί στο έπόμενο, είναι μιá προσπάθεια γνωριμίας μ' αυτούς, που λίγο ή πολύ έπηρέασαν τη ζωή του χωριού μας. Ταυτόχρονα είναι κι ένα χρέος μνήμης σ' αυτούς που πρωτοστάτησαν σε έργα κοινής ωφέλειας. Δέν έχουμε τον πλήρη κατάλογο όλων. Βασιζόμαστε στις ένθυμσεις και την πρόθυμη συνεργασία Μικροχωριτών που έζησαν στην Πόλη, όπως ό

γλαφυρότατος κ. Δ. Κοκκάλας, άλλων πού εἶχαν κάποια ἐπικοινωνία ἢ συνεργασία μ' αὐτούς, ὅπως ὁ θαλερὸς δάσκαλός μας κ. Γ. Παπαδῆς ἢ ἐρευνητῶν, ὅπως ὁ γνωστὸς συγγραφέας κ. Γιάννης Βηλαρᾶς, πού στὰ πλαίσια τῶν ἐρευνῶν τους προσελκύει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ δράση τῶν συμπατριωτῶν μας. Ὁ 20ὸς αἰώνας ἔφερε ὅπως τόσους άλλους καὶ τοὺς Μικροχωρίτες στὴν Ἀμερική, πού γίνεται ὁ δεύτερος ὀργανωτικὸς σταθμὸς τῶν ξηνητεμένων Μικροχωριτῶν. Γιαρ' ὅλον ὅτι ἀκόμη ἀπ' τὰ 1920 ἐνισχύουν τὸ Μικρὸ Χωριὸ (ἐκκλησία κλπ.), ἐπίσημα ἢ ἴδρυση τοῦ Συλλόγου Μικροχωριτῶν «Ὁ Φοῖνιξ» γίνεται πολὺ ἀργότερα, στὰ 1943. Τὸ ἔργο τοῦ «Φοῖνικα» στάθηκε ἀποφασιστικὸ στὴ διάρκεια τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια, ἕως ὅτου οἱ Μικροχωρίτες τῆς Ἀμερικῆς ἀπορροφήθηκαν ἀπὸ τὴν ὀργάνωση τῶν Εὐρυτάνων Ἀμερικῆς τὸ «Βελούχι», καὶ μέσα ἀπ' αὐτὴν συνέχισαν τὶς πατριωτικὲς τους προσπάθειες γιὰ ἐνίσχυση τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς Εὐρυτανίας γενικότερα.

Ἀσφαλῶς πολλὰ ἀπομένουν νὰ μάθουμε γιὰ τοὺς Μικροχωρίτες τῆς Ἀμερικῆς μέσα ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ «Φοῖνικα», πού ἀσφαλῶς κάποια μέρα θὰ ἀποδειχτοῦν πολὺτιμα ὅταν ἐρευνηθοῦν.

Στὰ 1955 ἐπανιδρύεται, στὴν Ἀθήνα αὐτὴ τὴ φορά, τὸ Σωματεῖο τῶν ἐν Ἀθήναις κλπ. Μικροχωριτῶν, πού εἶναι ἡ σημερινὴ Ἀδελφότητα. Ἡ ἴδρυσή της ὑποδήλωνε ἀφ' ἑνὸς τὴν ὕπαρξη μεγάλου ἀριθμοῦ Μικροχωριτῶν ξηνητεμένων στὸ ἐσωτερικὸ πιά τῆς χώρας, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀπόφαση καὶ ἐπιθυμία νὰ συμβάλουν ὄχι μόνο στὴ σύσφιγξη τῶν δεσμῶν μεταξὺ τους, ἀλλὰ στὴν ἀναδημιουργία καὶ πρόοδο τοῦ χωριοῦ τους. Αὐτὸ τὸ ἔργο συνεχίζεται σήμερα καὶ εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ συνεχισθεῖ καὶ στὰ ἐπόμενα χρόνια.



ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ



ΣΠΥΡΟΣ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ

Του κ. Γιάννη Βηλαρά

“Ενας φλογερός πατριώτης από την Κωνσταντινούπολη, που διέθεσε μιὰ κολοσιαία περιουσία για τήν ίδρυση σχολείων, εκκλησιών και νοσοκομείων.

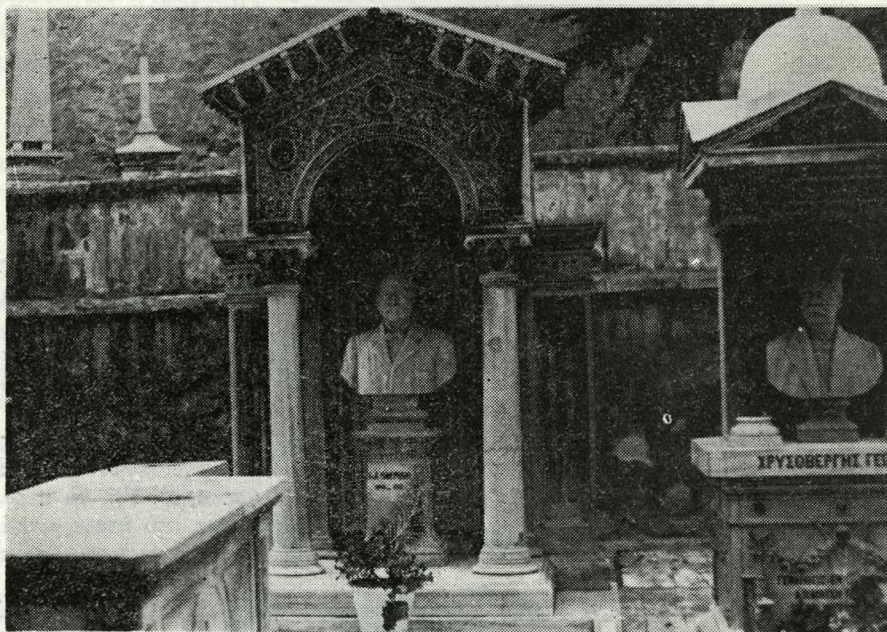
Αυτό τὸ Μικρὸ Χωριὸ τῆς Εὐρυτανίας, πὺ κανένας δὲν ξέρει πότε ἀκριβῶς χτίστηκε κι ἀπὸ ποιούς, ἔχει πάρα πολλές ὁμομορφιές, κρυφές καὶ φανερές. Στὰ χρόνια τῆς σκλαδιᾶς, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὰ 1690, ὅταν πέρασε ἀπὸ κεῖ πέρα ὁ Γάλλος περιηγητὴς Μπουισόν, λέει ὅτι ὑπῆρχε ἓνα θαυμάσιο μοναστήρι (ἴσως τῆς Προυσιώτισσας)· μὲ πολλοὺς σεβάσιμους καλόγερους, πὺ ἦτανε ὅλοι τοὺς φιλόξενοι, ἀνοιχτόκαρδοι καὶ «πεπαιδευμένοι». (Ἡ λέξη εἶναι γραμμμένη ἑλληνικὰ στὸ ξένο κείμενο). Οἱ κάτοικοι τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, ζούσανε ἀπλὰ καὶ εἰδυλλιακά. Φτιάχνανε σταυρούς, καμπολόγια, εἰκονίσματα μὲ θαυμάσιες παραστάσεις καὶ ἀσημένια δισκοπότηρα. Τὰ φτιάχνανε, ὄχι γιὰ νὰ τὰ πουλήσουνε, μὰ γιὰ δικὸ τοὺς λογαριασμό. Γιὰ νὰ περάσει, δηλαδή, ἡ ὥρα τοὺς καὶ νὰ στολίσουνε μ' αὐτὰ τὰ σπίτια τοὺς, πὺ ἦτανε μικρά, κατάλευκα συνήθως καὶ φρεσκοασβεστωμένα. Μ' ἄλλα λόγια, οἱ κάτοικοί του ἦτανε, λίγο ἢ πολὺ, καλλιτέχνες.

Τὸ Μικρὸ Χωριὸ δὲν ἦτανε φτωχό. Σύμφωνα μὲ τίς πολὺτιμες πληροφορίες πὺ μᾶς δίνει πάντα ὁ Μπουισόν, δὲν εἶδε πουθενὰ φτώχεια καὶ δυστυχία, ὅπως ἀλλοῦ. Οἱ Μικροχωριτὲς ἦτανε ὅλοι τοὺς ζωηροί, καθαροὶ καὶ φορούσανε τὰ «γιορτινά» τοὺς ρούχα ἀκόμη καὶ ὅταν πηγαίνανε νὰ βοσκίσουνε τὰ ζωντανά τοὺς. Αὐτὸ κυρίως πὺ τοῦ ἔκανε ἐγγύπωση, ἦτανε τὰ παιδιά, πὺ εἶχανε ὅλα τοὺς χαρούμενη ὄψη κι ὅτι οἱ γυναῖκες δὲν κρύβανε τὸ πρόσωπό τοὺς μὲ τσεμπέρια, ὅπως εἶδε νὰ γίνεται στ' ἄλλα χωριά πὺ πέρασε. Οἱ Μικροχωριτὲς, ἀκόμη, μόλις τὸν βλέπανε, τὸν τραβούσανε μὲ τὸ ζόρι μέσα στὰ σπίτια τοὺς, γιὰ νὰ τοῦ προσφέρουνε φρέσκο ψωμί, ἐλιές, τυρὶ κι ἓνα κρασί ρόζ, «πὺ ἦτανε ἀδύνατο νὰ τὸ πιῶ, γιὰτὶ μύριζε ἔντονα ρετσίγι τοῦ πεύκου». Γιὰ Τούρκους δὲν μᾶς λέει τίποτα ὁ Μπουισόν. Εἶναι σὰν νὰ μὴν πατήσανε ποτέ τοὺς ἐκεῖ πέρα. Ἴσως ἐπειδὴ τὸ χωριὸ ἦτανε χτισμένο σὲ μιὰ βουνοκορφῇ, στὴ Χελιδόνα, κάπου δυὸ χιλιάδες μέτρα ψηλά.

Σ' ἓνα σημεῖο τοῦ βιβλίου του, πάντως, ἀναφέρει κάτι πολὺ ἐνδιαφέρον: «Ὅπως πληροφορήθηκα, γράφει, οἱ περισσότεροὶ νέοι ἄντρες φεύγουνε καὶ πηγαίνουνε στὴν

Κωνσταντινούπολη, στις Παραδουνάβιες χώρες, στη Ρωσία και κάποτε ακόμα πιό μακριά. "Επειδή είναι έξυπνοι και πολύ δουλευτές, όλοι τους σχεδόν γίνονται πλούσιοι. "Έτσι, όταν καμιά φορά επιστρέφουν στο χωριό τους, φέρνουνε μαζί τους χρυσάφι με τις δεκάδες». Καθώς δείχνουνε τὰ πράγματα, οί Μικροχωρίτες είχανε από τότε μέσα τους τὸ μικρόβιο τῆς φυγῆς. Φεύγανε, πρὸ παντός, γιὰ νὰ πάνε νὰ γνωρίσουνε πρῶτα τὸν κόσμο και κατόπιν γιὰ νὰ πλουτίσουνε. Φημισμένοι Μικροχωρίτες, πὸν διαπρέψανε στὸ ἐξωτερικὸ στὰ νεώτερα χρόνια, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ 1900, υπήρξαν πολλοί: Ὁ Σταμάτιος Θανογιάννης, πὸν ἔζησε στὸ Βατούμι κι ἦτανε θαύπλουτος ἔμπορος, ὁ Κυριακούλης Κυρίτσης στὴ Ρουμανία, ὁ Δημήτρης Σημαντήρας κι ὁ Δανιήλ Τριχιᾶς στὸ Νόβγοροδ και πολλοὶ ἄλλοι ἀκόμα.

Στὸ κεφάλαιο αὐτό, ὡστόσο, θὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν Σπύρο Α. Σιδερίδη, ἀπὸ τῆ μεγάλη οἰκογένεια τῶν Σιδερίδων, πὸν θεωρεῖται ἔθνικὸς εὐεργέτης, μ' ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξεως. Ἦτανε γιὸς τοῦ Θανάση Σιδερίδη και γεννήθηκε τὸ 1849. Δὲν ξέρουμε, ὅμως, πὸν ἀκριβῶς εἶδε τὸ φῶς τῆς ζωῆς. Γιὰ τὸ ὄνομά του δὲν ἀνα-



Ὁ τάφος τοῦ Σπ. Σιδερίδη στὸ Μπαλουκλή. Δίπλα του ὁ ἄλλος ἐπιφανὴς ἔθνικὸς εὐεργέτης, ὁ Χρυσοβέργης, κάποτε συνεργάτης και συγγενὴς τοῦ Σιδερίδη.

φέρεται πουθενὰ στὰ παλιὰ μητρώα τῆς Κοινότητος τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ. Ξέρουμε, ὅμως, μὲ βεβαιότητα, ὅτι ἀπὸ πολὺ μικρὸς εἶχε ἀποκτήσει τὴ ρωσικὴ υπηκοότητα και ὅτι ἐγκαταστάθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἀσχολήθηκε μὲ διάφορες ἐπιχειρήσεις. Ἦτανε πολὺ νέος ἀκόμα, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σήμαινε τίποτα. Ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας στιγμή πὸν ξεπήδησε στὴν ἀγορά, ἔκανε τοῦ κόσμου τὰ πράγματα μὲ πολλὴ ἐπιτυχία. Δὲν ἦτανε τυχαῖο τὸ γεγονός ὅτι γίνθηκε ἀντιπρόσωπος τῶν ρωσικῶν πετρελαίων. Μὲ τὴ δουλειά του αὐτὴ ἀπόκτησε τεράστια πλοῦτη και γοργὰ πῆρε τὸ δικό του δρόμο, πὸν τὸν ὁδήγησε ψηλά. Τόσο ψηλά, ὥστε νὰ θεωρεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἰσχυρὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του.

Πέρα από την προτίμησή του στα ελληνικά σκάφη για τις μεταφορές του οίκου του, ένισχυσε οικονομικά και, σε πολλές περιπτώσεις χωρίς το παραμικρό κέρδος, τους ναυτίλους μας. Ίδιαίτερα, όλους εκείνους που συνεργαζόταν στενά μαζί τους. Περισσότερο, όμως, απ' όλους, αγαπούσε τους Χιώτες ναυτικούς. Ίσως αυτό να όφελόταν στο ότι ή έξαιρετική σύντροφος τής ζωής του, ή γυναίκα του Θεοφανώ, ήταν Χιώτισσα, τó γένος Χρυσοβέργη. Ανάμεσα σ' αυτούς που ένισχυθήκανε άποφασιστικά στα πρώτα θήματα τής άειναυτικής τους σταδιοδρομίας, συγκαταλέγονταν ό Γεώργιος Μ. Λιβανός κι ό Ίωάννης Ι. Καρράς, που οί σημερινόί απόγονοί τους κατέχουνε έξέχουσα θέση στον έφοπλιστικό στίβο. Άλλά κι ό ίδιος ό Σιδερίδης γίνηκε γρήγορα ένας από τους πλουσιότερους έφοπλιστές του καιρού του, μ' όλόκληρο στόλο από φορτηγά καράβια.

Ό Κλεομένης Σ. Κουτσούκης, στο πραγματικά θαυμάσιο βιβλίό του «Τό Μικρό Χωριό Εύρυτανίας», γράφει και τά όνόματα από τά περισσότερα πλοία του (κάπου 18) και άλλα έντεκα που δέν τά αναφέρει ό παραπάνω συγγραφέας.

Άνθρωπος άπλός κι εύγενικός, έκανε ό,τι μπορούσε για νά βοηθήσει τους συναθρώπους του. Κανέναν δέν άφηγε παραπονεμένο. Γνωστούς και άγνωστους, τους πρόσφερε δουλειά, χρήματα, φάρμακα. Τους έχτιζε ακόμα και σπίτια. Κι όχι σπίτια έργατικά. Εΐχανε μέσα τά πάντα: Ήπιπλα, κρεβάτια, μαγειρικά σκεύη, χαλιά κι ένα σωρό άλλα απαραίτητα πράγματα.

Ό Σπύρος Σιδερίδης έλεγε:

— Νά δίνεις, χωρίς νά παίρνεις. Νά προσφέρεις, χωρίς νά ρωτάς. Όταν ή πόρτα σου είναι ανοιχτή, δέχεσαι τόν Κύριο. Κι αυτός σου χαμογελάει γλυκά και σού δείχνει τó δρόμο για κάτι καλύτερο. Πάντα για κάτι καλύτερο...

* * *

Μέλος από τά πιό σημαντικά στην «Άδελφότητα Εύρυτάνων» στην Κωνσταντινούπολη, έστελνε κάθε χρόνο με δικά του έξοδα, δώδεκα άπόφοιτους τής Μεγάλης τού Γένους Σχολής ή τής Ζωγραφείου, για νά σποδάσουνε στο έξωτερικό σε Πανεπιστήμια τής άρεσκείας τους. Ήπειδή, όμως, οί περισσότεροι από τους συμπατριώτες του είχανε μονάχα κορίτσια, έβρισκε Έλληνόπουλα από άλλες περιοχές για νά πάνε εκείνα στη θέση τους. Έτσι, καθηγητές τής Φιλοσοφίας, δικηγόροι, γιατροί, μηχανικοί, ανώτεροι κληρικοί, ακόμα και πολιτευτές, όπως οί άδελφοί Ζαλώνη, ό Μπαγάτσος, ό Σερπιέρης, Σαβδόπουλος, Σταυρινός, οί Πετεφρήδες, ό Γκόντολας, ό Ίωαννίδης, ό Βασδέκης κι ένα σωρό άλλοι, σκορπισμένοι σ' όλη τήν Εύρώπη και τήν Άμερική, είναι δημιουργήματα δικά του. Και τί δέν έκανε, αλήθεια, για νά ένισχύσει αυτούς που είχανε ανάγκη! Και τó σπουδαιότερο: Δέν ψάχνανε νά τόν βρούνε, για νά τού απλώσουνε τó χέρι. Έφαχνε νά τους βρει. Κι άμα τους ανακάλυπτε, χαίρότανε σάν μικρό παιδί, γιατί μπορούσε νά συμπληρώσει τó φιλανθρωπικό του έργο.

Η φυχή του πετούσε κυριολεκτικά, όταν έδινε χρήματα για κοινωνικούς σκοπούς: Έχτισε σχολεία κι εκκλησιές στην Πόλη και στο Βατούμ, εκκλησιές στο άγαπημένο του χωριουδάκι στην Ελλάδα κι ένα σωρό άλλα ιδρύματα, που ελάχιστα γνωρίζουνε μέχρι σήμερα ό,τι είναι προσφορές δικές του. Κι είναι πολύ φυσικό νά μήν τó γνωρίζουνε, άφου πουθενά δέν αναφέρονται τούτα. Πουθενά, εκτός από ένα προσωπικό του ήμερολόγιο, που άφησε στον άδελφικό του φίλο Γεώργιο Π. Σερράο. Τούτος τελευταίος, μετά τó θάνατο τού Σιδερίδη, δημοσίευσε μερικά άποσπάσματα σε τοπικές εφημερίδες τού Βατούμ. Στην Κωνσταντινούπολη, στο περίφημο Νοσοκομείο τού Μπαλουκλή, ή καλύτερη πτέρυγα, αυτή που βλέπει πρós τήν πύλη τής Σηλυβρίας, όνομάζεται «Σιδερίδειος». Για τήν πτέρυγα τούτη, ό ευεργέτης αυτός ξόδεψε άμέτρητες χρυσές λίρες. Στο προαύλιο τού νοσοκομείου, ύπήρχε κι άνδριάντας

του — άλλοι μιλάνε για προτομή, αλλά είναι λάθος — που τον καταστρέφανε οι Τσερκοί με τὰ αίματηρά γεγονότα τοῦ 1955.

Ὁ Σπύρος Σιδερίδης πέθανε στήν Πόλη τὸ 1912. Μὲ τὴ διαθήκη του ἄφησε μετρητὰ ἑκατὸν τριάντα χιλιάδες λίρες στοὺς στενοὺς κι ἀπώτερος συγγενεῖς του, «σὲ ὑπαλλήλους τῆς ἐταιρίας — συμπληρώνει ὁ Κλεομένης Σ. Κουτσούκης — καὶ φίλους καθὼς καὶ τὸ Ρωσικὸ Νοσοκομεῖο. Ἐξ ἄλλου, τὴν ἀκίνητη περιουσία του, πού ὑπολογίστηκε γύρω στὰ 5.000.000 χρυσὲς λίρες — καὶ πού τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς διατέθηκε σὲ δωρεὰς καὶ εὐεργεσίες — τὴν ἀποτελοῦσαν 65 ἀκίνητα (οἰκόπεδα καὶ χτίσματα) τῆς Πόλης καὶ ἄλλα στήν Ὀδυσσό καὶ τὸ Βατούμ, ἕνας δλόκληρος στόλος ἀπὸ φορτηγὰ σκάφη καὶ πολλὰ χρεώγραφα». Βέβαια, πολλὰ ἀπὸ τ' ἀκίνητα αὐτὰ καὶ κάμποσα ἄλλα περιουσιακὰ στοιχεῖα, δημιουργήσανε ἄρκετὰ προβλήματα. Γιατί, στὸ μεταξύ, γίνηκε ἡ Ρωσικὴ Ἐπανάσταση καὶ τὰ πράγματα ἀλλάξανε ριζικὰ. Ὅπως κι ἂν ἔχει τὸ ζήτημα, ὁ θαυμάσιος αὐτὸς Ἕλληνας, πού ὄλη του ἡ ζωὴ στάθηκε ἕνα πραγματικὰ δημιουργικὸ ἔργο, συγκαταλέγεται σήμερα ἀνάμεσα στοὺς μεγάλους ἐθνικοὺς εὐεργέτες, τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου κυρίως.

ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ*

τοῦ κ. Κλ. Κουτσούκη

Α'. Δημιουργημένος ἐπιχειρηματίας.

Ὁ Ξενοφὼν Σιδερίδης, γιὸς τοῦ Ἀθανασίου Σιδερίδη ἀπ' τὸ Μικρὸ Χωριὸ Εὐρυτανίας, φέρεται ἐγγεγραμμένος στὰ μητρώα τῆς Κοινότητος Μικροῦ Χωριοῦ μὲ ἔτος γεννήσεως 1851. Ἐπίσημες βιογραφίες τὸν φέρουν ὅτι γεννήθηκε τὸ 1851 στήν Κωνσταντινούπολη (Χρυσόπολη ἢ Σκούταρι), ὅπου ὁ πατέρας του ἀπὸ μικρὸς εἶχε ξενητευτεῖ κι εἶχε καζαντήσει ἐμπόρος. Ἡμαῖζε, τότε, στήν Πόλη, μιὰ πολυάριθμη Εὐρυτανικὴ παροικία, πού, ἀπ' τὰ 1812, ἐμφανίζεται ἐπίσημα ὡς «Ἀδελφότης τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Εὐρυτάνων», μὲ τὴν ὁποία, ὡς θὰ δοῦμε παρακάτω, ὁ Ξενοφὼν Σιδερίδης συνέδεσε τ' ὄνομά του. Ἄν καὶ ὅπως φαίνεται δλόκληρη τὴ ζωὴ του, τὴν ἔζησε μακριὰ ἀπὸ τὴν Εὐρυτανία, ὁ ἴδιος ἀγάπησε καὶ βοήθησε πολὺ τὸν κόσμον τῆς.

Εἶχε προσεκτικὰ ἀνατραφεῖ ἀπ' τὴν μητέρα του, Ἑλληνίδα τῆς Πόλης, κι ἀπ' τὰ μαθητικὰ του χρόνια διακρινόταν γιὰ τὴν φιλομάθειά του. Ὅταν ὅμως, ὁ πατέρας του, πού εἶχε μεταθεῖ στήν Αἴγυπτον γιὰ νὰ ἐπεκτείνει τὸ ἐμπόριό του, πέθανε, ὁ μικρὸς Ξενοφὼν, ἂν καὶ διέπρεπε στὰ μαθήματα, διέκοψε τὸ Σχολεῖον (Ἑλληνικὸ Σχολαρχεῖο) καὶ ἀνεζήτησε ἐργασία στὰ μεγάλα καταστήματα τοῦ Γ. Χρυσοβέργη. Ἐκεῖ, ὅπου εἶχε κάποια ἀνώτερη θέση, ὁ μεγάλος ἀδελφός του Σπυρίδων, ἐργάσθηκε στήν ἀρχὴ ὡς μικρὸς λογιστής. Ὁ ζῆλος καὶ ἡ δραστηριότητα, πού ἀνέπτυξαν οἱ ἀδελφοὶ Σιδερίδηδες, ἀπέσπασαν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ μεγάλου ἐμπόρου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔκαμε συνεταίρους. Ἀργότερα οἱ δύο ἀδελφοί, θὰ γίνουν καὶ οἱ ἴδιοι με-

* Ἡ ἐργασία αὐτή, μὲ τὸν τίτλον «Διακεκριμένοι Εὐρυτάνες: Ξενοφὼν Σιδερίδης, μνήμη στὰ σαράντα χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του», πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Στερεὰ Ἑλλάς», Σεπτέμβριος 1969 σ. 32 - 35, ὅπου παρατίθεται καὶ ἀναλυτικὴ βιβλιογραφία γύρω ἀπὸ τὸν Ξ. Σιδερίδη καὶ τὸ ἔργο του.

γάλοι κεφαλαῖοι καὶ θ' ἀρχίσουν νὰ προβαίνουν σὲ ἐπικερδεῖς τοποθετήσεις τῶν κεφαλαίων τους σὲ μεγάλα ἐμπορικὰ σκάφη (κυρίως πετρελαιοφόρα), σιδηροδρόμους, ἀκίνητα κ.λπ.

Β'. Ἐξοχος Βυζαντινολόγος.

Ὁ Ξενοφὼν Σιδερίδης, παράλληλα πρὸς τὴν ἐπιχειρηματικὴν του δραστηριότητα, κατεγίνετο, μὲ πάθος, καὶ στὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευνα. Ἄν καὶ γωρὶς διέκοψε τὸ Σχολεῖο, δὲν σταμάτησε, μόνος πλέον, νὰ μελετᾷ, νὰ διδάσκεται καὶ νὰ ἐπεκτείνει τὶς γνώσεις του. Νεαρώτατος ἀκόμη (1872), ἔγινε μέλος τοῦ «Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου», ποῦ εἶχε σὰν σκοπὸν, τὴν προαγωγήν τῆς ἔρευνας καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἐπίσημη ιδιότης, μὲ τὴν ὁποία τὸν ἀναγράφουν ἐκάστοτε τὰ μητρώα τοῦ Συλλόγου, εἶναι «ἐμποροῦπάλληλος». Αὐτὸ, ὅμως, δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ καταλάβει σχεδὸν ὅλα τὰ ἀξιώματα μέσα στὸν Σύλλογον καὶ νὰ διακριθεῖ ἀνάμεσα σὲ ἄλλες προσωπικότητες.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὑπῆρξε μέλος καὶ ἀργότερα ἔγινε Κοσμήτωρ, Πρόεδρος καὶ μόνιμος Γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνάμεσα στοὺς διακεκριμένους: Στ. Ἀριστάρχη, Παπαδόπουλο Κεραμέα, Κυρ. Περδικίδη, J. Mingne, C. G. Mormanh, Curtis, Galvert, Whashington, Divingy κ.ἄ. Οἱ ἄλλες ἐπιτροπὲς τοῦ Συλλόγου ἦσαν ἡ Φιλολογικὴ, ἡ Ἐκπαιδευτικὴ, ἡ Συντακτικὴ, ἡ Οἰκονομικὴ, ἡ Ἐπιστημονικὴ μὲ ἀνάλογον ἀποστολὴν ἢ καθε μιά.

Βυζαντινὲς ἐπιγραφὲς καὶ χριστιανικὰ μνημεῖα, Βυζαντινὴ τοπογραφία (κυρίως Κων/πόλεως), δημοσιεύσεις σημαντικῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων, συνοδευόμενες πάντα ἀπὸ δικὰ του ἐμπεριστατωμένα σχόλια καὶ εὐστοχῆς κριτικὲς παρατηρήσεις καὶ γενικώτερα θέματα τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ Φιλολογίας, ὑπῆρξαν τὸ ἀντικείμενον τῶν πολυαριθμῶν ἐρευνῶν καὶ μελετῶν του. Ὅλες οἱ διατριβὲς του, φέρουν τὴν σφραγίδα τῆς πολυμαθείας του καὶ εἶναι χαρακτηριστικὲς γιὰ τὴν λιτότητα τοῦ ὕφους καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβεια. Γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῶν ἐρευνῶν του, συχνά, καὶ κυρίως, ὅταν διέκοψε τὴν ἐπιχειρηματικὴν του δράσιν, μετέβαινε στὸ Ἅγιον Ὁρος, στὶς Μυκῆνας, στὴν Ἀθήνα καὶ στὸ ἐξωτερικόν, ὅπου σὰν γλωσσομαθέστατος ποῦ ἦταν, (ἦταν κάτοχος πολλῶν εὐρωπαϊκῶν, σλαβικῶν καὶ ἀνατολικῶν γλωσσῶν), ἀναδιόφουσε στὶς ἐκεῖ βιβλιοθήκας. Προσφιλῆς του τόπος, ὅπου ἐπίσης μετέβαινε, συχνὰ γιὰ ἔρευνες, ἦταν τὸ Μοναστήρι τῆς Ἀναλήψεως στὴν Πόλιν. Ἐκεῖ γνωρίστηκε μὲ τὸν κατοπινὸν συνεργάτην του, καθολικὸν ἐπίσκοπον Louis Petit, ποῦ πέθανε στὰ 1927.

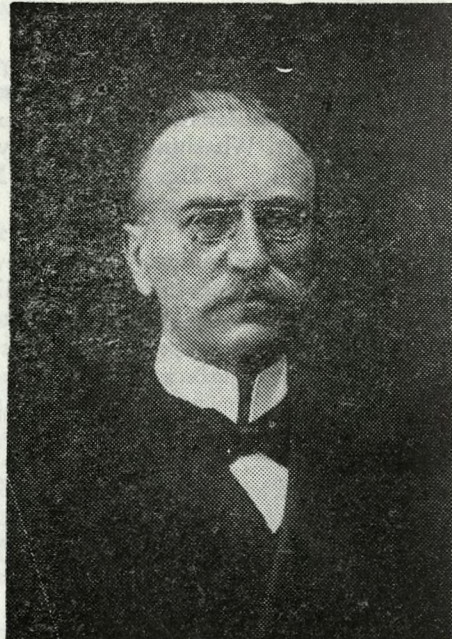
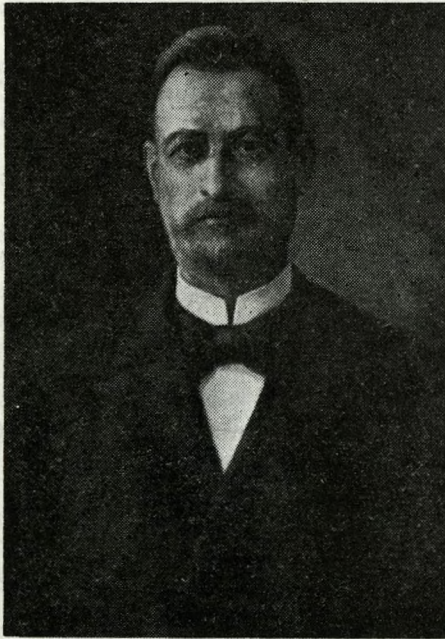
Τὸ ἐπιστημονικὸν κύρος, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε, ἂν καὶ αὐτοδίδακτος αὐτός, τὸν κατέστησε σεβαστὸν στὸν κύκλον τῶν Βυζαντινολόγων. Πολλοὶ σύγχρονοί του, τὸν ἀπέκάλεσαν «Πρύτανιν τῶν Βυζαντινολόγων». Τόσο πολὺ ἐλάμπρυνε τὴν θέσιν του στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἔγινε τόσο πολὺ γνωστός μέσα στὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον, ὥστε ἀβίαστα καὶ ἐπανειλημμένα τοῦ προτάθηκε ἡ Προεδρία, τὴν ὁποία ὁμως ἀρνιόταν μὲ σεμνότητα ἰσχυριζόμενος, ὅτι δὲν κατεῖχε δίπλωμα Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς, προσὸν τυπικόν, σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμὸν τοῦ Συλλόγου. Ὑπῆρξε μέλος, καὶ ἀργότερα ἀνακηρύχθηκε Εὐεργέτης τῆς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, μέλος τοῦ Ρωσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς ἐπίσης ἀνακηρύχθηκε μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρούπολεως (Σαιντ Πέτερσμπουργκ) καὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὕστερα ἀπὸ πρότασιν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Κ. Ἀμάντου (1929).

Τὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς μελέτες του, δημοσίευσε στὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς του: «Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος», «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» (τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως), «Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», «Γρηγόριος ὁ Παλαμῆς», «Νέος Ποιμὴν», «Ὁρθοδοξία», «Ἡ-

πειρωτικά Χρονικά», «Χιακά Χρονικά» και άλλες εξέδωσε αὐτοτελῶς.

Τὸ τελευταῖο ἔργο, γιὰ τὸ ὁποῖο κατηγάωσε καὶ μόχθο καὶ χρῆμα εἶναι τὸ οχτάτομο «Γεωργίου Σχολαρίου ἅπαντα τὰ εὐρισκόμενα», ποῦ ἐπιμελήθηκε μαζί με τοὺς 1) Mgr. Louis Petit, καθολικὸ ἐπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ 2) Μαρτίν Ζουγκιέ. Τὸ συλλογικὸ αὐτὸ ἔργο, ποῦ ἀπήτησε μακρόχρονη συλλογὴ ὕλικου με σχετικὰ σχόλια καὶ παραπομπές, εἶναι ἐνδεικτικὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ζήλου καὶ τοῦ μόχθου γιὰ τὴν ἀνεύρεση τοῦ τεράστιου ὕλικου κατεσπαρμένου σὲ διάφορες βιβλιοθήκες καὶ ἐνδεικτικὸ ἀκρίβεια τῆς βαθείας λατρείας πρὸς τὴν Βυζαντινὴ ἔρευνα.

Σχετικὴ μετὰ τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἡ ἐπόμενη περικοπὴ ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ Σιδερίδη πρὸς τὸ νεώτερο συνεργάτη του Μαρτίν Ζουγκιέ, στίς 28.2.1929. «...Ὁφείλω νὰ σὰς πῶ, ὅτι τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιο εἰσέρχομαι εἰς τὸ 78ον ἔτος τῆς ἡλικίας μου, ὅτι ἱατροὶ δὲν μοῦ συνιστοῦν τίς πνευματικὲς ἐργασίες καὶ ὅτι οἱ ὀφθαλμίατροι λέγουν



Οἱ ἀδελφοὶ Σιδερίδηδες, ὁ Σπυρίδων (ἀριστερὰ) καὶ ὁ Ξενοφὼν (δεξιὰ). Ἡ φωτογραφία τοῦ πρώτου εἶναι ἀπὸ ζωγραφικὸ πίνακα ποῦ θρίσκεται σήμερον στὴ Διεύθυνση τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου (Ἀθήνα).

τὸ ἴδιο ἐξ αἰτίας τῆς μυωπίας μου. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἡ καλὴ μου θέλησις θὰ προσκρούσῃ γυρὴς ἢ ἀργὰ εἰς δυσχερείας. Ἀλλὰ ἄς ἀφήσωμεν ἐδῶ τὸ μέλλον, τὸ ὁποῖον «ἐν γόνασι Θεοῦ κεῖται» καὶ ἄς προχωρήσωμεν εἰς τὸ ἔργον». Πρὶν ὅμως ολοκληρωθεῖ ἡ ἐκδοσις τοῦ ἔργου, στίς 14 Αὐγούστου 1929, ὁ Ξενοφὼν Ἀθ. Σιδερίδης πέθανε ἀπὸ καρδιακὴ προσβολή. Εἶχαν, ὡς τότε, ἐκδοθεῖ οἱ δυὸ τόμοι καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἐκδοθεῖ ὁ τρίτος. Ἀγγέλλοντας τὸν θάνατό του ἡ «Ἐπιτηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», ἔγραφε: «Κατ' Αὐγουστον λήγοντος ἔτους ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Ξενοφὼν Σιδερίδης, δοκιμώτατος ἐρευνητὴς τῆς μεσόχρονης ἡμῶν ἱστορίας καὶ φιλολογίας καὶ τῆς τοπογραφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καταλιπὼν πλουσιωτάτην καὶ πολυτιμοτάτην, διὰ πάντα Βυζαντινολογοῦντα, Βιβλιοθήκην...».

Στήν νεκρολογία του, πάλι, ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ἰωάννης Β. Παπαδόπουλος ἔγραφε στὸ περιοδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς»: «...Ὁ θάνατος τοῦ Ξενοφῶντος Σιδερίδου ἐβύθισεν εἰς πένθος βαθὺ πάντας, ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν ἐκ τοῦ σύγγενυς καὶ ἐξετίμησαν τὰς αὐτόχρονα ἱπποτικάς αὐτοῦ ἀρετάς, ἀλλ' ἰδίως τὸν γράφοντα τὰς γραμμὰς ταύτας μὲ μόλις συγκρατουμένους τοὺς ἐκ τῆς συγκινήσεως παλμούς τῆς καρδίας του». Καὶ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Κ. Ἄμαντος, στήν νεκρολογία του γι' αὐτὸν, ἔγραφε: «...Ὁ ὑψηλὸς αὐτὸς Εὐρυτὰν διετήρησε καθ' ὅλον του τὸν βίον τὴν ἀπλότητα, τὴν λιτότητα καὶ τὴν εὐθύτητα τῶν Ρουμελιωτῶν».

Τὴν βιβλιοθήκη του, ποὺ θεωρήθηκε σὰν μιὰ ἀπὸ τίς πλουσιώτερες, ἀλλὰ καὶ σπανιώτερες εἰς τὸ εἶδος τῆς καὶ περιελάμβανε 4.009 τόμους καὶ 25 χειρόγραφους κώδικες (17 ἑλληνικούς καὶ 8 ὀθωμανικούς), ἐδώρησαν οἱ κληρονόμοι του, κυρίως οἱ δυὸ ἀδελφές του Εὐλαμπία Χ. Ἀχτάρη καὶ Ἀλεξάνδρα Ν. Κούρτελη), στήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Σήμερα, τοποθετημένη σὲ ξεχωριστὴ αἴθουσα τῆς Ἀκαδημίας, φέρει τὸ ὄνομά του: «Βιβλιοθήκη Ε. Α. Σιδερίδου».

Γ'. Κοινωνικὸς ἐργάτης.

Ὁ ἔξοχος αὐτὸς Βυζαντινολόγος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ, ἔχει νὰ παρουσιάσει καὶ πλούσια κοινωνικὴ δράση, ἀναπόσπαστη κυρίως μὲ τὴν «Ἀδελφότητα τῶν Εὐρυτάνων» τῆς Πόλης. Τὸ 1886 εἶναι μέλος τῆς Ἀδελφότητος μὲ ἀξ. ἀριθμὸ 215. Στὴν τριετία 1887 — 1889 ἐκλέγεται Πρόεδρος καὶ εἶναι αὐτὸς ἀκριβῶς, ποὺ ἐγκαινιάζει μιὰν ἀναγεννητικὴν περίοδο στὴν δράση τῆς Ἀδελφότητος, τὴν ὁποία ἀλλεπάλληλες, μέχρι τότε, ἀντιξοότητες τὴν εἶχαν ἀποκάμει.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προσωπικὴν του δραστηριότητα ἐνισχύει καὶ μὲ χρήματα τὸ ἔργο τῆς Ἀδελφότητος, καθὼς ἐπίσης ἐνισχύει μὲ πολλὰς δωρεὰς τὰ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ εὐεργετεῖ τὴν Εὐρυτανικὴ καὶ γενικώτερα τὴν Ἑλληνικὴ Κοινότητα.

Ζοῦσε, ἄλλωστε, τότε, ὁ γνήσιος αὐτὸς Εὐρυτὰν ὄχι μόνον σὲ μιὰ ἐποχὴ Βυζαντινολατρίας, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ περίοδο, ποὺ τὴν ἐλάμπρυναν μεγάλοι Ἐθνικοὶ Εὐεργέτες, οἱ ὅποιοι δὲν ἔπαυσαν νὰ ἐνισχύουν τὴν Πατρίδα ποικιλότροπα, νὰ χρηματοδοτοῦν ἐπιστημονικὰς ἔρευνες καὶ νὰ συντηροῦν κοινωφελῆ ἰδρύματα, ὅπως ὁ Ζαρίφης, ὁ Χρυσσοβέργης, ὁ Ἀβέρωφ, ὁ Συγγρὸς κ.ἄ. Σ' αὐτοὺς οἱ δυὸ Σιδερίδης καὶ τὸ πολὺ Σπυρίδων, ποὺ ἀνεκηρύχθη Ἐθνικὸς Εὐεργέτης, θὰ προσθέσουν τὸ δικό τους ἀνάστημα.

Στὰ 1920, ὁπότε ἡ Ἀδελφότητα τῶν Εὐρυτάνων, γιόρταζε τὰ ἑκατόχρονά της, μετὰ ἀπὸ μιὰ μακρόχρονη διακοπὴ, ἐξ αἰτίας τῶν γεγονότων τοῦ 1909 (Νεοτουρκικὴ Ἐπανάσταση) καὶ τῶν πολέμων ποὺ ἐπηρεασθήσαν, ὁ Σιδερίδης γνωστοποιεῖ σὲ μιὰ ἀπὸ τίς δωρεὰς του μὲ τὴν παρακάτω ἐπιστολή:

Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀδελφότητος.

Πέραν, τῆ 15ῃ Μαρτίου 1920.

Ἀξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Ἐπὶ τῇ πανηγύρει τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τῆς, ἧς ἐπαξίως προέτασθε, «Ἀδελφότητος τῶν Εὐρυτάνων», παρακαλῶ ὅπως ἀποδεχθῆτε ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς τὴν ταπεινὴν προσφοράν μου διακοσίων πενήτην ὀκτώμισι ὀθωμανικῶν.

Δέξασθε, κύριε Πρόεδρε, τὴν δεθαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξόχου ὑπολήψεώς μου.

Ε. Α. Σιδερίδης.

Ἄλλωστε, πολὺ πρὶο νωρὶς, γιὰ τὶς πάμπολλες προσφορὲς τοῦ γιὰ τὴν εὐδὼση τῶν σκοπῶν τῆς, εἶχε ἀνακηρυχθῆ «Μέγας Εὐεργέτης τῆς Ἀδελφότητος».

Περὶσσότερο συγκινητικὴ ἦταν ἡ προσφορὰ τοῦ πρὸς τὴν Ἀδελφότητα τῶν Μικροχωριτῶν τῆς Πόλης «Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος». Σ' αὐτὴν καὶ γιὰ νὰ υποδοθῆσεται τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως (1924), ποὺ σήμερα εἶναι ἀρχιτεκτονικὸ κόσμημα, ἔδινε κάθε μῆνα 50 λίρες ὀθωμανικῆς.

Ὁ Ξενοφὼν Σιδερίδης, πέθανε ἄγματος καὶ παρὰ τὴν ἀπλόχερην διανομὴν τῆς περιουσίας τοῦ γιὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς, ἔμεινε ἀρκετὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατό του.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Σπυρίδωνα, ποὺ πέθανε πάμπλουτος τὸ 1913, ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερους ἐκτελεστὲς τῆς διαθήκης τοῦ Μεγάλου Ἐθνικοῦ Εὐεργέτη. Τὸ ἔργο του ἦταν δύσκολο, γιὰτὶ εἶχε νὰ κάνει μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Ὀθωμανικὴν καὶ τὴν Ρωσικὴν Κυβέρνησιν, γιὰ ἕνα σωρὸ ζητήματα, ποὺ δημιούργησε ἡ ρευστοποίησιν (1924) τῆς τεράστιας περιουσίας τοῦ ἀδελφοῦ του. Τὴν κολοσσιαία αὐτὴ περιουσία, ποὺ ἡ ἀξία τῆς ὑπολογίστηκε τότε γύρω στὰ 5.000.000 χρυσὲς λίρες, τὴν ἀποτελοῦσαν πολλὰ χρεώγραφα σὲ διάφορες Τράπεζες, 65 ἀκίνητα (κτεῖμεντ στὴν Ρωσία, Βουλγαρία, Τουρκία, Ἑλλάδα) καὶ ἕνας στόλος ἀπὸ 22 ἐμπορικὰ σκάφη.

Μερικὲς αἰχμῆς, γιὰ τὸ ἔργο του, ὡς ἐκτελεστοῦ, ποὺ ἀνεπίτρεπτα ἐκτοξεύτηκαν μετὰ τὸν θάνατό του, δὲν μποροῦν νὰ σπιλώσουν τὴν μνήμην τοῦ Ξενοφῶντος Ἀθ. Σιδερίδη, ποὺ, ζῶντας, διέθεσε τὶς μὲν πνευματικῆς του δυνάμεις γιὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, τὴν δὲ περιουσία του γιὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν συνανθρώπων του.

1. Συναντᾶται καὶ Σιδερόπουλος. Μερικὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα βλ. στὴν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα τ. 21ος, ἐκδόσις δευτέρα, σ. 760, καὶ συμπλήρωμα τ. Δ' 6.459.

2. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στὴ νεκρολογία τοῦ γιὰ τὸν Ξ. Α. Σιδερίδη περ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» ΙΓ' (1929), σ. 377-378, στὴν ὑποσημείωσιν (1), ἀναφέρει ὡς χρονολογία γεννήσεως τὸ 1849. Σωστὴ χρονολογία θεωροῦμε τὸ ἔτος 1851, καθόσον καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀείμνηστος Βυζαντινολόγος αὐτὴν δέχεται στὴν παραπάνω ἐπιστολὴν του σ. 33 ὡς χρονολογία γεννήσεώς του, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἄλλοι ἔγραψαν αὐτὴν ἀναφέρουν. Μὲ αὐτὴν ἀκόμη τὴν χρονολογία θρῖσκειται γραμμένον στὰ μητρώα τῆς Κοινότητος Μικροῦ Χωριοῦ Εὐρυτανίας, ὅπου πρέπει νὰ ποῦμε ὑπάρχουν μακρυνοὶ συγγενεῖς του.

3. Στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴν του, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀφηγήσεις Μικροχωριτῶν, ποὺ ζοῦσαν τότε στὴν Πόλιν καὶ ἐγνώριζαν τὸν μεγάλο συμπατριώτην τους, ὑπάρχουν καὶ στὸ ἔργο τῶν: MGR. LOUIS PETIT — X. A. SIDERIDES, MARTIN JUGIÉ «OEUVRES COMPLETES DE GEORG SCHOLARIOS, PUBLIQUE POUR LA PREMIERE FOIS TOME, III PARIS 1929 (εἰσαγωγὴ), ὅπου καὶ ἡ περικοπὴ ἀπὸ τὴν παραπάνω ἐπιστολήν.



Οι Μικροχωρίτες και τὰ επιτεύγματά των

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ (1880)

Νεώτερα στοιχεία ἀπὸ τὸν θαλερὸ Δάσκαλό μας κ. Γ. Παπαδῆ

Ἀγαπητέ μου Μένιο,

Αὐτὸν ποὺ περιμένεις νὰ βρῆς καὶ νὰ γράψῃ λεπτομέρειες τοῦ παλίου Σχολείου (τεύχ. 15-16 Μικρ. Γράμματα), θὰ παρουσιάσω τὸν ἑαυτὸν μου ὡς γεροντότερο ἀπὸ τοὺς σημερινούς Μικροχωρίτες καὶ διότι σ' αὐτὸ ὑπηρέτησα ὡς δημοδιδάσκαλος ἀπὸ τὸ 1923 — 1944.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὸ ἱστορικὸ τῶν Σχολείων, παλίου καὶ νέου, ποὺ ἔδωσα στὶς αὐτοβιογραφικὲς μου σημειώσεις στὸ ὑπ' ἀριθ. 4-5 τευχ. στὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσή σου καλοστυπωμένο ἱστορικὸ - λογοτεχνικὸ περιοδικὸ «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» εἶναι ὀλίγο, διότι δὲν θέλησα νὰ ἐπεκταθῶ σὲ λεπτομέρειες γιὰ νὰ μὴ θεωρηθῶ ὅτι περιαιτολογῶ. Τώρα ὅμως, ἀπαντῶ εὐχάριστα στὴν πρόσκλησή σου μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ νομισθῶ καυχισιολόγος, πληροφορῶ τὰ ἐξῆς:

Πρῶτα - πρῶτα εὐχαριστῶ πολὺ τὸν ἀγαπητὸ καὶ φίλο κ. Δημ. Κοκκάλα, τὸν τακτικώτατο καὶ γλαφυρότατο ἱστορικὸ - διηγηματογράφου συνεργάτη τοῦ περιοδικοῦ μας «Μικρ. Γραμμ.», γιὰ τὰ καλὰ λόγια ποὺ θυμᾶται καὶ γράφει στὸ τεύχος 4-5 σελ. 5) γιὰ τὶς ἐνέργειές μου πρὸς ἀνέγερση τοῦ νέου Διδακτηρίου. Ἐπίσης τὸν ἀγαπητὸν μου κ. Σ. Κομπορόζο, ποὺ ἦταν μαθητὴς μου στὴν ΣΤ' τάξη τοῦ Δημ. Σχολείου τοῦ Μεγ. Χωριοῦ τὸ 1915 - 1916, διὰ τὸν λεπτομερῆ κατάλογο τῶν συνδρομιῶν ποὺ εἰσέπραξε στὴν Κων/λη, ἐκφράζω τὶς εὐχαριστίες μου.

Αὐτὴ τὴ στιγμή ποὺ ἐπαναλαμβάνω τὶς εὐχαριστίες σπαράζεται ἡ καρδιά μου ἀπὸ συγκίνηση, διότι ὅλα τὰ πρακτικὰ καὶ ἀντίγραφα τῶν ὀμιλιῶν μου καθὼς καὶ εἰ λεπτομερεῖς κατάλογοι τῶν συνδρομητῶν τοῦ ἐράνου ποὺ φυλάσσονταν στὸ γραφεῖο τοῦ Σχολείου, ἐκάησαν κατὰ τὴν πυρπόληση τοῦ χωριοῦ μας τὴν 24.12.42. Πιστεύσατέ με ὅτι γι' αὐτά, τὰ ὁποῖα φύλαγα σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ, λυπήθηκα περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀπώλεια τῶν ἀτομικῶν ἀντικειμένων μου κατὰ τὴν ἀνωτέρω πυρπόληση, ποὺ ἐγὼ ἤμουνα κλεισμένος στὶς φυλακὲς τῆς Λαμίας, στὸ χωριὸ ἦτο μόνη της ἡ γριά μητέρα μου.

Ἐπανέρχομαι στὸ Σχολεῖο τὸ παλιό.

Αὐτὸ κτίσθηκε μεταξὺ τὸ 1870 καὶ 1880. Στὴ σούμελη πέτρα ποὺ ἦταν πάνω στὴν πόρτα τῆς εἰσόδου ἡ ἡμερομηνία κτίσης, δὲν ξεχώριζε καλὰ τὸ 7 ἢ 8 ὁ τρίτος ἀριθμός. Πάντως, ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ μακαρίτης πατέρας μου, εἶχε κτισθῆ ἀποκλειστικὰ γιὰ Σχολεῖο μὲ κτένι πελεκητὰ ἀγωνιάρια βγαλμένα ἀπὸ τὴ θέση Κερασιά. Ἦταν διώροφο μὲ ὑπόγειο. Τὸ ἰσόγειο ἀποτελεῖτο ἀπὸ μιὰ αἴθουσα διδασκαλίας μὲ εἴσοδο ἀπὸ τὴ Δ. πλευρὰ καὶ ἓνα δωμάτιο κατὰ πολὺ μικρότερο γιὰ κατοικία τοῦ δημοδιδασκάλου μὲ εἴσοδο ἀπὸ τὴ Ν. πλευρὰ.

Ἐγὼ τελείωσα τὸ τετρατάξι τότε Δημ. Σχολεῖο τοῦ χωριοῦ μας τὸ 1906. Δημοδιδάσκαλος τότε ἦτο ὁ μακαρίτης Γ. Τσέντος. Τὸ 1907 ἐγίνε διθέσιο, μὲ δύο δασκάλους καὶ ἑξατάξι μὲ ἕξ τάξεις. Προσετέθη ἡ Β' καὶ ΣΤ', μὲ δημοδιδασκάλους τοὺς ἀειμνήστους Σ. Παπασπύρου καὶ Ι. Κούστελο καὶ κατόπι Κούστελο καὶ Δ. Κουκουβῆ. Τότε χωρίσθηκε ἡ αἴθουσα διδασκαλίας εἰς δύο αἴθουσες (ἀφοῦ γκρεμίσθηκε τὸ

δωμάτιο του δημοδιδασκάλου). Στη μέση του χωρίσματος υπήρχε μία τετράφυλλη ξύλινη πόρτα ή όποια άνοιγε στις Σχολικές τελετές. Γραφείο δέν υπήρχε. Μιά έδρα παλιά και ένα ντουλάπι έντοιχισμένο στη Ν. πλευρά για άρχείο του Σχολείου. Έγώ πρωτοδιωρίσθηκα δ/λος στις 8 Οκτωβρίου του 1915 στην κενή θέση του διταξίου Σχολείου Μεγάλου Χωριού. Στο δικό μας τό χωριό ύπηρετούσαν τότε οι δ/λοι Ι. Κούστελος και Δημ. Κουκουθής, οι όποιοι είχαν έπιστρατευθή (έπιστράτευση 1915). Τό σχολείο δέν λειτουργούσε και οι μαθητές Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεως έρχονταν εις τό Σχολείο Μεγάλου Χωριού.

Έγώ καλούμαι στις τάξεις του στρατού έξ αναβολής λόγω σπουδών, στις 20 Αυγούστου 1916 και επί μίαν έπταετίαν ύπηρετώ. Άπολύομαι την 1 Αυγούστου 1923 ως λεπτομερώς γράφω στις αυτογραφικές σημειώσεις μου (τ. Μ. Γ. 4 και 5) ως έφεδρος λοχαγός.

Άγαλαμιάνω ύπηρεσία στις 10.9.23 στο σχολείο του χωριού μου, όπου είχα έν τω μεταξύ μετατεθή, ως διευθυντής του Σχολείου και συνυπηρετώ μέ τον δ/λόν μου Γ. Τσέντον, ό όποιος είχε ανακληθή εις την ένεργό δ/κίην ύπηρεσία από συνταξιούχος, λόγω έλλείψεως δ/λων και πολλών κενών εις την Δημ. Έκπαίδευση. Έφαρμόζω την ύποχρεωτική έξαετή φοίτηση των κοριτσιών.

Βρήκα σχολείο έρειπωμένο, άνήλιο και άκατάλληλο για διδασκλήριο. Η θέση του ήταν βορεινή. Παράθυρα μικρά και αυτά βορεινά. Τά φύλλα των καρυδιών ήμπόδιζαν και αυτόν τον λίγον ήλιο για να μπαίηνη στις αίθουσες δ/λίας. Άποχωρητήρια τελείως πρόχειρα. Προαίλιο, οι αύλές των γύρω σπιτιών και ό δημόσιος δρόμος. Πού να κάνουμε γυμναστική; Σε κάθε διάλειμμα είχαμε ένα σωρό παράπονα από τους γείτονες για τίς ζημιές τίς όποιες έκαναν τά μαθητούδια τά μικρά χωρίς να θέλουν παίζοντας, άν μπορούσαν να θεωρηθούν παιγνίδια παιδικά σ' ένα τόσο περιωρισμένο χώρο!

Έσωτερικώς χάλια! Πάτωμα ξύλινο κατεστραμμένο μέ μπαλώματα, τά όποια ήμπόδιζαν τά παιδιά να περπατήσουν. Θρανία σαράβαλα, παμπάλαια για έξ μαθητές τό έν. Μόλις κατώρθωσαν να μπουν στις θέσεις των οι μαθητές λόγω του στενού χώρου, άρχιζαν οι δραμπάλες!

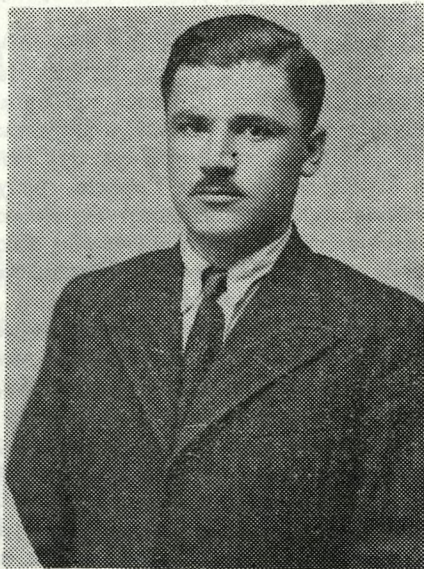
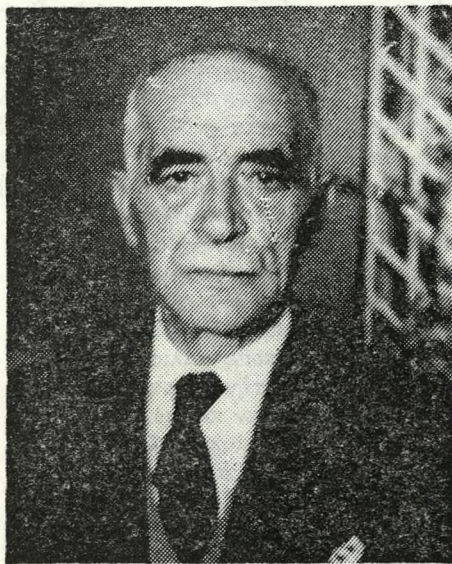
Κατάσταση άπελπιστική. Τί καθαριότητα μπορούσαν να διατηρήσουν οι μαθητές, οι όποιοι μόνοι τους καθάριζαν, αυτό άν μπορεί να είπωθή διδασκλήριο του 20ού αιώνα! Τόν χειμώνα, μέ τον βορεινό προσανατολισμό, γύριζε ό καπνός από τίς θερμάστρες μέσα στις αίθουσες και τά καημένα τά μαθητούδια τής Α' και Β' τάξης πρό παντός, προσπαθούσαν να διαβάσουν μέ τρέχοντα δάκρυα των ματιών των.

Άμέσως, μέ άρμονική συνεργασία τής Σχολικής Έφορίας, άρχίζομε την δυνατή προσπάθεια να γίνη ανακαίνιση. Άπό πού όμως να άρχίσωμε; Ως πρώτο μας σκοπό θέσαμε την άνέγερση νέου σύγχρονου διδασκλήριου εις κατάλληλον τοποθεσία. Αύτή τή στιγμή θεωρώ ίερή ύποχρέωσή μου να αναφέρω μέ εύγνωμοσύνη τά μέλη τής Σχολικής Έφορίας άειμνήστους Σπύρο Φλέγγα, Ί. Δερματά, Χρίστο Φλέγγα, Δημ. Καλαντζή, Δημ. Γιούσμπαση, Δημ. Ζοριμπαλά και Ίωάννη Κουτσούκη, οι όποιοι μέ ένθουσιασμόν αξιοζήλευτον, άνιδιοτελώς, μέ έβοήθησαν, καθώς και όλοι οι χωριανοί μου Μικροχωριτές, για να άποκτήση και τό Μικρό Χωριό ένα σχολείο άντάξιο του. Πώς να γίνη όμως τό νέο Σχολείο; Να γίνη νέος γενικός έρανος τό 1924 δέν ήτο δυνατόν, διότι είχε άρχισει να γίνεται δια την άνέγερση τής παλιάς μας εκκλησίας «Μεταμόρφωση του Σωτήρος». Άποφασίζομε να γίνη μερικώς έρανος πρόχειρος. Γράφω σε παλιούς συμμαθητές μου στην Άμερική, οι όποιοι συνέστησαν έπιτροπήν από τους άειμνήστους Νικ. Ι. Σιδέρην, Ηλίαν Κ. Δημόπουλον, Παναγ. Ι. Κομπορόζον, Κώσταν Παναγιωτόπουλον και τον μόνον έπιζώντα σήμερα Βασίλη Ν. Κομματά, τον άγαπητόν μου άδελφικόν φίλο, πού πάντοτε καθ' όλη την ζωή του γενναϊόωρο και πρωτοστατούντα σε δωρεές θεαρέστων και εκπολιτιστικών έργων,

οί οποίοι συνέλεξαν και μᾶς ἔστειλαν χρηματικό ποσό με τὸ ὁποῖο διωρθώσαμε τὸ ὑδραγωγεῖο πρὸ τοῦ Σχολείου και κάναμε τελείως καινούργιο τὸ πάτωμα, νέους παιδαγωγικούς πίνακες και 44 καινούργια διέδρα θρανία. Πᾶνε πλέον, ἔπαψαν οἱ χοροὶ ἀπὸ τῆς τραμπάλες. Μάλιστα θυμῶμαι ὅτι δὲν μᾶς ἔφθασαν τὰ χρήματα γιὰ νὰ ἐλαιοχρωματίσωμε τὰ θρανία και ἀγοράσωμε χρώματα και τὴν Μεγάλη ἐβδομάδα τοῦ 1924 τὰ ἐλαιοχρωματίσωμε ἡμεῖς ἢ ἴδια ἢ Σχολικὴ Ἐφορία.

Τακτοποιήθησαν κάπως τὰ πράγματα και διδασκαλία ικανοποιητικὴ. Οἱ τοῖχοι τοῦ Σχολείου μέσα στῆς αἴθουσες εἶχαν στολισθεῖ με εἰκόνες ἡρώων τοῦ 21, δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάν. Κ. Δερματᾶ και μεταξωτὴ Σημαιά δωρεὰ Ἰωάννου Ν. Δερματᾶ.

Ἐπίσης τὸ Σχολεῖον πλουτίσθηκε με ἀρκετὰ ὄργανα φυσικῆς πειραματικῆς, τὰ ὁποῖα δώρησε στὸ Σχολεῖο ἢ Φ.Ε.Ν.Μ.Χ., ἢ ὁποῖα ἰδρύθηκε στὴν Θεσσαλονίκην με πρόεδρο τὸν ἐνθουσιῶδη κ. Δημ. Κ. Κοκκάλα και μέλη τοὺς κ.κ. Ἰωάν. Χ. Μανίκα και Δημ. Ν. Πασιάλην. Ἡ Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. ἔστειλε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν κατάλληλα βιβλία, τακτικώτατα ἀφθονα εἶδη γραφικῆς ὕλης, τὰ ὁποῖα διεχειρίζετο ἢ Μαθητικὴ Κοινότητα με συγκλητικὴ δικαιοσύνη στοὺς ἀπορους μαθητές. Κανένα παράπονο.



Δύο ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τῆς Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. (1928) : Δ. Κοκκάλας και Δ. Πασιάλης.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς Σχολ. Ἐφορίας ἦταν ἢ ἀνέγερση ἐνὸς σύγχρονου διδακτηρίου σὲ κατάλληλη τοποθεσία. Δυστυχῶς ἢ Κοινότητά μας δὲν διέθετε τέτοια. Ἡ μόνη ἐνδεδειγμένη τοποθεσία ἦταν τὰ οἰκόπεδα στὴ θέση Λόγγοβες, Ν. τῆς ἀνεγειρομένης νέας ἐκκλησίας «Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρος». Ἄλλ' αὐτὰ ἦταν ἰδιωτικά οἰκόπεδα, τὰ ὁποῖα δὲν παραχωροῦσαν γιὰ νὰ ἀγοράσωμε, τὴν ἀπαιτούμενη ἔ"ταση γιὰ τριτάξιο Δημ. Σχολεῖο, με προαύλιο ἀνάλογο και σχολικὸ κήπο.

Κατὰ τὸ 1928 τοποθετεῖται ἐπιθεωρητῆς Δημ. Σχολείων Εὐρυτανίας ὁ ἀειμνήστος Ἐπιθεωρητῆς Γ. Δραγάτης, με τὸν ὁποῖον γνωριζόμεθα φιλικὰ ἀπὸ τὸ Μαράσλειο Διδασκαλεῖο πὸ ἐποουδαῖα ἐγὼ και αὐτὸς ἦταν δ/λος στὸ πρότυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο αὐτοῦ. Ὁ κ. Ἐπιθεωρητῆς εἰσηγγήθη εἰς τὴν Σχολικὴν Ἐφορείαν νὰ γίνη,

ὅπως ὄριζε ὁ σχετικὸς νόμος, πρακτικὸ ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως οἰκοπέδου διὰ δημοσίαν ὠφέλειαν καὶ ἀναγκαστικὸ χρηματικὸς ἔρανος ὄλων τῶν κατοίκων γιὰ νὰ ἐξευρεθῇ τὸ ποσὸν ποῦ θὰ κανόνιζε τὸ Δικαστήριον διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν οἰκοπέδων στὴν θέση Λόγγοβες. Ἡ Σχολ. Ἐφορεία συνέταξε τὸ πρακτικὸ γιὰ τὴν ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώση τῶν οἰκοπέδων, διότι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς οἰκοπεδούχους ἀπουσίαζαν στο ἐξωτερικὸ καὶ ἄλλοι δὲν ἐδέχοντο οἰκειοθελῶς. Μάλιστα στὸ Πρωτοδικεῖο Εὐρυτανίας, τὸ ὁποῖο γιὰ πρώτη φορά ἐκδίκαζε ὑπόθεση ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως συνέθη καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικὸ: Ἐγώ, καίτοι ἤμουν ὡς διευθυντῆς τοῦ Σχολείου ἐκπρόσωπος τοῦ Δημοσίου, πρότεινα μεγαλυτέραν τιμὴ ἀπ' ὅ,τι εἶχε προτείνει ἡ πρωτοβάθμιος ἐπιτροπὴ, λέγοντας ὅτι οἱ Μικροχωρίτες, οἱ ὅποιοι μὲ προαιρετικὸ ἔρανο μαζεύσαμε τόσα χρήματα νὰ κάνουμε Σχολεῖο, δὲν θέλομε νὰ ἀδικήσωμε οἰκογένειες ποῦ ἔχουν ἀνάγκη. Παρέλειψα νὰ γνωρίσω ὅτι ἡ Σχολ. Ἐφορεία διεφώνησε μὲ τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν διὰ τὸν ἀναγκαστικὸ ἔρανο καὶ ἔκαμε προαιρετικὸ, ὁ ὁποῖος ἐπέτυχτ πλήρως, ὅπως γράφει (τ. Μ.Γ. 15 - 16 σελ. 6) ὁ ἐνθουσιώδης κ. Δημ. Κ. Κοκκάλας. Μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ καταβάλαμε τὴν ἀποζημίωση εἰς τὸ Δημ. Ταμεῖο καὶ ἔτσι ἀρχίσαμε τὶς ἐνέργειες γιὰ τὶ πιστώσεις ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, τὸ ποῦ χορηγοῦσε κατὰ προτίμηση σὶς Κοινότητες ποῦ διέθεταν κατάλληλο οἰκόπεδο.

Ἡ διαδικασία αὐτὴ, μὲ τὴν συνήθη γραφειοκρατία, γιὰ νὰ ἐκδοθῇ τὸ Π.Δ. ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως, μᾶς καθυστέρησε περίπου 3 γρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁμῶς συνεχίζετο μὲ ἀξιοζήλευτὴ προθυμία ὁ προαιρετικὸς ἔρανος. Τὰ χρήματα κατετίθεντο εἰς Ἐθνικὴν Τράπεζα ὑποκατάστημα Καρπενησίου.

Τὸ διδακτήριον κτίσθηκε βάσει σχεδίου τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Τριθέσιο, Γραφεῖο, εὐρύχωρο διάδρομο. Ἐπειδὴ ὁμῶς λειτουργοῦσε ὡς διθέσιο (μὲ δύο δασκάλους) ὡς αἰθουσες διδασκαλίας χρησιμοποιοῦθησαν ἡ πρώτη καὶ ἡ τρίτη αἴθουσα, ἡ μεσαία ὡς αἴθουσα ψυχαγωγίας μὲ μόνιμη σκηνὴ γιὰ τὶς σχολικὰς γιορτές. Ἐπίσης σὰν αἴθουσα φαγητοῦ, γιατί λειτουργοῦσαν μαθητικὰ συστίτια γιὰ τὰ ἄπορα παιδιὰ.

Πάντως, ὅλες οἱ ἐργασίες ἐγένοντο μὲ μειοδοτικὰς δημοπρασίας καὶ πράξεις τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας ἐγκριμέναι ἀπὸ τὸν Ἐπιθεωρητὴν, ὁ ὁποῖος μάλιστα συνεχάρη τὴν Σχολικὴ Ἐφορεία διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, πρωτοφανή, ὅπως τὴν ἐχαρκτήρισε, τοῦ προαιρετικοῦ ἔρανου καὶ τὴν ἐθελοντικὴν προσωπικὴν ἐργασίαν πάντων τῶν κατοίκων ἀνεξάρτητα ἂν εἶχαν ἢ ὄχι μαθητὲς στὸ Σχολεῖο. Οἱ μαθητὲς τῶν Σχολικῶν ἐκείνων χρόνων χαρούμενα ἔτρεχαν νὰ περάσουν τὰ σύρματα στὰ κεραμίδια καὶ νὰ τὰ δώσουν σὶς χάλες ἐπάνω γιὰ νὰ σκεπάσουν τὴν στέγη τοῦ Διδακτηρίου. Πιστεύω αὐτοὶ νὰ θυμούνται, σὰν νεώτεροι ἀπὸ μένα. Οἱ γυναῖκες τραγουδώντας μετέφεραν μὲ τὰ φορτηγὰ ζῶα (δὲν ἔρχονταν τότε φορτηγὰ αὐτοκίνητα) ἀσέβητη ἀπὸ τὴν Κερασιά, ξυλεῖα ἀπὸ τὸ Κλειδί, ἄμμο ἀπὸ τὸ ποτάμι! Ἐνθουσιάζομαι τὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ μὲ πιάνει ρίγος ἀπὸ συγκίνηση.

Μεταφέραμε στὸ Νέο σχολεῖο ἀπὸ τὸ παλαιὸ, τὰ θρανία τὰ διέδρα, τοὺς χάρτες καὶ τὰ ὄργανα τῆς Φυσικῆς Πειραματικῆς δῶρα τῆς Φ.Ε.Ν.Μ.Χ., τὰ ὁποῖα τοποθετήθηκαν καὶ αὐτὰ εἰ τὴν βιβλιοθήκῃ τοῦ Γραφείου σὲ μόνιμο θέση, ποῦ ἦταν περιπλανώμενα στὸ παλαιὸ διδακτήριον, ποῦ ἐξηφανίσθημε μὲ τὴν τυρπὸλῃση, τὴν 24.12.1942.

Ἐστοίχισε τὸ Νέο Διδακτήριον περὶ τὶς 550.000 δραχμὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς ἐργασίας, (1933 — 1938), ἀπὸ τὶς ὁποῖες 250.000 προαιρετικὸς ἔρανος καὶ 300.000 δρχ. βοήθημα τοῦ Ὑπουργείου. 75.000 δρχ. διὰ ἴδρυση σχολικοῦ κήπου χορηγήθηκαν τὸ 1940 καὶ δὲν προλάβομε νὰ τὶς χρησιμοποιοῦμε. Ἦταν κατατεθειμέναι στὴν Ἀγροτικὴ Τράπεζα. Ἦλθε ὁ πόλεμος τοῦ '40, κατοχὴ, πληθωρισμὸς. Ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια σὶς 30.1.39, ἡμέρα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τὴν εἰκόνα τῶν ὁποίων μεταφέραμε ἀπὸ τὸ παλιὸ Σχολεῖο. Τὸ βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας

δόθηκε παράσταση από τους μαθητές και μαθήτριες τής Ε' και ΣΤ' τάξεων, σε ατμόσφαιρα γενικής χαράς και ενθουσιασμού.

Δυστυχώς δὲν τὸ χαρήκαμε πολὺ. Πυρπολεῖται ἀπὸ τοὺς φασίστες Ἴταλοὺς τὴν 24.12.42, ὅποτε ἐκτελέστησαν στὸ χωριὸ μας ἄνανδρα καὶ ὕπουλα 13 Μικρο-Μεγαλοχωρίτες τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ὑπὸ τῶν χριστιανῶν!!, καὶ κατόπιν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς στὶς 11.8.44. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀνακαινίζεται πάλιν μὲ τὴν φροντίδα τοῦ ἀγαπητοῦ μου μαθητοῦ καὶ δασκάλου τότε κ. Ἀριστείδη Κ. Γιουρνά καὶ χρησιμοποιοεῖται πάλιν ὡς διδακτήριον μέχρι 13.1.1963, πού γίνεται ἡ μερική καθίζηση τοῦ χωριοῦ, τὸ ὁποῖο γίνεται νέος οἰκισμὸς στὴ θέση Κρημηγιτίσες Μ. Χωριοῦ, μὲ νέον σχολεῖον δαπάνη τοῦ Κράτους.

Τὸ μὲ τόσες θυσίες Νέο Διδακτήριό μας στὸν παλαιὸ οἰκισμὸ Μικροῦ Χωριοῦ, εἰς πείσμα τόσων ἀντιξοοτήτων ἀνθρωπίνων βαρβαρικῶν καὶ φυσικῶν στοιχείων, παραμένει ὅπως εἶχε σχεδιασθῆ με γερὰ ἀκλόνητα θεμέλια, στὴν ἴδια θέση ὑπερήφανο. Κατὰ τὸ ἔτος 1976-1977 μὲ ἐνέργειες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀδελφότητος Μικροῦ Χωροῦ «Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρος» καὶ μὲ κατάλληλες καὶ ἄοκνες προσπάθειες τοῦ τότε Προέδρου τῆς Ἀδελφότητος κ. Γεωργ. Κ. Δημοπούλου, περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητα τῆς Ἀδελφότητος καὶ στεγάζει σήμερα τὴν Πνευματικὴ Γωνιά.

Ἄν σήμερα ἔπαυσε νὰ στεγάζη καὶ διδάσκη τὰ βουνήσια ἔξυπα Μικροχωριτόπουλα, δὲν θὰ παύσῃ νὰ σφίγγη στὶς αἰθουσές του μὲ στοργὴ καὶ ἀγάπη, ὅ,τι παραδοσιακὸ Μικροχωριτικὸ ὑπάρχει ἢ Πνευματικὴ αὐτὴ Γωνιά, ἢ ὁποία εἶνα μιὰ ἀπὸ τίς πρώτες πού ἰδρύθηκε στὴ λεβεντογέννα Εὐρυτανία, νὰ διαλαλῆ στὶς ἐπερχόμενες γενεές τὸν ἄδολο, σεμνὸ ἀλλὰ καὶ παλληγκαρίσιο ντόμπρο χαρακτήρα τῶν ξακουσιένων τσολιάδων τῆς.

Μὲ πολλὴ πολλὴ ἀγάπη
Γιῶργος Παπαδῆς
Συν/χος δάσκαλος Μικροχωρίτης



ΟΙ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΩΝ

του κ. Δημ. Κοκκάλα

Στή σειρά τῶν μεγάλων ἔργων ποῦ ἔγιναν με ἑράνους καί ὑπῆρξαν σταθμοί στήν ἀνάπτυξη καί πρόοδο τοῦ Μικροῦ χωριοῦ, παρουσιάζουμε στοῦ τεῦχος τοῦτο τὸ προπολεμικὸ Χάνι καί τὸ μεταπολεμικὸ Τουριστικὸ Ξενοδοχεῖο.

Ὅπως καί στα προηγούμενα, ὁ κ. Δημ. Κοκκάλας με τὴ γλαφυρὴ του ἀφήγησι μᾶς δίνει τίς ἱστορικὲς λεπτομέρειες τῆς ἱδρύσεως τοῦ Μικροχωρίτικου Ξενώνα τὸν 19ο αἰῶνα ἀπ' τοῦς Κων)πολίτες, γιὰ νὰ ξαναγίνει μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἀπ' τοῦς «Ἀμερικάνους».

Ἐνα σημαντικὸ στοιχεῖο ποῦ προσθέτουμε εἶναι ὁ ὀνομαστικὸς κατάλογος τῶν δωρητῶν στὸν σχετικὸ ἔξομο, ποῦ ἔγινε στήν Ἀμερικὴ. Εὐχαριστοῦμε τὴν κυρία Ἑλένη Π. Κομπορόζου ποῦ σκέφτηκε νὰ μᾶς στείλει τὸ σπάνιο αὐτὸ κείμενο.

1. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΝ «ΧΑΝΙ» ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

α'. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀδελφότης τῶν Μικροχωριτῶν

Περὶ τὸ τέλος τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ἐν Κων)πόλει ἀδελφότητος τῶν Μικροχωριτῶν «ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος» ἱδρυθεῖσα περὶ τὸ ἔτος 1880 ἐν ὄψει τῆς συνεχοῦς μεταναστεύσεως τῶν μελῶν αὐτῆς πρὸς ἄλλας ἀσφαλεστέρας χώρας, συγκαλέσαν γενικὴν συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς, ἀπεφάσισεν τὴν διάλυσιν αὐτῆς.

Κατόπιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, κατέθεσε τὸ εἰς χρῆμα ἐνεργητικὸν τῆς — εἰς χρυσᾶς Ὀθωμανικᾶς λίρας — εἰς τράπεζαν, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, πρὸς σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον συνελέγησαν, ἦτοι τὴν ἀνοικοδόμησιν νέου καθεδρικοῦ Ναοῦ. Τοῦ δε ἐν Μικρῷ Χωρίῳ Ξενοδοχείου τῆς «τὸ χάνι», τὰ μὲν ἔσοδα — τὴν νομὴν — παρεχώρησεν εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιτροπὴν, τὴν δὲ κυριότητα ἀφῆκεν προφανῶς ὑπὲρ τοῦ διαδόχου σωματείου, δηλαδὴ ἐκείνου ποῦ θὰ ἰδρῦετο ὑπὸ ἄλλης παροικίας Μικροχωριτῶν.

Τὸ ἀποκαλούμενον «Χάνι» εἶχεν ἀνεγερθῆ δαπάναις τῆς ἐν Κων)πόλει Ἀδελφότητος τῶν Μικροχωριτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1885. Ἐπρόκειτο περὶ τριωρόφου οἰκοδομῆς, ἐκ πέτρας κατὰ τὸ πλεῖστον πελεκητῆς με συνεκτικὴν ὕλην, ἀσθέστην καὶ ἐλειτούργη τὸ μὲν ἡμιπόγειον, ὡς ἀποθήκη ζωοτροφῶν καὶ σταῦλος, τὸ ἰσόγειον ὡς καφενεῖον καὶ παντοπωλεῖον, τὸ δὲ ἀνώγειον ὡς ξενῶν.

Κύριος προορισμὸς του δηλαδὴ ἦτο ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ξένων, ἦτοι τῶν διερχομένων ἐκ τοῦ χωριοῦ ἀτόμων καὶ τῶν ὑποζυγίων των, δεδομένου ὅτι ἡ μόνη ὁδὸς προσπελάσεως πρὸς τὸ Καρπενήσι, ὄλων τῶν νοτίως τοῦ Γαύρου χωριῶν καὶ οἰκισμῶν ἦτο τότε ἡ διὰ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ διερχομένη.

Δὲν ἦτο λοιπὸν κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησις, ἀλλὰ ἕνα πρωτοποριακὸν ἔργον κοινῆς ὠφελείας μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του.

β'. Τὸ Χάνι καὶ ἡ ἐν Θεσσαλονίῃ Φιλοπρόδος Ἑταιρεία

Κατὰ τὸ ἔτος 1929 οἱ ἐν Θεσ)νίκη διαμένοντες Μικροχωριταὶ ἐμετρώ-

μεθα εἰς τὰ δάχτυλα τῆς μιᾶς χειρός, ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἰδρῦσωμεν σύλλογον.

Κατόπιν αὐτοῦ οἱ νεαροὶ τότε, Δημήτριος Ν. Πασπάλης, Ἰωάννης Χρ. Μανίκας καὶ ἐγώ, θρήκαμε ἄλλο μονοπάτι. Συνεστήσαμεν τὴν «Φιλοπρόοδον Ἑταιρίαν νεολαίας Μικροῦ Χωριοῦ».

Πρῶτος στόχος τῆς Ἑταιρίας ὑπῆρξεν τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ χωριοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ του, κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τὸν τότε διευθυντὴν τοῦ σχολείου Γεώργιον Ἑλ. Παππαδῆν, ἐφοδιάσαμε αὐτὸ μὲ γεωγραφικοὺς καὶ γεωφυσικοὺς χάρτας, σύγχρονον μαυροπίνακα καὶ ἀριθμητήρα ὡς καὶ τινα βοηθητικὰ βιβλία διδασκαλίας.

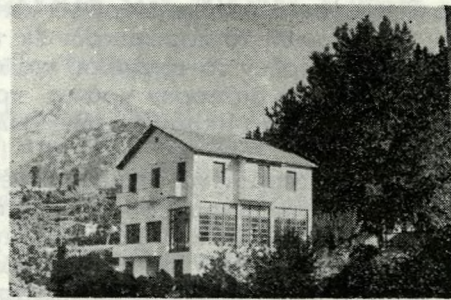
Ἐξ ἄλλου στέλναμε κατ' ἔτος στὸν δάσκαλο τετράδια ἀντιγραφῆς καὶ ἀριθμητικῆς, μελανοδοχεῖα, κανδυλοφόρους, μολυβδοκόνδυλα, ὡς καὶ πλάκες καὶ κονδύλια, εἰς ἀνάλογον ποσότητα ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ διανέμονται δωρεὰν εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς μαθητὰς κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ ὑπόλοιπα νὰ χορηγοῦνται εἰς τοὺς ἀπόρους καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Σχολείου.

Δεύτερος στόχος τὸ πράσινον, κυρίως ἡ δενδροκαλλιέργεια. Πρὸς τοῦτο εἰς τὴν κατάλληλον ἐποχὴν στέλναμε στὸ χωριὸ ὀπωροφόρα δενδρύλια τὰ ὁποῖα ἐχορηγοῦντο δωρεὰν εἰς τοὺς προθυμοποιουμένους νὰ τὰ χρησιμοποιοῦσιν καταλλήλως.

Τρίτος στόχος καὶ τὸ κύριον ἐπίτευγμα τῆς Ἑταιρίας ὑπῆρξεν ἡ δημιουργία ἀναγνωστικῆς καὶ δανειστικῆς βιβλιοθήκης. Πρὸς τοῦτο ἐπε-



Τὸ παλιὸ Χάνι (1880)



Τὸ νέο Ξενολοχεῖο ποὺ ξαναχτίστηκε τὸ 1953

σκευάσαμεν καὶ διεμορφώσαμεν καταλλήλως, ἀκόμη καὶ μὲ κουρτίνες εἰς τὰ παράθυρα, τὸ κυριώτερον δωμάτιον τοῦ ξενῶνος, τοῦ χανιοῦ.

Κατασκευάσαμεν μὲ εὐγενῆ ξυλείαν — καρυδιᾶς καὶ καστανιάς — παραχωρηθεῖσαν δωρεὰν, ἀπὸ περισσεύματα τῆς Ἐκκλησίας, δύο μεγάλας ὑαλοφράκτους βιβλιοθήκας καὶ ἀνάλογον τραπέζι, ἐπίσης καὶ διὰ διαφόρων ἄλλων ἐπίπλων, ἐξ ἐλαφροῦ ἀλλ' ἀνθεκτικοῦ ὕλικου, ἀποσταλέντων ἐκ Θεσσαλονίκης.

Τέλος δὲ ἐπλούτισεν αὐτὴν μὲ διάφορα χρήσιμα βιβλία, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τοὺς πέντε πρώτους τόμους τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας (Δρανδάκη) εἰς ἣν ἡ Ἐταιρία ἐνεγράφη συνδρομητῆς, ἀρκετὰ δὲ βιβλία λογοτεχνικά, ἐκπαιδευτικά καὶ λοιπὰ ἐδωρήθησαν ὑπὸ διαφόρων Μικροχωριτῶν.

Ἄλλο ἓνα πρωτοποριακὸν ἐπίτευγμα, λοιπόν, καὶ μάλιστα εἰς ἓνα παρθένον διὰ τὴν Εὐρυτανίαν τομέα.

Θεωρῶ χρέος μου νὰ μνημονεύσω ἐδῶ ὅτι τὰ περισσότερα ἔσοδα τῆς Ἐταιρίας προήρχοντο ἐκ τῆς ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ παροικίας τῶν Μικροχωριτῶν, χάρις εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ὄντως δραστηριότητα (ἐγγραφῆ μελῶν, εἰσπράξεις συνδρομῶν καὶ δωρεῶν) τὴν ὅποια ἀνέπτυξεν ὁ ἐκεῖ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐταιρίας, φοιτητῆς τότε Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς, καὶ χρηματίσας μετὰ ἐπὶ πολὺ πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος, Γεώργιος Κ. Δημόπουλος.

Κατὰ ταῦτα μὲν μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1932 ὁπότε διὰ διαφόρους λόγους, ἡ τριμελὴς διοικητικὴ ἐπιτροπὴ ἔκρινεν σκόπιμον τὴν μεταφορὰν τῆς ἔδρας τῆς Ἐταιρίας εἰς τὸ χωριό.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὁ γράφων μεταβάς ἐκεῖ συνέκαλεσεν γενικὴν συνέλευσιν τῶν μελῶν τῆς Ἐταιρίας καὶ παρέδωκεν εἰς τὴν ὑπὸ ταύτης ἐκλεγείσαν πενταμελῆ διοικητικὴν ἐπιτροπὴν, πάντα τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα καὶ τὰ βιβλία τῆς Ἐταιρίας.

Ἡ διοίκησις τῆς ἐταιρίας στὸ χωριό, ὄχι μόνον δὲν ἐπέδειξεν δραστηριότητα τινά, ἀλλὰ παρημέλησεν τόσον τὰ καθήκοντά της, ὥστε νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, πορνογραφικά καὶ ἀντικοινωνικά βιβλία, οἱ δὲ μονίμως συχνάζοντες εἰς αὐτὴν νεαροὶ νὰ ἐπιδίδονται εἰς ἀνάγνωσιν καὶ τὰ προκύποντα συμπεράσματα, ἐπ' αὐτῶν καὶ μόνον.

Ὅταν κατὰ τὸ 1937 ἡ κατάστασις αὐτὴ ἐξελίχθη εἰς μορφήν σκανδάλου καὶ ἤρχισαν ἐκδηλούμεναι διαμαρτυρίαι καὶ ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τῶν χωριανῶν... τὸ ἱστορικὸν «Χάνι» ἐπυρπολήθη καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον ὥστε ὄχι μόνον νὰ καταστραφῆ ὀλοσχερῶς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ διασωθῆ τὸ παραμικρὸν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων.

Αὐτὸ ὑπῆρξεν τὸ τραγικὸν καὶ ἄδοξον τέλος, δύο ἀνεξαρτήτων ἀλλήλων καὶ εἰς διάφορον χρόνον πραγματοποιηθέντων θαυμασίων ἐπιτευγμάτων τῶν Μικροχωριτῶν, δηλαδὴ τοῦ «Χανιοῦ» καὶ τῆς «Βιβλιοθήκης».

Εἶναι σκόπιμον νὰ ὑπομνησθῆ ἐν τέλει, ὅτι ἡ ἔχουσα τὴν νομὴν τοῦ «Χανιοῦ» Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ὄχι μόνον δὲν ἠμπόδισε τὴν Ἐταιρίαν νὰ καταλάβῃ καὶ χρησιμοποίησῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ καλλίτερον δωμάτιον τοῦ «Χανιοῦ», ἢ ἔστω νὰ ζητήσῃ ἐνοίκιον παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ ἀντιθέτως φιλοτιμηθεῖσα, ἀνεκαίνισεν τὴν θεράνταν τοῦ ξενῶνος καὶ ἔβαλεν νέαν κλίμακα (σιδηρὰν καὶ περιστροφικὴν) ἀνόδου πρὸς τὴν θεράνταν δι' ἐξόδων της. Τὰς ἐργασίας δὲ ταύτας ἐξετέλεσεν ὁ Χρῖστος Σπ. Μαστρογεωργόπουλος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει σαφῶς ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ ἀνεγνώρισε ντὲ φάκτο τὴν Ἐταιρίαν ὡς διάδοχον τῆς ἰδιοκτητρίας τοῦ Χανιοῦ Ἀδελφότητος τῶν Μικροχωριτῶν τῆς Κων)πόλεως.

Εἰς τὴν πραγματικότητα δηλαδὴ ἡ ἄμοιρος «Φιλοπρόσδος Ἐταιρία» ὑπῆρξεν μίᾱ παρένθεσις, ἓνας συνδετικὸς κρίκος μεταξύ τῆς διαλυθείσης Ἀδελφότητος τῶν Μικροχωριτῶν τῆς Κων)πόλεως καὶ τῆς ἀργότερον συσταθείσης ἐν Ἀθήναις.

γ'. Αί επιπτώσεις και προεκτάσεις εκ τής καταστροφής του «Χανιού»

Ἡ διπλή και ταυτόχρονος καταστροφή — τοῦ «Χανιού» και τῆς «Βιβλιοθήκης» — δὲν ὑπῆρξεν μόνον ἡ ἀπώλεια ἐνὸς ἱστορικοῦ κτιρίου, τὸ Χάνι τους ἦταν διὰ τοὺς Μικροχωρίτας ἕνα σύμβολον, τὸ σημα κατατεθέν τους, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκαυχῶντο, κάτι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, φερ' εἰπεῖν.

Ἡ δὲ καταστροφή τῆς «Βιβλιοθήκης» δὲν ἀπειμιᾶτο ἀπὸ τοὺς χωριανούς ὡς καταστροφή ὑλικῶν πραγμάτων (ἐπίπλων, πολυτίμων βιβλίων και ἄλλων ἀξιολόγων ἀντικειμένων, μέχρι συλλογῆς παλαιῶν και σπανίων γραμματοσήμων) ἀλλὰ ὡς ἀπώλεια ἐκείνου διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸ χωριὸ τους, ἐξέφραζαν τὴν ἔκπληξιν και τὸν θαυμασμὸν των.

Ἡ ἀπώλεια συνεπῶς ἀμφοτέρων ἐδημιούργησεν ὄχι μόνον ἕνα δυσαναπλήρωτον κενὸν ἀλλὰ και ἕνα ψυχικὸν τραῦμα εἰς τοὺς Μικροχωρίτας.

Ἡ θεβαιότης ἐξ ἄλλου ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐσκεμμένης ἐνεργείας, σατανικῶς σχεδιασείσης και ἐκτελεσθείσης, ὑπῆρξεν συγκλονιστική.

Αἱ ἔριδες, αἱ ἀλληλοκατηγορίαι κ.λπ. ποὺ ἐπηκολούθησαν ἐδημιούργησαν τοιαύτην σύγχυσιν και τόσας ὑποψίας, ὥστε ἄμεσον ἀποτέλεσμα αὐτῶν νὰ εἶναι τὸ πρῶτον εὐρὺ ρήγμα εἰς τὴν συνοχὴν τῶν Μικροχωριτῶν, ἔμμεσον δὲ ἀποτέλεσμα τὰ δεινὰ των κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἐαμοκρατίας νὰ εἶναι τὰ φρικαλεώτερα τῆς περιοχῆς, ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ψυχικὸν χάσμα μεταξὺ των διηρύνθη τόσον ὥστε νὰ μὴ ἔχουν πλέον ἐμποστούνην μεταξὺ των οὔτε τὰ μέλη μιᾶς και τῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

«Οἱ φίλοι μου και οἱ πλησίον μου, ἐναντίον ἔστησαν
και οἱ ἀδελφοί μου... και αὐτοὶ οὐκ ἦσαν μετ' ἐμοῦ».

2. ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

α'. Ἡ ἐν ΗΠΑ ἐπιτροπὴ Μικροχωριτῶν «Ὁ Φοῖνιξ»

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, ὑπὸ τῶν ἐν Η.Π.Α. Μικροχωριτῶν συνεστήθη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Φοῖνιξ» διὰ τὴν συλλογὴν χρημάτων — μεταξὺ των κυρίως — μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐν εὐθέτω χρόνῳ παροχὴν βοήθειας πρὸς τοὺς κατοικοὺς τῆς γενετήρας των, τῶν ὁποίων τὰ ἀνεκδιήγητα δεινὰ και τὴν ἐξαφάνισιν τῶν περιουσιῶν των, ἐπληροφοροῦντο ὑπὸ τῶν εἰδησεογραφικῶν μέσων.

Ὅταν ἦλθε ἐπὶ τέλος τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Μικροχωριτῶν, ἔστειλε — προφανῶς δοκιμαστικῶς — δέματα βοήθειας εἰς περιορισμένον ἀριθμὸν οἰκογενειῶν στὸ Μικρὸ Χωριὸ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐνέργεια αὕτη προεκάλεσεν διαφόρους ἀντιδράσεις ἐκ μέρους ἀγνωσθέντων, ταυτοχρόνως δὲ ἔγινεν γνωστὸν ἐν Ἀμερικῇ ὅτι διάφοροι διεθνεῖς φιλανθρωπικαὶ ὀργανώσεις (Διεθνῆς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ΟΥΝΡΑ — ΕΜΕΛ κ.λπ.) ἐχορήγουν εἰς τοὺς πολεμοπαθεῖς, φάρμακα, τρόφιμα, εἶδη ἱματισμοῦ κ.τ.λ. και αἱ κρατικά ὑπηρεσίαι στεγάζεως παρῆχον εἰς τοὺς δικαιούχους τὰ ἀπαιτούμενα οἰκοδομικά ὑλικά και εἴτε διὰ τοῦ συστήματος τῆς αὐτοστεγάζεως, εἴτε δι' ἐργολά-

θων, προέβαινον εις ἐπισκευὰς ἢ ἀνοικοδομήσεις τῶν οἰκημάτων των, ἢ ἐπιτροπὴ δὲν ἔστειλεν ἄλλα δέματα.

Ἄργότερα ἡ ἐπιτροπὴ κατόπιν σχετικῆς εἰσηγήσεως παραγόντων τοῦ χωριοῦ, ἀπεφάσισεν νὰ διαθέσῃ τὰ χρήματά της διὰ τὴν ἀνέγερσιν νέου ξενοδοχείου, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι τοῦτο θὰ ἀνεγείρετο ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τοῦ παλαιοῦ, ὥρισε μάλιστα ὀνομαστικῶς τὰ μέλη τῆς ἐξαμελοῦς διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς, ἦτοι τὸν Ἄριστειδῆ Γιουρνᾶ, Ἐπαμ. Παππαδῆ, Παντ. Πλάκκα, Νικ. Ι. Δερματᾶ, Ἰωάν. Στ. Παππαδῆ καὶ Σπύρον Δερματᾶν.

ΕΝΩΣΙΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Ο ΦΟΙΝΙΞ»

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Ἐλήφθησαν παρὰ τῶν
 Δολλ. διὰ συνδρομῆν
 καὶ Δολλ. διὰ δωρεάν του.
 Ἐν τῇ 194.....
 Ὁ Ταμίης
 Νῦ 916

Ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως συνδρομῆς στὸν «Φοῖνικα».
 Προσφορά τοῦ Πλούταρχου, ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ πατέρα του Κωνσταντίνου Ζαχαρόπουλου, ποῦ διετέλεσε πρῶτος ταμίας τοῦ «Φοῖνικα».

Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ διεχειρίσθη τὰ χρήματα ποῦ ἐστέλλοντο εἰς αὐτὴν τμηματικῶς μέσῳ τοῦ εἰς Πειραιᾶ διαμένοντος Παντελῆ Νικολοπούλου καὶ ἐξετέλεσεν τὸ ἔργον θάσει ἀρχιτεκτονικοῦ σχεδίου καὶ στατικῆς μελέτης τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ καὶ πολιτικοῦ μηχανικοῦ Δημητρίου Δ. Πολύζου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του.

Τὸ ξενοδοχεῖον, ἀνηγέρθη ἐν μέρει μόνον ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τοῦ Χανιοῦ, διότι ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγέρσεως ἔκρινεν ἀπαραίτητον ὅπως διατεθῆ τμημα αὐτοῦ πρὸς διεύρυσιν τῆς πλατείας, ἐφ' ὅσον μάλιστα εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ, προσεφέρθησαν δωρεάν τμήματα γειτονικῶν οἰκοπέδων ὑπὸ τῶν οἰκογενειῶν Κων. Θάνου καὶ Δημ. Δερματᾶ καὶ μάλιστα εἰς ἔκτασιν ὥστε τὸ νέον κτίριον νὰ εἶναι μεγαλύτερον τοῦ παλαιοῦ.

Ἐπειδὴ ὁλοκληρώσει τῆς ἀνεγέρσεως (1953) τὸ ξενοδοχεῖον ἐξεμισθώθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς εἰς ιδιώτας, μέχρι τοῦ ἔτους 1959 ὁπότε τόσον τὸ κτίριον μετὰ τῶν ἐλαχίστων ἐπίπλων του, ὅσον καὶ τὸ ταμεῖον της, κατ' ἐντολὴν τῆς χρηματοδοτήσεως τὸ ἔργον ἐπιτροπῆς ἐν Η.Π.Α., παρεδώθησαν ὑπὸ τοῦ ταμῆα τῆς ἐπιτροπῆς ἀνεγέρσεως Νικολάου Δερματᾶ, εἰδικῶς ἐξουσιοδοτηθέντος καὶ μεταβάντος πρὸς τοῦτο εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1955 ὑφιστάμενον σύλλογον τῶν ἐν Ἀθήναις Πειραιεῖ καὶ Προαστείοις Μικροχωριτῶν ἢ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος».

Ἐξ ὧν αὐτῶν καταφαίνεται ὅτι οἱ πάντες ἀνεγνώριζαν τὸν Σύλλογον ὡς φυσικὸν διάδοχον καὶ ἀναμφισβήτητον κληρονόμον τῆς οἰκοπεδούχου ἀδελφότητος τῶν Μικροχωριτῶν ἐν Κων) πόλει.

Μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ξενοδοχείου εἰς τὸν σύλλογον, ἡ χρηματοδοτήσασα τὴν ἀνέγερσίν του, ἐπιτροπὴ Μικροχωριτῶν «Ὁ Φοῖνιξ» διελύθη χωρὶς νὰ παράσῃ πληροφορίαν τινά, ἀναφορικῶς μετὰ τὴν εἰσφορὰν ἐκάστου μέλους της.

Σ.Σ.: Θεωρούμε καθήκον μας ύστερα από τόσα χρόνια να δημοσιεύσουμε τὰ ὀνόματα ποὺ βρέθηκαν τῶν συγχωριανῶν καὶ φίλων ποὺ εὐγενῶς προσέφεραν τότε (1946) γιὰ νὰ βοηθήσουν τὴν προκοπὴ τοῦ χωριοῦ μας. Ἀναδημοσιεύονται ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Ἐθνικὸς Κήρυκας» τῆς Ν. Ὑόρκης, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Τὰ ποσὰ ἀναφέρονται σὲ δολλάρια Η.Π.Α.

KURE BEACH, NORTH CAROLINA.—Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς πρὸ ἑξαμήνου ἰδρυθείσης Ἐνώσεως τῶν Μικροχωριτῶν Καρπενησίου «Φοῖνιξ», ἀποτελούμενον ἀπὸ τοὺς κ.κ. Παναγιώτην Κομπορόζον, Ἰ. Κομματᾶ, Σταύρον Πανταζῆν, Κωνσταντῖνον Ζαχαρόπουλον καὶ Παντελῆν Μίχον, ἀνακοινοῖ ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Καταστατικοῦ παρὰ τοῦ STATE OF NORTH CAROLINA προέβη εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν εἰσφορῶν ὡς καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐράνου μεταξὺ τῶν Μελῶν ὡς καὶ τῶν Φίλων τῶν συμπαθούντων τὴν Ἐνωσιν, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ περιθάλψις τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ὡς καὶ τῆς ὑπὸ τῶν θαρβάρων κατακτητῶν ὀλοσχεροῦς σχεδὸν πυρπολήσεως τοῦ Μικροῦ Χωρίου Καρπενησίου, συνελέγη δὲ μέχρι σήμερον τὸ κάτωθι ποσόν. 8.960 ἀπὸ λαχείον 511. Σύνολον 9.471 δολλάρια.

Οἱ ἐκ τοῦ Μικροῦ Χωρίου καταγόμενοι:

Δημήτριος Μπακάτσιος 536, Νικόλαος Χαμπερῆς καὶ Σύζυγος 400, Ἰωάννης Κομματᾶς 342, Σταῦρος Πανταζῆς 336, Παναγιώτης Κομπορόπουλος καὶ Σύζυγος 336, Νικόλαος Κομματᾶς 8300, Ἰωάννης Μαστρογεωργόπουλος 286, Ἀθανάσιος Κομπορόζος 236, Ἀλκιβιάδης Κομπορόζος 236, Ἡλίας Δημόπουλος 254, Τρύφων Κυρίτσης 236, Νικόλαος Σιδέρης 236, Ἰωάννης Χαμπερῆς καὶ Σύζυγος 200, Κωνσταντῖνος Ζαχαρόπουλος 200, Ἰωάννης Δερματᾶς 150, Κωνσταντῖνος Γιορνᾶς 136, Γεώργιος Ζαχαρόπουλος 136, Γρηγόριος Ἀθανασόπουλος 136, Δημήτριος Κυρίτσης 200, Γεώργιος Χονδρὸς καὶ Σύζυγος 300, Μιχαὴλ Μανίκας 118, Νικόλαος Καρδαρᾶς καὶ Σύζυγος 150, Φωτεινὴ Σ. Παπαδοπούλου 127, Παντελῆς Μίχος 100, Διονύσιος Πλάκας 100, Δημήτριος Παπαδημητρίου καὶ Σύζυγος 97, Σωτήριος Γιαννακόπουλος 50, Γεώργιος Πιστόλης 50, Χαράλαμπος Τριανταφύλλης 50, Σπύρος Πλάκας 48, Ἰωάννης Μίχος 30, Δημήτριος Πολύζος, U.S.A. 36, Ἰωάννης Χονδρὸς U.S.A. 36, Ἰωάννης Φλέγγας U.S.A. 33, Πλούταρχος Ζαχαρόπουλος U.S.A. 30, Εὐδοξία Φουσέκη 25, Ἡλίας Πλάκας 15, Κασσάνδρα Καλιδὸνῆ 50, Κωνσταντῖνος Φλώρος 25, Δίνα Κάρρας 20, Εὐθυμία Ι. Πλάκα 10, Βιργινία Ι. Πλάκα 5, Γκόλφο Χονδροῦ 10, Σοφία Γ. Χονδροῦ 5, Σπύρος Γ. Χονδροῦ 5.

Παρὰ φίλων καὶ συμπαθούντων: DIXIE CAFE WILMINGTON, N.C. 100, PETE ANT MIKE WILSON 100, Ἰωάννης Σιαμανῆς 50, Γεώργιος Καρδαρᾶς 50, Κωνσταντῖνος Κανούτας 30, Μιλτιάδης Τσιτούρης 25, Γεράσιμος Λέρης 25, Κλερμένης Πιστιόλης 25, Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος 25, Ἰωάννης Μούτος 25, Νικόλαος Ψύλλος 25, Δημήτριος Κατσάνος 25, Χαράλαμπος Ρέλλιος 25, Κωνσταντῖνος Πιστιόλης 25, Ἰωάννης Πάντος 25, Ἀλέξιος Χονδρὸς 40, Βασίλειος Νικολόπουλος 20, Νικόλαος Ξοῖνης 20, JAMES WELL 20, Θεοδ. Παπαναστασίου 20, JAMES GYST 20, Κωνστ. Τιμουγιάννης 20, Ἰωάννης Κοντοπάνος 20, Χ. Γεωργόπουλος καὶ Φωτόπουλος 20, Ἰωάννης Νικόπουλος 15, Ἐλευθέριος Κατσούδας 15, Δημήτριος Χαμπερῆς 15, Ἰωάννης Μαθῆς 15, Κωνσταντῖνος Μπαλάτσιος 16, Βασιλικὴ Α. Καρδαρᾶ 15, Δημήτριος Κατσούδης 15, Λάζαρος Κανούτας 15, Ἰωάννης Πάπας 15, Γεώργιος Τσιαμπάσης 15, Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος 28, Σταῦρος Χονδροκωστόπουλος 20, Γεώργιος Κ. Χονδρὸς 10, Κωνσταντῖνος Μπαραδίτσος 10, Νικόλαος Ἀλεξίου 10, Σπύρος Ἀλεξίου 10, Νικόλαος Τσιαμπούρης 10, Χρῆστος Καναβὸς 15, Θεόδωρος Ζουρζούκης 10, Ἰωάννης Τιμουγιάννης 10, Ταξιάρχης Χαβέλος 10, Βασίλειος Παπαδόπουλος 10, Ἀθαν. Μαθῆς 10, Χρῆστος Γεωργαλᾶς 10, Ἀνδρέας Κουτούλας 10, Γεώργιος Καμπίτσης 10, Δημήτριος Κατσάνος 75, Σεραφεῖμ Ζαρ-

καλῆς 50, Διονύσιος Ψύλλος 50, Ἰωάννης Πιστόλης 50, Ἰωάννης Λέρης 50, Διονύσιος Βλάχος 50, Σπύρος Σταμπολίτης 50, Δημήτριος Κοντοπάνος 50, Ἀλέκος Παπαγιάννης 50, Σταῦρος Κοντογεώργος 50, Ἐλένη Δ. Χονδροῦ 50, Ἰωάννης Κούτσιος 10, Εὐάγγελος Κουτσικόπουλος 10, Χρῆστος Τάσσιος 10, Γεώργιος Βασιλείου 10, Ἰωάννης Πάππας 10, Βασίλειος Μαραγούσης 10, Γεώργιος Πατσαούρας 10, Χρῆστος Πιστιόλης 10, Χρῆστος Βλάχος 10, Ζαχαρίας Πολύζος 10, Γεώργιος Πολύζος 10, Π. Τρεμπέλης 10, Γεώργιος Παπαδῆς 10, Ἰωάννης Οἰκονόμου 10, Γεώργιος Μανουλάκης 5, Ἀθανάσιος Κατσούδας 5, Νικόλαος Πουλέτσιος 5, Ἰωάννης Καλαντζῆς 5, Θεόδωρος Ἀθανασόπουλος 5, Χρῆστος Κόγγας 5, Νικόλαος Κούρτης 5, Νικόλαος Φραγιγάκης 5, Χρῆστος Μαρκόπουλος 5, Ἀθανάσιος Κακέθιας 5, Νικόλαος Πάππος 5, CMAPLES Τσίρος 5, Νικόλαος Ντουθάλης 5, Νικόλαος Μαργιώτης 5, Στυλιανὸς Στρατηγὸς 5, Γεώργιος Στεφανῆς Ἱερεὺς, 5, Δημ. Ἀθανασόπουλος 5, Βασίλειος Πάππας 5, Ἰωάννης Κατσούδας 7, Ἀθανάσιος Χαθῆλος 5, Ἀθανάσιος Κοκκίνος 5, Νικόλαος Ἀθανασίου 5, Βασίλειος Βλάχος 5, Παναγιώτης Μπαῖρακτάρης 5, Ἐπαμεινώνδας Γουρνᾶς 5, Ἀθανάσιος Ρὸς 5, Ἀνδρέας Τσιμουγιάννης 5, Γεώργιος Τριανταφύλλης 5, Βασίλειος Καλύβας 5, Χρῆστος Κοντόγερος 5, Γεώργιος Μανόπουλος 5, Ἰωάννης Δήμας 5, Παν. Λάζαρος 5, Νικόλαος Βασίλαρος 5, Εὐστάθιος Ἀνάργυρος 5, Γεωργία Νάκου 5, Δημήτριος Καφαγκούνης 5, Γεώργιος Κορτέσης 5, Σταῦρος Μαθῆς 5, Νικόλαος Γεωργαλᾶς 5, Διονύσιος Ζαχαρόπουλος 5, Γεώργιος Μητρόπουλος 5, Δημήτριος Κριτσέλης 5, Κωνσταντῖνος Ρογκάτσιος 5, Χαρ. Πέπας 3, Κωνσταντ. Βρετάκης 3, Ἰωάν. Καπετανάκης 3, ἸωάννηςΚύρους 3, Γρηγόριος Λαδᾶς 2, Ἰωάννης Δεκαντῆς 2, Σωτήριος Παχὺς 2, Ἰωάννης Παπαϊωάννου 2, Ἀλίκη Δήμα 2, Δημήτριος Πανόπουλος 2, Κωνσταντῖνος Στεργιάκης 2, Δημήτριος Φηγηνὸς 2, ΜΙΚΕ Σούλιας 2, ΤΟΜ Κολόνης 2, Ἰωάννης Βλάσης 1, Νικόλαος Ρούσος 1, Δημήτριος Χιόνης 1, Πέτρος Σάφφος 1, Μενέλαος Καπετανάκης 1, JAKD DENNAR 1, Τὸ ὄλον 8, 960.00. Τῇ ἐνεργεῖα Ἐλένης Π. Κομπορόζου ἀπὸ λαχείου 511, ἀπὸ δῶρον τῆς ἰδίας διὰ τὴν Ἐνωσιν.

Ἐν ὄλω 9,471. 00.

3. Ἡ ἀνέγερσις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος» καὶ ὁ ἱερεὺς Ἀθανάσιος Παπαστάθης

Τὸ καλοκαίρι τοῦ ἔτους 1923 εὕρισκόμεθα στὸ χωριὸ ἄρκετοὶ νεαροί, κυρίως δὲ οἱ ὑποψήφιοι κληρωτοὶ τῆς κλάσεως 1924 καὶ ὁ κύριος Ἀθανάσιος Παπαστάθης, νέος Μικροχωρίτης, σύζυγος τῆς Φωτεινῆς τὸ γένος Ν. Πολύζου) ὑποψήφιος ἱερεὺς τοῦ χωριοῦ μας. Ὅπως ἦτο φυσικόν, ἐπωφελοῦμεθα κάθε εὐκαιρίας (γάμος, ὀνομαστικὰς ἑορτάς, πανηγύρια) νὰ ὀργανώνωμεν διασκευάσεις (συνήθως με ὄργανα) ψυχαγωγοῦντες ταυτοχρόνως καὶ ὄλους τοὺς χωριανούς, ἐπίσης ἐδώσαμεν καὶ ὑπαιθρίους θεατρικὰς παραστάσεις.

Κάποια ἡμέρα, πρὸς τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ, ὁ Παπαστάθης μᾶς λέει: «Βρὲ παιδιά, ὅπως μαθαίνω, στὴν Τράπεζα ὑπάρχουν κάτι λεφτὰ πὺ μάζεψαν οἱ χωριανοὶ μας στὴν Πόλη, γιὰ νὰ κτισθῆ καινούργια ἐκκλησιά, ἔξ ἄλλου ἔχομεν τόσους χωριανούς μας στὴν Ἀμερικὴ κυρίως, ἀλλὰ καὶ στὴν Πόλη καὶ τὴν Αἴγυπτο, δὲν τοὺς στέλνωμε μερικὰ γράμματτα, νὰ βοηθήσουν νὰ φκιάσουμε μιὰ καινούργια Σωτήρα;».

Ὡραία ἰδέα ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐνθουσίασε καὶ τόσον, διότι ἐπρόκειτο περὶ ἔργου μεγάλης δαπάνης, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν εἶχε κανένα χρηματικὸν ποσόν, ντραπήκαμε ὅμως νὰ εἰποῦμε τίς ἀντιρῆσεις μας καὶ τὴν ἀπεδέχθημεν.

Ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον, συνεισφέραμεν ἐκ τοῦ πενηχροῦ θαλαντίου μας

ὅσα ἐχρειάζοντο διὰ γραμματόσημα καὶ καλὰ χαρτοφάκελα, συγκεντρώσαμε διευθύνσεις καὶ ἀφοῦ ὁ Παπαστάθης ἔγραψε τὰ γράμματα, τὰ ἐταχυδρομήσαμεν. Τὴν προσπάθειάν μας αὐτὴν πολλοὶ χωριανοὶ τὴν εἶδαν μὲ συμπάθειαν, μερικοὶ δὲ μὲ σκεπτικισμόν, δὲν ἔλειψαν ὅμως καὶ τὰ πικρόχολα σχόλια· κάποιος ἀπὸ τζάκι, μᾶς ἀπεκάλεσε «φαντασιοπλήκτους νεαροὺς», ἄλλος δὲ ἀγράμματος φιλόσοφος μᾶς εἶπε «ἔξημμένες κεφαλᾶς».

Στὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου οἱ περισσότεροι νεαροὶ καὶ κυρίως ἡμεῖς οἱ ἐπίστρατοι, ἀναβλήθεισας τῆς στρατεύσεώς μας διὰ τὴν ἀνοιξην, φύγαμε ἀπὸ τὸ χωριὸν καὶ πήραμε τὸ δρόμον νὰ θροῦμε δουλειά, τὸ χαρτιλίκι μας εἶχεν ἤδη ὑποστῆ καθίζησιν.

Ὅπως ἐπληροφορήθην ἀργώτερον, οἱ περισσότερες ἀπαντήσεις ἐξ Ἀμερικῆς ὑπῆρξαν ἀμεσες καὶ πολὺ ἐνθαρρυντικῆς, κατόπιν δὲ αὐτοῦ τῆ εἰσηγήσει τοῦ ἡμερινοῦ ἡδὴ τοῦ χωριοῦ Παπαθανάση, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1923 συνεστήθη ἐπιτροπὴ ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν Γεωργίου Ἑλ. Παπαδῆ, Κων)ντίνου Κοκκάλα καὶ τοῦ Ἰωάν. Παπαδοπούλου, ἄρτι ἐπανακάμψαντος ἐξ Ἀμερικῆς, ὅστις καὶ ὠρίσθη ταμίας τῆς ἐπιτροπῆς, καθ' ὅσον προσέφερε διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ναοῦ δραχμὰς 25 χιλιάδας!

Ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγέρσεως συνελθοῦσα εἰς συνεδρίασιν, πῆρε ἀπὸ τὸ μαγαζὶ τοῦ Ἰωάννου Κομπορόζου τὸ ἀνητημένον ἐκεῖ κορνιζαρισμένον ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον σταυροειδοῦς Ναοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ (ἐκπονηθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει δαπάναις τῆς Ἀδελφότητος τῶν Μικροχωριτῶν, πρὸ τῆς διαλύσεώς της) τὸ θρῆκε καὶ πολυτελὲς καὶ μεγάλο, δυσανάλογον δηλαδὴ πρὸς τὰς δυνατότητας ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, ὡς ἐκ τούτου ὡς μόνη λύσις διεφάνετο ἡ ἐκπόνησις νέου σχεδίου Ναοῦ, μικροτέρου καὶ ἀπλουστεροῦ τύπου, ὅποτε κάποιος τῆς ἐπιτροπῆς εἶπεν: «γιατὶ θιαζόμεθα; ὅταν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν διὰ νὰ ἀρχίσωμεν, ὁ μηχανικὸς ποῦ θὰ φέρουμε μπορεῖ νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ μικρότερον, ὅποτε δὲν θὰ δυσσαρεστήσωμεν καὶ τοὺς χωριανοὺς μας ἐκεῖνους ποῦ πλήρωσαν καὶ τὸ ἔφκιασαν τὸ ὠραῖο αὐτὸ σχέδιον», ἡ πρότασις ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἄνευ ἀντιρρήσεως.

Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1924 ἦλθε στὸ χωριὸν ὁμάς οἰκοδόμων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρωτομάστορα Βασ. Γιωργάκη ἐξ Ἄρτας, τὸν ἐκάλεσε ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγέρσεως καὶ ἀφοῦ τὸν κατετόπισεν ἐπὶ τῶν ἐπιδιώξεων καὶ δυνατοτήτων της, τοῦ ἔδειξε τὸ σχέδιον καὶ τὸν ἠρώτησε ἂν μπορῆ νὰ κάμῃ τὸ κτίσμα μὲ μικρότερας διαστάσεις καὶ ἀναλογίας. Αὐτὸς ἀφοῦ τὸ ἐμελέτησε ἐπ' ἀρκετόν, ἀπήντησεν ὅτι κατ' ἀρχὴν σμίκρυνσιν τοῦ σχεδίου μόνον διπλωματοῦχος ἀρχιτέκτων καὶ μάλιστα ἔμπειρος, μπορεῖ νὰ φτιάσῃ, διότι θὰ σχεδιάσῃ ἐξ ἀρχῆς ἄλλο σχέδιον, πράγμα ποῦ θὰ σᾶς κοστίσῃ ἀρκετὰ χρήματα.

Καὶ πρόσθεσε: «Ἐγὼ σᾶς προτείνω νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ σχέδιον τοῦτο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ ἀφαιρέσωμεν ἓνα τμήμα του, δηλαδὴ τὸ μετὰ τὸν τέμπλον καὶ τῶν πλαγιῶν εισόδων, ὥστε χωρὶς νὰ φαίνεται ἡ παράλειψις, ὁ Ναὸς νὰ γίνῃ μικρότερος, ἐπειδὴ δὲ ὅπως βλέπω, τοῦτο τὸ σχέδιον εἶναι λεπτομερέστατο, ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ τὸ ἐκτελέσω ὑπεύθυνα χωρὶς στατικὴ μελέτη καὶ ἐπίβλεψη πολιτικοῦ μηχανικοῦ, ποῦ γι' αὐτὸν καὶ μόνον δὲν φθάνουν τὰ λεφτὰ ποῦ ἔχετε πρὸς ὥρας στὰ χέρια σας».

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπεφυλάχθη νὰ ἀπαντήσῃ, συσκεφθεῖσα δὲ ἰδιαίτερος μὲ συμμετοχὴν καὶ ἄλλων χωριανῶν, μετὰ μακρὰν καὶ ἐξουχιστικὴν συζήτησιν ὄλων τῶν ἀπόψεων, ἀπεφάσισε νὰ ἀποδεχθῆ τὴν πρότασιν.

Ἐπὶ τὴν ὁδὸν δὲ μὴ ἀλλοτρίως τὸ πρόβλημα τῆς μεταφορᾶς τοῦ τεραστίου ὄγκου τῆς ἀπαιτηθεσομένης καταλλήλου πέτρας, δεδομένου ὅτι τέτοιο λατομεῖον ὑπῆρχε μακρὰ εἰς θέσιν «Κερασιά», ὁπότεν ἡ μεταφορὰ τῆς θὰ ἀπαιτοῦσε ὄχι μόνον χρόνον πολὺν ἀλλὰ καὶ δαπάνην πολὺν μεγάλην, διότι μόνον μὲ ὑποζύγια ἦτο δυνατόν νὰ μεταφερθῆ ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ δὲν ἦσαν ἱκανὰ γι' αὐτὴ τὴν ἐργασία, ἄλλως τε εἶχαν καὶ τόσα ἄλλα ὕλικα νὰ μεταφέρουν.

Ὡς ἐκ τούτου ὁ Γεωργάκης ἀνεζήτησε ἄλλα νταμάρια, πλησιέστερον τοῦ χωριοῦ, ἀλλὰ δὲν βρῆκε κατάλληλη πέτρα, κάποιος τοῦ εἶπε ὅτι εἰς τὸ μέσον τοῦ «Κρι» ὑπάρχει ἓνα καλὸ νταμάρι, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ μεταφερθῆ ἡ πέτρα ἀπὸ ἐκεῖ. Αὐτὸς πῆγε ἐπὶ τόπου καὶ ἀφοῦ ἔβαλε μερικά φουρνέλα καὶ διαπίστωσε ὅτι ὄχι μόνον ἡ πέτρα ἦτο ἀρίστης ποιότητος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξόρυξις τῆς εὐκόλος, εἶπε εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι θὰ φικιάσῃ ἓνα μηχανήμα μὲ τὸ ὁποῖον θὰ κατεβάξῃ τὴν πέτρα στὸν δρόμον, δίπλα στὸ μαγαζὶ τοῦ Κυρίτου. Ἄρχισε λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖ, στερέωσε στὸ ἔδαφος μαδέρια καὶ ἔφικασε διπλὴ γραμμὴ μέχρι τὸ λατομεῖον, ὅπου ἐστήριξεν σὲ δυὸ ἔλατα ἓνα μεγάλο μάγκανο, περιτύλιξε σ' αὐτὸ ἓνα χονδρὸν συρματοσχοῖνον, τίς ἄκρες τοῦ ὁποίου συνέδεσε μὲ τὰ δυὸ ξύλινα θαγονέττα μὲ ρόδες ἀπὸ κούτσουρα πού εἶχε κατασκευάσει καὶ τοποθετήσῃ τὸ ἓνα ἐπὶ τῆς μιᾶς γραμμῆς, κοντὰ στὸ μάγκανο, καὶ τὸ ἄλλο στὸ τέρμα τῆς διαδρομῆς, ἐπὶ τῆς ἄλλης γραμμῆς.

Ἦδη ἡ ὥρα τῆς δοκιμῆς ἔφθασεν, ἔβαλεν ἄρκετὲς πέτρες στὸ θαγονέτο πού ἦτο στὸ μάγκανο καὶ ὅταν τοῦτο ἀφέθῃ ἐλεύθερον, πῆρε κατ' ἀρχὴν ταχύτητα ἡ ὁποία ἀνεκόπτετο προοδευτικῶς διότι, ταυτοχρόνως ἀνέβαζε τὸ ἄδειο θαγονέτο ἀπὸ τὸ τέρμα τῆς διαδρομῆς. Τελικῶς, δέ, καὶ τὰ δύο θαγονέτα ἔφθασαν περὶ τὰ δεκαπέντε μέτρα πρὸ τοῦ τέρματός των.

Ἀπὸ τὴν δοκιμὴν αὐτὴν ὁ Γεωργάκης διεπίστωσε πόσῃν ποσότητι πρέπει νὰ θάζῃ στὸ ἐπάνω, ὥστε τὰ δύο θαγονέτα νὰ φθάνουν στὸ τέρμα τους. Ἐκάμε καὶ κάτι πρόσθετες κατασκευὲς καὶ τροποποιήσεις καὶ ὅταν μὲ τὴν λειτουργίαν τοῦ πρωτόγονου αὐτοῦ ντεκοβίλ, «βίνς» ὅπως τὸ ἔλεγεν, μετεφέρθησαν στὸ τέρμα τὰ πρῶτα φορτία καὶ ἐκεῖθεν μὲ καροτσάκια εἰς τὸν χώρον τῆς ἐκκλησίας, ὅπου εἶχαν ἤδη ἐκσκαφῆ τὰ θεμέλια, ἐγένετο πανηγυρικῶς ἡ καθιερωμένη τελετὴ τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου, παρουσίᾳ ὄλων τῶν κατοίκων, παρετέθη γεῦμα εἰς τοὺς μαστόρους καὶ ἐπηκολούθησε γλέντι ὡς τὸ βράδυ. Ἀπὸ τῆς ἐπομένῃς, ἐνῶ ἀπὸ τὰ γύρω χωριά συνέρεαν νὰ ἰδοῦν τὸν σιδηρόδρομον τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, τὰ φουρνέλα ἔσκαζαν στὸ Κρι, τὰ θαγονέτα ἀνεβοκατέβαιναν κατεβάζοντα πέτρες, καὶ τὰ καροτσάκια μετέφεραν στὴν ἐκκλησιὰ τίς ἀτόφιες, Μικροχωρίτικα ὑποζύγια τίς μικρότερες καὶ οἱ μαστόροι ἔχτιζαν ὥστε μέχρι τὸ φθινόπωρον ἡ θεμελίωσις τοῦ Ναοῦ εἶχεν συντελεσθῆ.

Ἄς σημειωθῆ δὲ ὅτι ὄχι μόνον τοῦτο κατέστη δυνατόν χάρις εἰς τὸ ἀπίθανον ἐκεῖνο κατασκευάσμα τοῦ Γεωργάκη, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ πέτρα πού ἀπητήθη ἐν συνεχείᾳ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ «Σωτήρος» ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὑδραγωγείου τῆς Πλατείας, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀ-

νέγερσιν τοῦ κτιρίου τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, μετεφέρθη γρήγορα, εὐκόλα καὶ πρὸ πάντων πολὺ φθηνά.

Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1925 ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγέρσεως, παρὰ τὴν εὐγνωμοσύνην πού ὤφειλεν εἰς τὸν Γεωργάκην διὰ τὴν ὄντως σωτηρίαν ἐπινοήσιν του, ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε ὀλιγομελὴ παρέαν καὶ χωρὶς εἰδικούς τεχνίτας (πελεκητὰς ἀγκωναρῶν), ἠναγκάσθη νὰ ἀναζητήσῃ ἄλλην παρέαν. Ἐφερε λοιπὸν, κατόπιν συστάσεως, τὸν ἐκ Κονίτισης πρωτομάστορα Γεώργιον Τσαρτσάλην μὲ πολυμελὴ παρέαν ἀπὸ καλοῦς τεχνίτας, οἱ ὅποιοι καὶ συνέχισαν τὸ ἔργον μὲ ἀμοιβὴν καὶ πάλιν ἡμερομισθίου κατὰ περίπτωσιν, τοῦτο διότι ἡ ἐπιτροπὴ δὲν εἶχε εἰς χεῖρας τῆς ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ δώσῃ τὸ ἔργον κατ' ἀποκοπὴν, κυρίως ὁμῶς διὰ νὰ γίνεταί ἡ ἐργασία περισσότερον ἐπιμελημένη.

Ὅταν τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1926, συμπληρώσαντες τὴν στρατιωτικὴν μας θητείαν, ἀπελύθημεν τοῦ στρατοῦ οἱ τῆς κλάσεως 1924, καὶ ἦλθα στὸ χωριό, στὴν ἐκκλησίαν εἶχαν ἤδη στηθῆ οἱ πρῶτες σκαλωσιές. Ἐνθυμούμαι ὅτι τὴν μεθεπομένην τῆς ἀφίξεώς μου ἦτο ἡμέρα Δευτέρα, καὶ θῆκα τὸ πρῶτὸν στὸ χάνι, ἐκάθησα σὲ μιὰ παρέα καὶ κουβεντιάζαμε, κάποια στιγμὴ ἦλθε καὶ ὁ Παπαθανάσης: «Βρὲ χωριανοί, δὲν πᾶμε μιὰ στιγμὴ στὴν ἐκκλησίαν νὰ ἀνεβάσουμε μερικὰς πέτρας στὶς σκαλωσιές, νὰ μὴ χάσομερᾶνε οἱ μαστόροι μὲ αὐτὴ τὴ δουλειά;» Πήγαμε οἱ νεώτεροι, στηθήκαμε ἀπὸ ἕνα σὲ κάθε σκαλί, στὶς δυὸ κινητὰς σκάλες πού ὑπῆρχαν καὶ ἀπὸ χέρι σὲ χέρι σὲ μιὰ ὥρα ἀνεβάσαμε ὄχι μερικὰς ἀλλὰ ὅλες τὶς πέτρας πού ὑπῆρχαν ἐκεῖ, ἀπὸ ἀγκωνάρια μέχρι καὶ τὰ σόμπωλα. Ὁ Παπαθανάσης ἐνθουσιάσθηκε καὶ ὅταν γυρίσαμε στὸ χάνι μούσκεμα στὸν ἰδρώτα, μᾶς κέρασε μούρο. Κέρασε καὶ κάποιοι ἄλλοι, ὁπότε νᾶσσο ὁ Καραμέρης μὲ τὸ βιολί του καὶ τὴν παρέα του (γυρίζε ἀπὸ κάποιο γάμο στὴν Καρύτσα). Τοὺς καλέσαμε νὰ τοὺς κεράσουμε, κέρασαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἐτοιμάζονταν νὰ φύγουν. «Βρὲ Γιῶργο, δὲν μᾶς παίζεις ἕνα τοῦ τραπεζιοῦ πρωτοῦ φύγεις;» λέει ὁ Κώστας Χαμπερῆς. Ἐπαίξαν αὐτοὶ ἕνα τραγούδι τοῦ τραπεζιοῦ καὶ χωρὶς νὰ σταματήσουν τὸ γύρισαν στὴν «ψιλὴ ἰτιά». Αὐτὸ ἦταν, σηκωθήκαμε ὅλοι σὰν αὐτόματα καὶ πιάσαμε χορὸ καὶ τὰ μούρα τῶρα ἔγιναν κρασί παληοβραχινό μὲ τὴν ὀκά καὶ οἱ ἔληές καὶ οἱ ἀρμυρές σαρδέλες, ἔγιναν τυριά καὶ κονσέρβες.

Ἐπάνω στὸ ξεφάντωμα βλέπουμε τὸν Γιάννη Δερματᾶ (Παγανό) νὰ κατεβαίνει στὸν «Γούμενο» μὲ τὸ ἀλέτρι στὸν ὄμο (πήγαμε νὰ ἀποσπείρη μιὰ γωνιά στὸ χωράφι του). Τρέξαμε, τοῦ πήραμε τὸ ἀλέτρι καὶ παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις του «πάρτε με καὶ ἄς κλαίω», τὸν φέραμε καὶ τὸν θάλαμε στὸ χορὸ (τὰ ἤθελε ὁ κολάκος του). Σὲ λίγη ὥρα νὰ καὶ ἡ ἀδελφὴ του κατέβαινε σαλαγώντας δυὸ ἀγελάδες, πῆγαν δυὸ ἀπὸ τὴν παρέα καὶ τῆς εἶπαν «εἶπε ὁ Γιάνν'ς νὰ μᾶς δώσῃς τὸν τροθᾶ καὶ νὰ γυρίσῃς πίσω γιατί σήμερα εἶναι γιορτῆ». Ὁ τροθᾶς εἶχε ἕνα μπουκόλι κρασί, δυὸ φέτες ψωμί καὶ ἕνα κλειδοπίνακο μὲ «τηγανισμένο», πού ἦταν ἀκόμα ζεστό.

Κάποια ὥρα μᾶς λέει ὁ ἀξέχαστος Κώστας Πανταζῆς! «Βρὲ λεβέντες, τὸ μεσημέρι πέρασε, ἡ παρέα μεγάλωσε, τί θὰ γίνῃ γιὰ φαί, ἔτσι θὰ τὴν θγάλλουμε;». «Μ. . .». Πῆγε αὐτὸς, ἔθγαλε μερικὰ ξύλα καὶ ἀναψε τὸν φούρνο πού εἶχαν οἱ Θαναῖοι στὴν αὐλή τους, πῆρε κάμποσα μακαρόνια ἀπὸ τὸ μαγαζί τοῦ Ζορμπαλαῖ, ἔβαλε καὶ ὄλο τὸ θούτυρο καὶ τὸ τυρὶ πού ἔφερε κάποιος μικρὸς πού τὸν στείλαμε στὰ σπῆτια μας καὶ

στις 3 τὸ ἀπόγευμα τρία μεγάλα ταψιά μὲ ἐξαίσιο παστίτσιο ἦταν ἔτοιμα. Καθήσαμε στὸ τραπέζι, φάγαμε τὰ δυὸ καὶ τὸ ἄλλο τὸ καταναλώσαμε ὡς μεζὲ μέχρι τῆς ἐπομένης πρωΐας, πού συνεχίστηκε τὸ ἀπρόβλεπτο ἐκεῖνο γλέντι. Τὰ ξημερώματα κάναμε μιὰ πατινάδα μέχρι τοῦ «Νικολό» μὲ τὸ «τώρα τὰ πουλιά τώρα τὰ χελιδόνια» καὶ ὅταν γυρίσαμε ξεπροβοδίσαμε τοὺς ὀργανοπαίχτες ὡς τὴν ράχη καὶ γυρίσαμε στὰ σπίτια μας.

Ἄλλὰ ὡς ἐπανέλθωμεν στὴν ἐκκλησιά, τώρα πού τὸ χτίσιμό της προχωρεῖ «τὸ ὄνειρο γίνεται πραγματικότης». Τὰ ἐμβάσματα τῶν ἀποδήμων ἔρχονται αὐθόρμητα καὶ εἶναι περιεκτικώτερα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐντόπιοι προσφέρουν ἐκτὸς τῆς συνεχοῦς προσωπικῆς ἐργασίας καὶ διάφορα ὕλικά, κυρίως καρυδιές, καστανιές, καὶ ἄγρια δένδρα κατάλληλα γιὰ τὴν εὐγενῆ καὶ ἀνθεκτικὴν ξυλείαν πού θὰ χρειασθῆ διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ. Ἄλλοι προσφέρουν σφάγια (γίδες, πρόβατα, κασίκια, ἀρνία καὶ κοτόπουλα) ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγέρσεως, ἀλλὰ μὲν πωλεῖ διὰ δημοπρασίας καὶ ἄλλα τὰ προσφέρει εἰς τοὺς μαστόρους, εἰς τοὺς ὁποίους κουβαλοῦσαν καὶ οἱ Μικροχωρίτισσες συνεχῶς λαχανικά, γαλακτερά, φρούτα, αὐγά, ἀκόμη καὶ πῆτες ὀλόκληρες.

Ἐπὶ τέσσερα ὀλόκληρα χρόνια τὸ Μικρὸ Χωριὸ εὐρίσκετο ὡς ὑπὸ καθεστῶς ἐκτάκτου ἀνάγκης καὶ οἱ κάτοικοί του (ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά) ὡς ἐν πολιτικῇ ἐπιστρατεύσει. Κάθε Κυριακὴν ἢ ἑορτὴν, εἰς τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ὁ Παπαθανάσης ἔλεγε: «Χωριανοί, σήμερα πρέπει νὰ ἐργασθοῦμε διὰ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, τὴν (τάδε) ὥρα νὰ μαζευτοῦμε καὶ νὰ πᾶμε ὅλοι μὲ τὰ ζῶα μας καὶ τὰ ἀπαραίτητα σίφερα, νὰ φέρουμε ἀσθέση ἀπ' τὴν ἀσθεσταιὰ στὰ καλύβια». Ἄλλοτε δὲ τιμμένα ἢ σίδερα ἢ κεραμίδια ἀπὸ τὸ Καρπενήσι. Συχνὰ δὲ τὰς καθημερινὰς ὁ Πλακο-Δημήτρης, πρωτοῦ σφυρίζει γιὰ νὰ βγάλουν τὰ γίδια, φώναζε: «Ἄκουστε χωριανοί, σήμερα, ἅμα χτυπήση ἢ καμπάνα νὰ πάτε μὲ τὰ ζῶα σας νὰ φέρετε ἄμμο ἀπὸ τὸ ποτάμι, ἢ κερεστέ ἀπὸ τὴν Δάφνη γιὰ καλούπια καὶ σκαλωσιές, ἢ ἄμμογάλικο ἀπὸ τὸ ρέμα, ἢ πουριά ἀπὸ τὰ «τρανὰ πλατάνια» γιὰτὶ αὖριο δὲν θάχουν οἱ μαστόροι νὰ δουλέψουν» καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Συγκινητικὸν ἦτο ὅτι εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὅταν μίᾳ οἰκογενεῖα εἶχε ἐπειγούσα δουλεία, δὲν ἀπέφυγε, ἀλλὰ ἔστειλε τὸ ζῶο καὶ μὲ ἓνα ἔστω καὶ ἀνήλικο παιδί της, πού τὸ πρόσεχαν καὶ τὸ βοηθοῦσαν οἱ ἄλλοι γιὰ νὰ φορτώσῃ καὶ νὰ ξεφορτώσῃ τὸ ζῶο του.

Ὅταν ὁ τότε Μητροπολίτης Ἀμβρόσιος πέρασε ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ εἶδε τὸν συναγερμὸν αὐτὸν, τόσοσ ἐντυπωσιάσθη ὥστε, ἔλεγε στὰ χωριά πού πῆγε ἐν συνεχείᾳ: «Μιμηθεῖτε τοὺς Μικροχωρίτες πού μὲ τὴν ἀγάπη τους καὶ τὴν συνεργασίαν ὄλων, φκιάνουν μιὰ ἐκκλησιά πού θὰ εἶναι τὸ ἐγκαλόπισμα τῆς Εὐρυτανίας».

Ὅταν ἡ τοιχοποιΐα τῆς ἐκκλησίας ἐτελειώσεν, κατόπιν ἐνυπογράφου συγκαταθέσεως ὄλων τῶν οἰκογενειάρχων, ἢ παλαιὰ ἐκκλησία, ἀφαιρεθησῶν ὄλων τῶν Ἁγίων Εἰκόνων, τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν της, κατεδαφίσθη, προκειμένου τὸ χρῆσιμον ὕλικόν αὐτῆς νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς στέγης καὶ τῶν τρούλων τῆς νέας ἐκκλησίας. Μέχρι δὲ τῶν ἐγκαινίων αὐτῆς αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ ἐτελοῦντο εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Τὸ σχέδιον τῆς νέας ἐκκλησίας προέβλεπεν καὶ γυναικωνίτην μεταξὺ τῶν δύο πρώτων κολωνῶν τοῦ Ναοῦ καὶ εἰς τὸ ὕψος τοῦ προβλεπο-

μένου πατώματος του γυναικωνίτου, ένα χονδρό μαδέρι από άγριόξυλο, όταν δέ ή άνέγερσις του Ναού έπερατώθη, μερικοί χωριανοί έξήτησαν νά γίνη και ό γυναικωνίτης, έφ' όσον μάλιστα ή πρός τουτο άπαιτουμένη κατάλληλος ξυλεία ύπήρχεν, αλλά ή έπιτροπή έκρινεν άσκοπον νά διαθήση έστω και τό μικρόν ποσόν πού άπαιτήτο πρός τουτο, προφανώς κουρασθείσα πλέον, και άπήντησε: «αυτό τό φικιάνομε όποτε». "Όμως «ό,τι μείνη από την ώρα, μένει χίλια χρόνια».

Είς τόν περίβολον τής έκκλησίας, παραπλεύρως του κάμπαναριου, ύπήρχεν ένα έγκαταλελημένον έστεγασμένον οίκημα, ανοικτόν εις την εύρείαν πρόσοψίν του, πού όπως έλεγαν οι παλαιότεροι, ήτο στόν καιρό τους, μία άρτίως έξωπλισμένη μεγάλη αίθουσα, πού έχρησιμοποιείτο ως γραφείον και έπιτροπικόν του Ναού, αλλά και ως αίθουσα δεξιώσεων κατά τά μνημόσυνα κ.τ.λ. "Όταν δέ περατωθείσης τής άνεγέρσεως τής νέας έκκλησίας ολοκληρωτό και ή άνέγερσις του νέου κτιρίου του Δημοτικού σχολείου, τό όποιον άφηκε καθ' όλον τό μήκος του πρός την πλευράν του περιβόλου τής έκκλησίας, χώρον δύο μέτρων εις φάρδος, ό τοίχος εκείνος, δηλαδή μέ ό,τι απέμεινε σχεδόν από τό πρώην «χαγιάτι» κατεδαφίσθησαν και τοιουτοτρόπως άφ' ενός άπεφεύχθη νά καταστή ό χώρος εκείνος σκουπιδότοπος, άφ' έτέρου δέ περιελθών εις την έκκλησιάν διηύρυνε τόν περίβολόν της και άξιοποιήθη. Την παραχώρησιν αύτην άπεδέχθη ό διευθυντής του Σχολείου (τήν νοτίαν), ύπήρχεν εύρύς χώρος ύπήνεμος και προσήλιος, κατάλληλος διά τάς παιδιάς των μαθητών, κατά τά διαλείματα, την γυμναστικήν των κ.τ.λ.

Αργότερον, εις τόπον όπου ήτο ή Άγία Τράπεζα τής παλαιάς έκκλησίας, άνηγέρθη άνάλογον θάθρον και είκονοστάσιον έπ' αύτου «Δαπάνη Έμμας Πλάκα συζύγου Ηλία Πλάκα».

Επίσης άργότερον έγινε και ό μεγάλος τοίχος εις την βορείαν και την δυτικήν πλευράν του περιβόλου τής έκκλησίας.

Διά την άνέγερσιν του Ναού, ή έπιτροπή άνεγέρσεως κατόπιν πολλών διαδικασιών καώρθωσε νά εισπράξη τό αντίτιμον δραχμοποιηθεισών, δι' αναγκαστικού νόμου του κράτους, των κατατεθειμένων εις την τράπεζαν, χρυσών Όθωμανικών λιρών, υπό τής Άδελφότητος των Μικροχωριτών τής Κωνσταντινουπόλεως, ήτοι τό έν πέμπτον (ώς έλέγετο τότε) τής πραγματικής των την εποχήν εκείνην άξίας.

Όλοκληρωθείσης τής κατασκευής του Νέου Ένοριακού Ναού, συνστήθη τριμελής έξελεγκτική έπιτροπή από τόν Γεώργιον Έλ. Παπαδήν, τόν πατέρα μου και έναν άλλον, ή όποία έλέγξασα τά διαχειριστικά βιβλία και τά άποδεικτικά στοιχεία έσόδων και δαπανών τής έπιτροπής άνεγέρσεως, εύρεν αύτά έν τάξει, τό δέ πόρισμά της έτοιχοκολήθη εις την πρόσοψιν του ξενοδοχείου, πρός γνώσιν του κοινού..

Δέν ένθυμούμαι εις ποίον ποσόν άνήλθεν ή εις χρήμα δαπάνη διά την ολοκλήρωσιν του Ναού, εκείνο πού ήτο θέβαιον και πανθομολογούμενον ήτο, ότι ή πάνδημος προσωπική εργασία και αί εις διάφορα είδη προσφοραί των κατοίκων, ύπήρξαν πολύ μεγαλυτέρας άξίας από τά εις χρήμα δαπανηθέντα.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η άνέγερσις τής νέας «Μεταμορφώσεως του Σωτήρος» ώφείλεται πρωτίστως εις την έμπνευσιν, την πρωτοβουλίαν και την άκαταπόνητον δραστηριότητα ενός ανθρώπου, του ιερέως Άθανασίου Παπαστάθη.

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΚΚΑΛΑΣ

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ : ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΝΕΩΝ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ (Ευρυτανίας)

του κ. Γιάννη Μανίκα

Στή Θεσσαλονίκη τὸ 1928 ἦταν ἀρκετοὶ Μικροχωρίτες μὲ διάφορες ἐπιχειρήσεις, ὅμως καὶ πολλοὶ νέοι.

Σὲ φιλικὲς συναντήσεις ποὺ κάναμε νέοι Μικροχωρίτες, μὲ τὸν Δ. Κοκκάλα ἤμασταν καὶ συγγάτοιμοι, ἔβαλα τὸ ζήτημα ὅτι πρέπει νὰ βοηθήσουμε τὰ παιδιὰ τοῦ Σχολείου τοῦ Μικροῦ Χωρισῶ, μὰ ποὺ ἐκεῖ εἶναι δάσκαλος γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Γιωργάκης (ἔτσι ὀνομάζουμε τὸ Γεώργιο Παπαδῆ). Ἐνθουσιασμένοι ἔμειναν ὅλοι οἱ χωριανοὶ μας, ἀκόμα καὶ Μεγαλοχωρίτες ὅπως ὁ Χαρ. Ἀραπογιάννης καὶ Δερματιώτες.

Μὲ τὴ βοήθεια, γιὰ τὴν ὀρθογραφία, τοῦ Α. Παπαπερικλῆ, σκαρώσαμε τὸ καταστατικὸ τῆς ὀργάνωσης. Ἐνεγράφησαν μέλη ὅλοι οἱ Μικροχωρίτες μὲ 10 δραχμὲς ἐγγραφή καὶ 5 δραχμὲς συνδρομὴ μηνιαία. Σὲ συνεργασία μὲ ὅλους ὄρισαιμε προσωρινὴ ἐπιτροπὴ τριμελὴ ἀπὸ τοὺς Δ. Πασπάλη, Δ. Κοκκάλα καὶ Ἰ. Μανίκα. Κάναμε καταστάσεις Μελῶν, κατ. Προσωρινῆς Επιτροπῆς, σὺν ἰδρυτῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς μὲ Πρόεδρο τὸν Γ. Παπαδῆ, Ἰ. Κομματᾶ, Δ. Θάνο. Τὰ ὑποβάλαμε στὸ Πρωτοδικεῖο Θεσσαλονίκης γιὰ ἀναγνώριση τῆς ὀργάνωσης. Ἀντίγραφο τῆς ἀναγνώρισης στείλαμε καὶ στὴν Νομαρχία Μεσολογγίου. Ὁ Δ. Δερματᾶς ἀνάλαβε μαζί μὲ τὸν Δ. Κοκκάλα καὶ Γ. Μανίκα τὴν ἀγορὰ καὶ ἀποστολὴ γραφικῆς ὕλης: τετράδια γιὰ ὄλες τὶς τάξεις, μολύβια, μελάνες, πέννες, χρώματα κ.λπ.

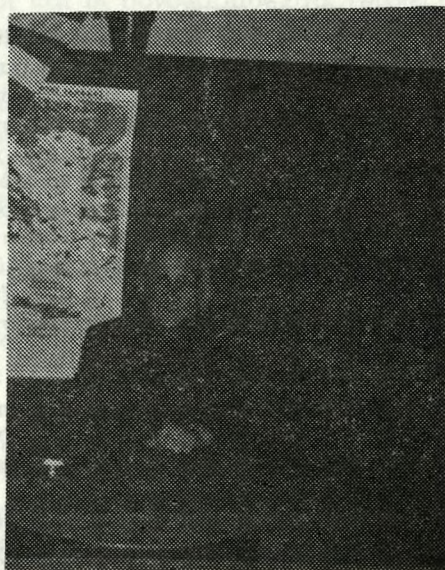
Γράψαμε ἐπιστολὲς σ' ὅλους τοὺς Μικροχωρίτες στὴν Ἀθήνα, Πειραιᾶ, Ἀμερική, ποὺ ὅλοι μὲ ἐνθουσιασμὸ ἀνταποκρίθηκαν καὶ τὸν ἐπόμενο χρόνο μεταφέρθηκε ἡ ἔδρα στὸ Μικρὸ Χωρό.

Ἡ Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. ἀνέπτυξε ἐκπολιτιστικὴ δράση σπάνια γιὰ κείνα τὰ χρόνια. Βιβλιοθήκη μὲ ἀρκετὰ βιβλία καὶ συνδρομητῆς στὴ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ Πυρσοῦ, ποὺ τότε ἐκδίδονταν. Ἔδωσε θεατρικὲς παραστάσεις, ποὺ ἔρχονταν καὶ ἀπὸ ἄλλα χωριά, περισσότεροι Μεγαλοχωρίτες. Ἐμβολίασε χιλιάδες δέντρα μὲ τὶς μεγάλες τάξεις τοῦ Σχολείου, ἔφερε καὶ μοίρασε δωρεὰν στοὺς κατοίκους ἐμβολιασμένα δενδρίλια. Ἰδρυσε Γεωργικὸ Πιστωτικὸ Συνεταιρισμὸ, ποὺ σὺν πρώτῃ του δουλειᾷ γιὰ νὰ προστατεύει τὰ δάση, κατώρθωσε καὶ πῆρε ἄδεια ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας, γιὰ τὸ Δασαρχεῖο Καρπενησίου ἀρνοῦνταν νὰ δώσει, ἄδεια ὕλοτόμησης ἑκατοντάδων κυβικῶν γιὰ ξυλόδεσες καὶ καθρόνια, γιὰ τὶς ἀράδες τῶν κλημάτων καὶ γιὰ τὶς κρεβατινές, ποὺ μεταχειρίζονται οἱ κάτοικοι, στροπίνες δηλαδὴ χιλιάδες νέα ἔλατα. Τὴν ξύλευση ἔκαμε ὁ ὕλοτομικὸς συνεταιρισμὸς Λάσπης. Συγχρόνως θγάλαμε καὶ ξύλα γιὰ κινητὴ σκηνὴ θεάτρου καὶ 4 μέτρων τάβλες γιὰ καθίσματα. Ἐκανε προμήθεια φαρμάκων γεωργικῶν καὶ λιπάσματα. Ἀκόμα, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ἔκαψε ἀσβεσταριά μὲ πρωτομάστορα τὸν Π. Μπάρλα. Προμήθευσε τοὺς κατοίκους γενικά μὲ πατάτες, φασόλια, κολοκύβια, ποὺ φυσικά τὰ περισσότερα τὰ μεταχειρίστηκαν γιὰ τὴ διατροφή τους. Πῆραμε καὶ καλλιεργητικὰ δάνεια. Μιὰ ἀκόμα δουλειὰ ποὺ καταπατίστηκε ὁ συνεταιρισμὸς, ἦταν νὰ ἠλεκτροφωτίσει τὸ χωριὸ μὲ τὸ νερὸ τοῦ Κεφαλόδρουσου καὶ γιὰ νὰ πεισθεῖ ἡ δημογεροντία θὰ λέγαμε, ὁ ἀσυρματιστῆς Δ. Παπαδημητρίου μὲ οἰκονομικὰ τοῦ Β. Χοντροῦ φώτισε μὲ ἠλεκτρικοὺς λαμπτήρες τὴν πλατεία.

Γιὰ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸ κάναμε πλάνο καὶ προϋπολογισμὸ. Ὁ Κωσ. Κουστόπουλος, ποὺ εἶχε ἰδιοκτησίαν τοῦ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸ τοῦ Κεφαλόδρουσου Τριχονίδας, ἀναλάμβανε τὸ ἔργο μὲ 150 — 200 χιλιάδες δραχμὲς: ἐγκατάσταση ἔργου καὶ

τοποθέτηση 150 λαμπτήρων στους δρόμους του χωριού. Όταν όμως ζητήσαμε την άδεια από το Υπουργείο, μάς απάντησαν να καταθέσουμε 350 χιλ. στην Έθνική Τράπεζα για ναρθει αρμόδιος να εκπονήσει νέο σχέδιο. Φυσικά παραιτηθήκαμε, γιατί οι προσφορές των δηλώσεων για μετοχές στην επιχείρηση έφτασε τις 250 χιλιάδες δραχμές μόνο.

Ωστόσο, οι κρατικοί σκοταδιστές δεν μου συγχώρεσαν αυτές τις πρωτοβουλίες. Το 1935 με τους αγώνες για την παλινόσταση της Βασιλείας, κυκλοφόρησα μια διακήρυξη των διαγνομένων δικηγόρων, γιατρών, μηχανικών του Καρπενησιού. Με συνέλαβαν και με την κατηγορία ότι διέφθειρα τους νέους του χωριού, μ' έστειλαν



Γ. Μανίκας. 'Από τους πρωτεργάτες της
Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. Ζει σήμερα στην Πολωνία.

στις στρατιωτικές φυλακές Λάρισας. Μου 'βαλε δικηγόρο ο Γιωρ. Δημόπουλος, που τότε υπηρετούσε εκεί. Έκαμα 15 μέρες απεργία πείνας, με αίτημα να μου καθορίσουν δικάσιμο και στο Στρατοδικείο, στην απόλογία μου, ανέπτυξα τη δράση της Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. Οι στρατοδικες κατ' επανάληψιν με ρώτησαν για τις γραμματικές μου γνώσεις. Τέλος τους παρέπεμψα στο δάσκαλό μου Γ. Παπαδή, που ήταν μάρτυρας και θεβαίωσε ότι δεν αποφοίτησα από την βη τάξη γιατί ευκαιρικά με πήρε για να δουλέψω στην Αθήνα ο Γιάννης Κ. Ζορμπαλάς.

Με τη Δικτατορία του Μεταξά έκαψαν το χάνι (όπως ονομαζόταν) που ήταν η Βιβλιοθήκη και τα Γραφεία της Φ.Ε.Ν.Μ.Χ.. Η Κοινότητα και οι Άρχες το απέδωσαν σε τυχαίο γεγονός, εγώ πιστεύω ότι ήταν προμελετημένο και κατά πάσαν πιθανότητα από τις ίδιες τις Άρχες, γιατί κάθε δικτατορία στρέφεται κατά της δημοκρατίας, της προόδου και των λαϊκών πρωτοβουλιών.

Γιατί, όταν οι λαοί ξυπνούν, οι τύραννοι πεθαίνουν.

Ο ΚΤΗΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑ/Α ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΜΙΚΡΟΝ ΧΩΡΙΟΝ. — "Αν υπάρχουν στην Εύρυτανία και κυρίως στην ποταμιά του Καρπενησιού φιλοπρόοδα χωριά, χωριά που όπωσδήποτε ημέρα με την ημέρα βελτιούνται στη γενική τους κατάσταση, αναμφιβόλως μίαν πρώτην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κρατεῖ τὸ Μικρὸ Χωριό. Καὶ πόσα κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἀναφέρει γιὰ νὰ πιστοποιήσῃ τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτόν. Μὰ νὰ τὰ ἀναφέρει ὅλα θὰ ἀπασχολοῦσε πολὺ τὴν «Εὐρυτανία» καὶ ἔτσι θὰ ἀναφέρουμε μόνον δυὸ χαρακτηριστικὰ σημεῖα ἀπὸ τὴν ἀναπλαστικὴν κίνησιν τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ.

Βλέπομεν πρῶτον ὡς σπουδαίαν πρόοδον τὴν ἱδρυσιν τοῦ Κτηματικῆς Συλλόγου. Ὁ Σύλλογος αὐτὸς ἰδρύθηκε ἐδῶ καὶ τρία χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτὸ χωρὶς ἀμφιβολία κατῴρθωσε νὰ πραγματοποιήσῃ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς σκοποὺς του, πού ἀναφέρονται στὸ ἰδρυτήριον καταστατικόν. Οὕτω ὑπερήσπισε ἀποτελεσματικὰ τὰ περιφερειακά, ἂν ἡ λέξις ἀποδίδῃ τὴν οὐσίαν, δικαιώματα τοῦ χωριοῦ. Δὲν ἐπέτρεψε νὰ θόσκουν ἀνενόητα τὴν περιφέρειαν τοῦ χωριοῦ τὰ ζῶα τῶν κατοίκων τῶν γειτονικῶν χωριῶν τῆς «Ἀλσατίας καὶ Λωραίνης» καθὼς ὀνομάζονται εὐφήμως τὰ γύρω χωριά. Ἐπειτα ἀπήλλαξε τὰ μέλη του, δηλαδὴ ὅλο τὸ χωριό, ἀπὸ πλείστας ἄλλας φροντίδας σχετικὰς μετὰ τὰ χωράφια του κ.λπ. κ.λπ. Αὐτὰ ἔγιναν εἰς τὸ παρελθόν. Ὅμως τώρα ἀσφαλῶς θὰ γίνουσι πῶς πολλὰ. Καὶ ἔχομε πεποιθήσιν ὅτι θὰ γίνουσι πολλὰ γιὰ τὸ νέο Διοικ. Συμβούλιον ἔχει δραστήριον πρόεδρον, τὸν Γιάννην Κομματῶν.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι ὁ Σύλλογος μόνον αὐτὸς πού ἀποδεικνύει πῶς οἱ Μικροχωρίται ἐνοιῶσαν πολὺ καλὰ ὅτι ἡ «ἔνωσις κάμνει τὴν δύναμιν». Ἐτσι ἀπὸ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον ὑφίσταται καὶ δρᾷ καὶ ἡ Φιλοπρόοδος Ἐνωσις Νεολαίας Μικροῦ Χωριοῦ, μία ἔνωσις μετὰ σκοποὺς φιλανθρωπικοὺς, μετὰ σκοποὺς ὑποστηρίξεως τῶν νέων, τῆς νεολαίας τοῦ χωριοῦ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, μετὰ σκοποὺς γενικωτέρας βελτιώσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ χωριοῦ. Καὶ μὴ σὰς φαίνονται ὅλα αὐτὰ λόγια. Δὲν πρόκειται περὶ λόγων ὅταν ἦδῃ ὁ Σύλλογος ἔχει ἐφοδιάσει τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ μετὰ τὰ ὄργανα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς φυσικῆς καὶ ἔχει παραχωρήσει ἀρκετὴν ποσότητα γραφικῆς ὕλης γιὰ τὰ φτωχὰ παιδιὰ τοῦ Σχολείου. Ἐκτὸς αὐτῶν ὅμως, κατόπιν τῶν ἐνεργειῶν τῆς Φ.Ε.Ν.Μ.Χ. ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶναι ἐν τῇ διάθεσιν τοῦ χωριοῦ καὶ μία μικρὴ βιβλιοθήκη. Βεβαίως δὲν πρόκειται νὰ σταματήσῃ ἐδῶ ἡ δρᾷσις τῆς Ἐνώσεως αὐτῆς καθὼς καὶ ἡ προαγωγὴ ἐν συνόλῳ τοῦ κατὰ τὸ ὄνομα μόνον Μικροῦ Χωριοῦ.

A.

(Ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Εὐρυτανία», 1931)

Α Π' Ο Σ Α Θ Υ Μ Α Μ Α Ι

Πρέπει νάτανε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1937. Στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ ἀπαρτία ἀπὸ ἀργόσχολους. Ὁ Πλάτανος, ποὺ εἶχε δεῖ καὶ ἀκούσει πολλά, παρακολουθοῦσε κι αὐτὴ τὴ φορά ἀτάραχος τὴ συζήτηση ποὺ γινότανε ἀπ' τοὺς διάφορους «λινατσάδες». Αὐτὸ τὸ ὄνομα εἶχε δώσει ὁ Βαγγέλης ὁ Χοντρός στοὺς τερατολόγους γενικὰ γιὰ νὰ μὴ λέμε ὀνόματα.

Συμπληρωμένοι καὶ οἱ συνδυασμοὶ στὰ τραπέζια μὲ τὸ πόκερ, ποὺ ἦταν στίς δόξες του τότε, τὴν πρέφα, τὴν ξερὴ καὶ τὴν κολτσίνα. Ναι τὴν κολτσίνα, ποὺ σήμερα, τὴν ἐποχὴ τοῦ κούμ-κάν καὶ τοῦ θανάση τὴν ἔχομε γιὰ πέτα πέρα. Κεῖνο τὸν καιρὸ εἶχε τοὺς παίχτες της. Καὶ γιὰ νὰ παίξεις κολτσίνα καὶ μάλιστα στὴν πλατεία, μὲ ἀξιώσεις καὶ νὰ μὴν πάθεις τὸ «σ'χασιέτ» ποὺ ἔπαθε ὁ Σκορδάς σὰν ἔχασε καὶ πέταξε τὸν τρόχαλο τοῦ Κατσαούνη καὶ τὸν ἔφκιασε χωράφι, ἔπρεπε νάσαι μάστορας.

Ἐνας τέτοιος μάστορας ἦταν καὶ ὁ Δημ. Ζορμπαλᾶς, Πρόεδρος τῆς Κοινότητος τότε, ποὺ ἔπαιζε κολτσίνα σ' ἓνα τραπέζι καὶ εἶχε καὶ τὸ νοῦ στὸ μαγαζί του ποὺ τ' ἄφηνε ἀνοιχτὸ, μὴ μπεῖ κανένας πελάτης.

Κεῖνη τὴν ὥρα διάλεξε ὁ Σωτήρης, φουριόζος, νὰ ῥθει καὶ νὰ κάνει τὰ παράπονά του στὸν Πρόεδρο. Ὁ Πρόεδρος ὅμως, ἀπασχολημένος στὸ 2 τὸ καλὸ, δὲν τοῦ ἔδωσε τὴ δέουσα προσοχή. Ὁ Σωτήρης ὅμως τοῦ ἔγινε φόρτωμα. Ταγάρι, ποὺ λέμε, κι ὁ Πρόεδρος γιὰ νὰ τὸν ξεφορτωθεῖ, τοῦ εἶπε κάπως ἔντονα: «Ἄει παράτα με!». Τότε ἦταν ποὺ ὁ Σωτήρης πῆρε φωτιά κι ἀστραψε καὶ θρόνησε ὅτι θὰ τοῦ κάνει καὶ θὰ τοῦ δείξει.

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Ζορμπαλᾶ, ποὺ τ' ἄκουγε ὄλα αὐτὰ θερεσέ, ἦταν κοφτὴ: «Ρὲ ἄ κατούρα!».

Κουβέντα θαρειά. Βρισιὰ ποὺ σήκωνε «κιπρέλι» καὶ κιπρέλι ἴσον δικαστήριο. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Σωτήρης ποὺ θίχτηκε, γυρίζοντας στὸ ἀκροατήριον ποὺ παρακολουθοῦσε καὶ γλεντοῦσε τὴν ὑπόθεση, ἐπικαλέστηκε τὴ μαρτυρία τους φωνάζοντας ν' ἀκουστεῖ ἀπ' ὄλους: «Νάστε μαρτύροι. Μ' ἔστειλε νὰ κατ'ρήσω!».

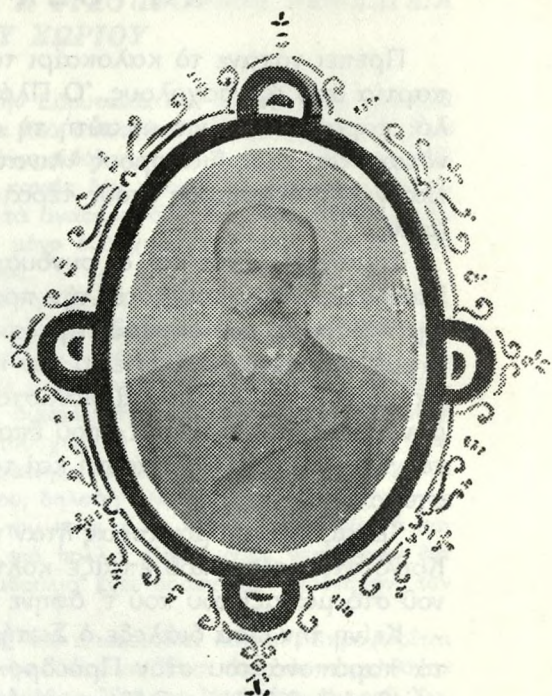
Τί ἦταν νὰ τὸ πεῖ. Τὸ τί ἐπακολούθησε τὸ φαντάζεστε. Ἡ καζούρα ὅπως ἦταν ἐπόμενο, πῆρε κι ἔδωσε. Καὶ ὁ Γιουργούλας, ποὺ παρακολουθοῦσε τὸ ἐπίσῳδιο ἀπ' τὸ καφενεῖο του, μὲ τὸν αἰώνιο μύλο τοῦ καφέ στὰ χέρια του, σχολίασε τὸ γεγονός μὲ τὸ εἰρωνικὸ γέλιο του, λέγοντας: «Τὸν ἔστειλε νὰ κάνει τὰ τσίσια του».

Δὲ θυμᾶμαι ἂν εἶχε συνέχεια ἡ ἱστορία αὐτὴ. Μᾶλλον ἔμεινε ἐκεῖ χωρὶς κιπρέλι. Καὶ ἀντὶ νὰ γραφεῖ στὰ πρακτικὰ τῶν δικαστηρίων, γράφτηκε κι αὐτὴ ὅπως καὶ τόσες ἄλλες, στὰ ἀρχεῖα ποὺ κρατᾶει ὁ πλάτανος γιὰ τὶς συνεδριάσεις τῆς πλατείας.

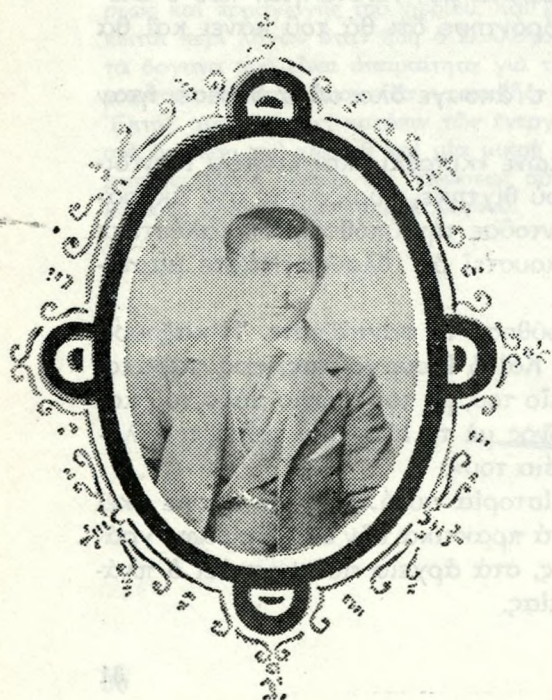
ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΕΣ ΤΗΣ



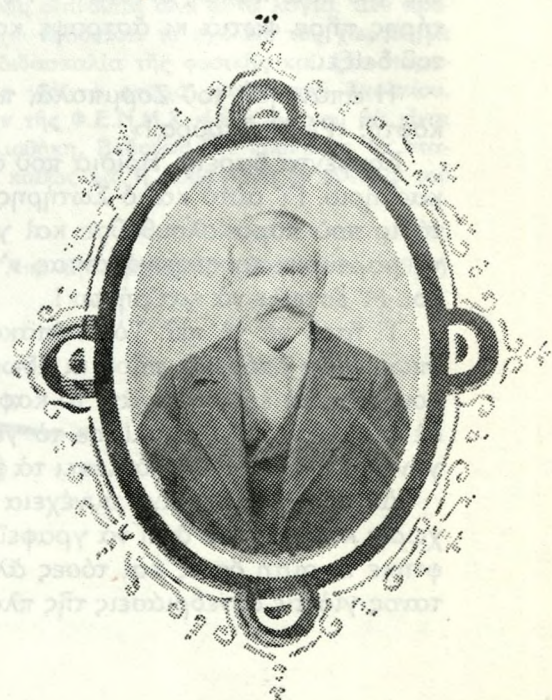
Ι. Ζορμπαλάς



Γ. Κ. Σιδέρης ή Μπλατσάρας

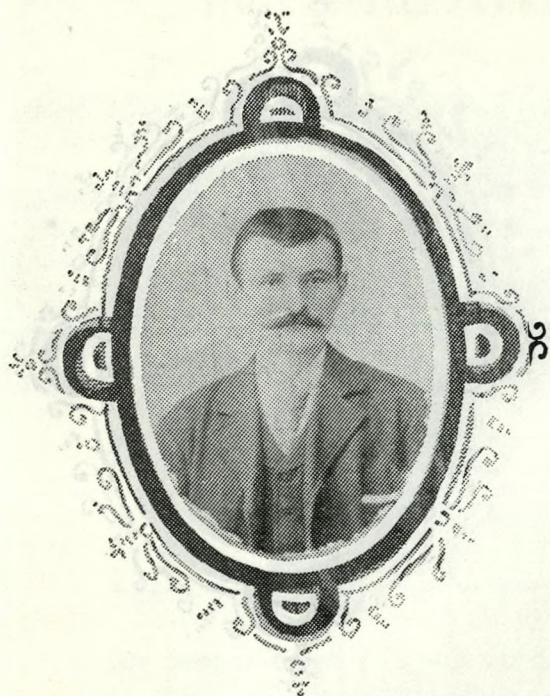


Ι. ή Γ. Κομματάς



Κων. Ζορμπαλάς

ΚΩΝ)ΠΟΛΗΣ (1896)



Κοκκάλας



Ζαχαρόπουλος



Βασ. Λιάτης



Νικ. Κομματάς



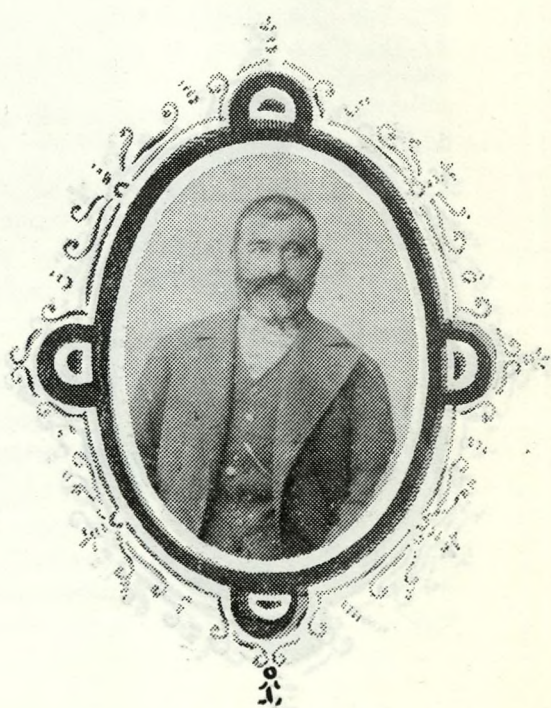
Δημ. Μπιλέτας



Ίωάν. Κ. Δερματάς



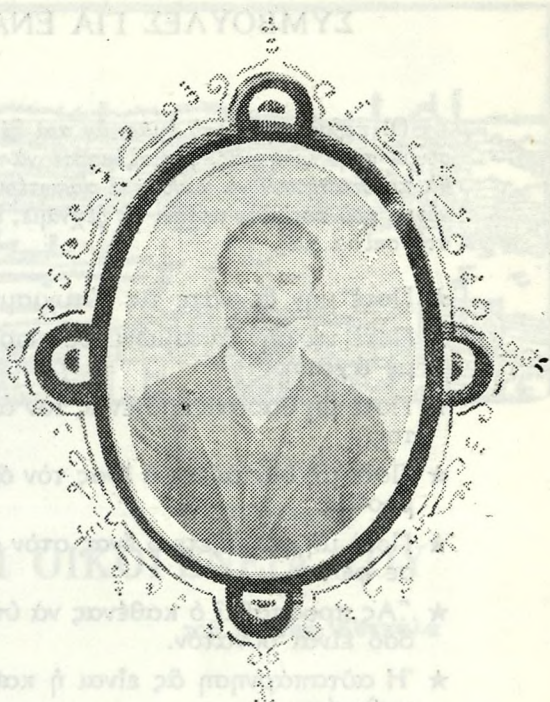
Νικ. η Δημ. Γιούμπασος



Κων. Ζορμπαλδς



Παπαδημητρίου ή Παπαδογιάννης (ό σέφ)



Σπ. Ζορμπαλάς



Δ. Κοκκάλας



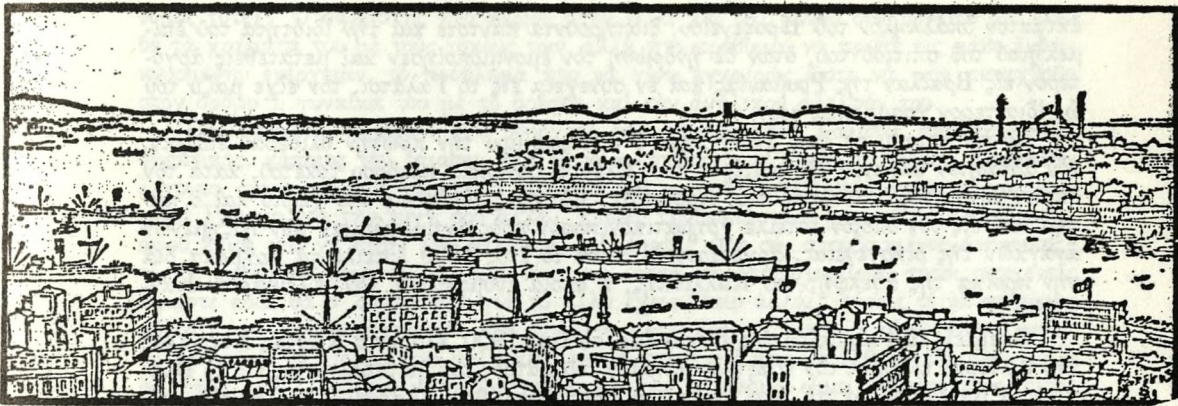
Κων. Δ. Δερματάς

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

Οι περισσότεροι από εμάς, αν και ξέρουμε πολλά πράγματα, για να τα εφαρμόσουμε στην ζωή μας, χρειαζόμαστε να τα θυμηθούμε πολλές φορές. Αυτό ακριβώς θα προσπαθήσουν να κάνουν οι κατωτέρω συμβουλές: να μας θυμίσουν μερικούς κανόνες, που ποτέ δεν πρέπει να ξεχνάμε, εάν θέλουμε την ευτυχία και χαρά του Θεού στα σπίτια μας.

- ★ Ποτέ μην ξεχνάτε τις ευτυχισμένες ώρες της πρώτης αγάπης.
- ★ Ποτέ να μην ανταμώνεσθε χωρίς να καλωσορίσει ο ένας τον άλλον με αγάπη.
- ★ Ποτέ μη θασανίζει ο ένας τον άλλον με κάποιο λάθος του παρελθόντος.
- ★ Ποτέ μη διατάζετε ο ένας τον άλλον, ούτε όταν είσθε μόνοι, ούτε δημοσίως.
- ★ Ποτέ μη φωνάζετε ο ένας στον άλλον, παρά μόνον εάν τὸ σπίτι ξπιασε φωτιά.
- ★ "Ας προσπαθεῖ ὁ καθένας νὰ ὑποτάσσεται στὶς ἐπιθυμίες τοῦ ἄλλου, ὅσο εἶναι δυνατόν.
- ★ Ἡ αὐταπάρηση ἄς εἶναι ἡ καθημερινὴ συνήθεια καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ καθενός.
- ★ "Ας μὴ βασιλεύσει ὁ ἥλιος ποτὲ καὶ σὲ θρεῖ θυμωμένο ἢ λυπημένο.
- ★ Ποτέ μὴ ἐπιτρέψεις μιὰ ἀπλὴ ἢ εὐκολὴ παράκληση νὰ πρέπει νὰ ἐπαναληφθεῖ
- ★ Ποτέ μὴ γελοιοποιήσεις τὸν ἄλλον δημοσίως. "Ἴσως ἐσένα σοῦ φανεῖ ἀστεῖο, ἀλλὰ ὁ ἄλλος πονᾷ!
- ★ Ποτέ μὴ γκρινιάζεις λέγοντας πῶς θὰ ἦταν τὰ πράγματα ἂν... ἀλλὰ προσπάθησε νὰ ἐκμεταλλευθεῖς τὴν κατάσταση πρὸς τὸ καλὸ, ὅπως καὶ ἂν εἶναι τώρα.
- ★ Ποτέ μὴ θρίσκεις λάθη στὸν ἄλλον, ἐκτὸς ἂν εἶναι θέβαιον ὅτι πράγματι ἔχει γίνεи σφάλμα, καὶ τότε μίλησε μὲ ἀγάπη.
- ★ Ποτέ μὴ χωρίζεσθε τὸ πρωῖ χωρὶς γλυκὰ λόγια, γιὰ νὰ τὰ θυμᾶσθε ὅλη τὴν ἡμέρα. "Ασχημα ἢ θυμωμένα λόγια πρωῖ - πρωῖ θὰ κάνουν τὴν ἡμέρα ἀτέλειωτη.
- ★ Ποτέ μὴ ξεχνᾶς ὅτι μιὰ εἰκόνα τοῦ οὐρανοῦ ἐδῶ στὴ γῆ εἶναι: «Δύο ψυχές πού ἀνταγωνίζονται εἰς τὸ ποιὸς θὰ εἶναι λιγώτερο ἐγωιστής».
- ★ Ποτέ μὴν ἀφήσεις κάποιο σφάλμα σου, πού ἔχεις κάνει, νὰ περάσει μέχρις ὅτου ἐξομολογηθεῖς καὶ λάθεις συγχώρηση.
- ★ Ποτέ μὴ μείνεις ἱκανοποιημένος μέχρις ὅτου σιγουρευθεῖς ὅτι καὶ οἱ δυὸ σας θαδίζετε στὴν στενὴ μὰ εὐθεία ὁδὸ, βοηθώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΕΝΕΡΤ



Ο ΠΑΤΗΡ ΜΟΥ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ

του κ. Δημ. Κοκκάλα

1) 'Από αφηγήσεις του πατρός μου.

Ὁ πάππος μου Ἰωάννης διετέθει ποτοποιεῖον εἰς τὴν συνοικίαν Κουλές (Πύργος) τῆ Κωνσταντινουπόλεως, ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν εἶχε μεγάλας ἱκανότητας· εἰς τὴν συνοικίαν αὐτὴν κατοικοῦσε καὶ ὁ τότε Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλι Δημήτριος Κιμπρίτης. Μίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους 1884, ποὺ ὁ Κιμπρίτης μπήκε στὸ μαγαζί νὰ ψωνίσῃ ποτά, εἶδε ἕνα χωριατόπουλο στὸν πάγκο νὰ προσπαθῇ ἀδέξια νὰ πλύνῃ τὰ ποτήρια. «Ποῦ εἶναι Γιάννη», ἠρώτησε. «Τὸ πρῶτο τὸ παιδί μου εἶναι κύρ Δημητρώ μου, τὸ ἔφερα ἀπὸ τὸ χωριὸ νὰ μὲ βοηθήσῃ λιγάκι». Ὁ Κιμπρίτης θυμήθηκε φαίνεται τὸν δικὸ του παραπλήσιο ἐρχομὸ στὴν Πόλι, συγκινήθηκε καὶ ἐξανέστη. «Βρὲ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ ἀδύνατο πλάσμα τῶφες ἀπὸ τὸν καθαρὸ ἀέρα, ἐδῶ μέσα στοὺς καπνοὺς καὶ τοὺς μπεκρηδες γιὰ νὰ τὸ ξεκάμῃς;».

Ἐν τέλει συμφωνήθη νὰ πάρῃ ὁ Κιμπρίτης τὸν μικρὸν στὸ σπίτι του νὰ κάμῃ κανένα χουσιμέτι καὶ γιὰ νὰ τρώῃ καὶ νὰ κοιμᾶται ἀνθρωπινά, ὡς ποὺ νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τὸ περιβάλλον καὶ νὰ μεγαλώσῃ κάπως γιὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐργασθῇ. Ἔτσι ὁ Κώστας Κοκκάλας, δηλ. ὁ αἰώνητος πατήρ μου, βρέθηκε κατάπληκτος μέσα στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Κιμπρίτη καὶ εἶχε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἀπροόπτως καὶ ἀνεπίστως μετήχθη ἀπὸ τὴν κόλασιν εἰς τὸν παράδεισον!

Ὁ Κιμπρίτης διεπίστωσε μὲ ἱκανοποίησιν ὅτι ὁ μικρὸς ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ κάμῃ εἰς ἀνδράποτε ἐργασίαν καὶ πολὺ γρήγορα ἀπέκτησε τὴν συμπάθειαν τῆς οικογενείας του, ἥτις ἀρχικῶς τὸν ἐδέχθη μὲ μεγάλῃν δυσφορίαν, παρετήρησε δὲ ὅτι εἶχε καὶ φιλομάθειαν. Ὅταν δὲν εἶχε δουλειά, διάβαζε, ὅ,τι εὑρίσκει πρόχειρον, τὸν συνεπάθησε, τὸν ἐκράτησε στὸ σπίτι του καὶ μετὰ διαιτίαν, ἀφοῦ τὸν προπαρασκευάσεν, τὸν ἔστειλε τρία χρόνια στὴν Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολήν, μετὰ ταῦτα δὲ τὸν διώρησεν

ἔκτακτον ὑπάλληλον τοῦ Προξενείου, διατηροῦντα πάντοτε καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ σπιτιοῦ του, ὅταν δὲ ἠνδρώθη τὸν ἐμονομοποίησεν καὶ μετατεθεὶς ἀργότερον εἰς Βραΐλαν τῆς Ρουμανίας καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ Γαλάτσι, τὸν εἶχε μαζί του ὡς ἰδιαιτέρον γραμματέα του.

Ἐν τῷ μεταξύ τὸ ἔτος 1894 πῆρε ὁ πατέρας μου τὴν πρώτην θλιβεράν εἰδησιν, τὸν ἀδόκητον θάνατον τῆς μητέρας του Ἑλένης, συνεπεῖα προόρου τοκετοῦ, κατὰ τὸν ὅποιον ἐγεννήθη ὁ ἀδελφός του Ἀρστείδης. Εὐτυχῶς εὐρίσκετο στὸ χωριὸ καὶ ὁ πατήρ του, εἰς τὸν ὅποιον ἔστειλε χρηματικὸν ποσὸν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἠρξήμενων ἀναγκῶν τῆς οἰκογενείας, ἀργότερον δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1899 ἔστειλε τὰ χρήματα διὰ τὴν προίκα τῆς ἀδελφῆς του Καλλιόπης, ἣ ὅποια ἐνυμφεύθη τὸν Ἐλευθέριον Κανναβόν.

Ἐκεῖ, εἰς τὸ Γαλάτσιον τῆς Ρουμανίας, τὸ ἔτος 1900, ἔλαβεν ὁ Κώστας Κογκάλας τὴν θλιβεράν εἰδησιν, τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ πατρός του, μεταβαίνοντος εἰς τὸ Βραχῶρι (Ἀγρίνιον) μὲ τὸ ὑποζύγιόν του πρὸς προμήθειαν λαδιοῦ. Ἀνελογίσθη τὴν ἀνύπανδρον ἀδελφήν του καὶ τὸν ἀγγλικὸν ἀδελφόν του, ὄρφανούς καὶ ἀπροστατεῦτους καὶ δὲν ἐδίστασεν εὐδ' ἐπὶ στιγμῇ, ἐληρημόνησεν τοὺς ὄραματομοῦς του δὰ τὸ μέλλον του καὶ τὴν σταδιοδρομίαν του ὡς διπλωματικὸ ὑπάλληλου, παρητήθη ἀμέσως τῆς θέσεώς του καὶ ἀνεχώρησεν δὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ τὸν ἀνέμενε τρίτη συμφορὰ εὔρε τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον (ὁ ὅποιος εἶχε διαδεχθῆ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ποτοποιεῖον) νοσηλευόμενον εἰς τὸ ἐλληνικὸν νοσοκομεῖον τοῦ Βαλουκλή, πάσχοντα ἐξ εὐλογίας, τυφλωθέντα ἐκ τῆς ἐπαράτῳ νόσου καὶ ἐτοιμοθάνατον, θανόντα δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸν ἐκίηδευσε, ἐπλήρωσε καὶ κάποιον χρέος καὶ τὸν Μάϊον τοῦ 1900 ἀνεχώρησε διὰ τὸ Μικρὸ Χωριό.

Στὸ Μικρὸ Χωρὸ δὲν ἐπρόλαβε νὰ τακτοποιήσῃ τὰ τοῦ οἴκου του καὶ ἐδέχθη καὶ τέταρτον πλήγμα, ἀπέθανεν αἰφνιδίως (προφανῶς ἐκ συγκοπῆς) ἡ ἀδελφή του Μαρία, εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν. Συντετριμμένος ἐκίηδευσε καὶ αὐτὴν καὶ παρέμεινεν ἐπὶ ἔτος ὡς παραμάνα τοῦ ἀγγλικοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρστείδου. Τότε ὑπέστη καὶ ἄλλην ὀδύνην, ἐνυμφεύθη τὴν ὄρφανὴν Ἑλένην Δερματᾶ ἀλλὰ ὁ γάμος αὐτὸς περιορίσθη μόνον εἰς τὴν θρησκευτικὴν τελετὴν, ἀκυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὡς ἀνεπίτρεπτος, ἐφ' ὅσον ἡ νύμφη ἔπασχεν ἐκ προκεχωρημένου ἀνιάτου νοσήματος. Τέλος, μετὰ διαιτίαν, ἦτοι τὴν ἀνοιξίν τοῦ 1903, συνεζεύχθη τὴν Δέσποιναν θυγατέρα τοῦ Κωνσταντίνου Ζορμπαλά, ἐτακτοποίησεν τὰ τοῦ οἴκου του καὶ τὸ φθινόπωρον ἀνεχώρησεν διὰ τὴν Κων/πολιν, πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας, ἀλλὰ τὴ ἐργασίαν νὰ εὕρῃ στήν Πόλιν, ἕνας γλωσσομαθῆς πρῶην προξενικὸς γραμματεὺς, μὲ φράγκικα ρούχα καὶ ψηλὸ κολάρο, ἀφοῦ ὅλοι σχεδὸν οἱ συγγενεῖς καὶ συμπατριῶται ἦσαν μπακαλῆδες;

Μετ' ὀλίγον χρόνον, κατόπιν συστάσεως διακεκριμένου Εὐρυτάνος, ἀνέλαβεν ἐργασίαν εἰς τὸ περίφημον Ξενοδοχεῖον TOKATAIAN ὡς Ματρ-ντ'ὸτέλ, ἀλλὰ δὲν ἐπρόλαβε νὰ χρῆσθῇ διὰ τὸν πρῶτον μνηστῆρον του, δότι ὁ ἰδιοκτήτης ἐπώλησε τὴν ἐπιχείρησιν εἰς ξένην ἑταιρίαν, ἣτις ἀπέλυσεν ὅλον τὸ προσωπικόν.

Φθίνοντας τοῦ Φεβρουαρίου 1904 ἔλαβεν ἀλλεπαλλήλους εἰδήσεις ἀπὸ τὸ χωριό, ποὺ κατέστησαν τὴν δύσκολον θέσιν του δυσχερεστάτην. Ἐπιστολὴ ἐκ μέρους τοῦ θείου του Ἰωάννου Κομποροζίου τοῦ μετέδιδε τὴν λίαν χαριμόσουν εἰδησιν ὅτι τὴν 10ην Φεβρουαρίου ἔγινεν πατήρ ἄρρενος τέκνου, ἐπεσκιασθῆ ὅμως ἡ χαρὰ του ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς, ἣ ὅποια ἔλεγεν ὅτι ἡ σύζυγός του παθοῦσα ἐπιλόχιον πυρετόν, ὡς ἐκ θαύματος διέφυγεν τὸν θάνατον καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν διέθετε ἐπαρκῆ χρήματα νὰ στείλῃ διὰ τὰς ἠρξήμενας ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας του. Μετὰ δεκαήμερον ἔλαβε ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τῆς συζύγου του, ἣ ὅποια τὸν ἐπληροφόρει ὅτι ἡ υγεία τῆς εἶχεν ἀποκατασταθῆ, ἀλλὰ ὅτι ὁ ἔχων τὸ ἐξωφλημένον στήν Πόλιν γραμματίον Μικροχωρίτης, τῆς ἐκονοποίησεν ἀγωγὴν ἣτις θὰ συνεπήγετο τὴν ἔξωσιν τῆς οἰκογενείας του ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. (Ἔτσι ἦταν ὁ

νόμος τότε). Ὁ δανειστής ἦτο ἀκόμη στήν Πόλι καί ὄχι μόνον δὲν ἤρνεϊτο ὅτι ἔλαβε τὰ χρήματά του μέ τούς τόκους των, ἀλλά ἦτο πρόθυμος νά προβῆ εἰς κάθε ἐνδεδεικνυμένην ἐνέργειαν, τὸ πρόβλημα ἦτο νά γίνῃ ἐγκαίρως ὥστε νά μὴν πεταχθῶν στὸν δρόμο ἢ γυναίκα του μέ τὸ θρέψος καί τὸν ἀνήλικον ἀδελφόν του.

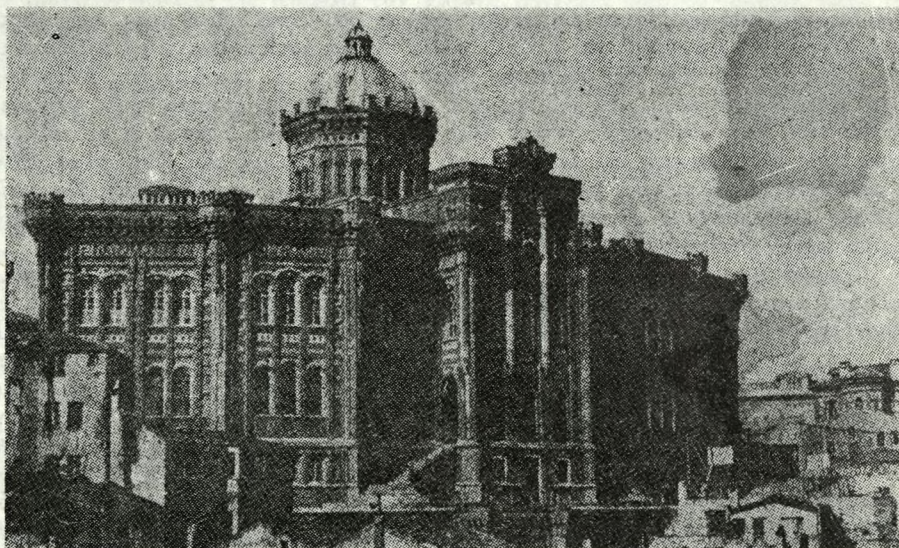
Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐνῶ διήρχετο τὴν γέφυραν τοῦ Γαλατᾶ, περίλυπος καί σκεπτικὸς, κάποιος τὸν ἐπίασεν ἀπὸ τὸ χέρι, στραφείς εἶδε τὸν Γεώργιον Κοιματιᾶν λέγοντα «γεια σου ὦρὲ γαμπρῖκα λεβεντιά καί νά σοῦ ζήση ὁ διάδοχος», «εὐχαριστῶ μωρὲ Γιώργο γιὰ τὴν εὐχὴ σου ἀλλά... ξέρεις τὴν κατάστασί μου, τί μέ κοροϊδεύεις, ἀφοῦ εἶμαι γιὰ νά πέσω στὴ θάλασσα». «Κιότρεψες ὦρὲ σύ, σπουδασμένος ἄνθρωπος! τί σοῦ συμβαίνει λοιπόν;» «τὸ καί τό» «γιὰ λεφτὰ μὴ στενοχωρεῖσαι, τόσοι συγγενεῖς εἴμαστε ἐδῶ, θὰ σ' ἀφήσουμε; γιὰ τὸ ἄλλο ἔχεις δίκιο ἀλλά... ξέρεις τί νά κάνουμε; αὔριο πάρε τὸν δανειστή καί ἔλα πρὸς τὸ μεσημέρι στὸ μαγαζὶ, ἐγὼ τώρα κιόλα θὰ φροντίσω νά εἰδωποήσω καί τοὺς ἄλλους συγγενεῖς μας νά ἔλθουν καί ὅλοι μαζὶ θὰ πάμε στὸν Πρόβηνο νά τοῦ ἐξηγήσουμε τὴν ὑπόθεσιν, εἶμαι βέβαιος πῶς αὐτὸς θὰ βρῇ τρόπον νά ἀποσοδῆσῃ ἐγκαίρως τὸν κίνδυνον...».

Ἡ συνάντησις ἐκεῖνη ὑπῆρξεν ἓνα ὀρόσημον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Κώστα Κοκκάλα, ὄχι μόνον διότι τὸν ἐνεθάρρυνεν, ἀλλὰ διότι εὐθὺς μετ' αὐτὴν ἡ μοῖρα ἤρchiσε νά τοῦ χαμογελά. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐνῶ συνομιλῆ με προσελθόντας στὸ μαγαζὶ τοῦ Γ. Κοιματιᾶ συγγενεῖς, κατέφθασεν ἀσθμαῖνον ἓνα ἀπὸ τὰ τσιράκια τοῦ πεθεροῦ του καί τοῦ ἔδωσε ἓνα γράμμα λέγων «σήμερα τὸ ἔλαβε τὸ ἀφεντικὸ καί μόλις τὸ διάβασε μοῦ εἶπε «πάρτο αὐτὸ καί μέ τὸ πρῶτο βαποράκι νά πᾶς στὸ Γαλατᾶ καί νά τρέξῃς στὸ μαγαζὶ τοῦ Γεώργου Κοιματιᾶ νά τὸ δώσης στὸ γαμβρό μου ποὺ θὰ εἶναι ἐκεῖ. Κάτι καλὸ θὰ γράφῃ κὺρ Κώστα ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰτὶ ὁ γέροντας ἦτανε χαρούμενος». Τὸ γράμμα ὕστερα ἀπὸ τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς οἰκογενείας, ἀνέφερον ὅτι ὁ ἐγείρας τὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Κοκκάλα πέθανε προτοῦ γίνῃ ἡ δίκη, ἐπανέλαβε φωναχτὰ τὴν παράγραφον ἐνῶ τὰ μτάια του γέμισαν δάκρυα χαρᾶς. Οἱ ἄλλοι τὸν πείραζαν «ἄειντε ὦρὲ Κώστα, μὴν κάνεις ἔτσι, ζωὴ σέ 'λόγου σου» καί ἄρχισαν τὰ κερᾶσματα, τελικῶς δὲ ὁ αὐθόρμητος καί ἐνθουσιώδης Γ. Κοιματιᾶς ἔκανε τὸ τραπέζι εἰς ὅλους τοὺς προσελθόντας εἰς παρακείμενον μαγειρεῖον.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας 2-3 συμπατριῶται, τοὺς ὁποίους συνήτησε, τοῦ εἶπαν ὅτι τὸν ἀναζητεῖ ὁ Ἰωάννης Δ. Σιδέρης, πῆγε λοιπὸν στὰ γραφεῖα τῆς ἐταιρίας ζυθοποιίας «Μπομόντε» τῆς ὁποίας προφανῶς εἶχε καταστῆ γενικὸς διευθυντής, ἐκεῖνος τὸν ἐδέχθη ἀμέσως καί ἀφοῦ εἶπαν τὰ συνηθισμένα μπῆκε ἀμέσως στὸ θέμα. «Ξέρεις τί σέ θέλω Κώστα; εἰς τὸ πρατήριον τῆς ἐταιρίας στὸ Σιρκετζῆ, ἀποδίδω μεγίστην σημασίαν ἐπειδὴ ἔχει μεγάλην καί ἀνεκμετάλλευτον περιφέρειαν καί θέλω νά τὸ ἀναδιοργανώσω. Ὁ Μαργαριτόπουλος εἶναι τελειῶς ἀκατάλληλος, ἀλλὰ δὲν θέλω νά τὸν διώξω γιὰτὶ εἶναι συμπατριώτης, ἐσὺ εἶσαι ὁ ἰδεώδης ἄνθρωπος ποὺ μοῦ χρειάζεται γι' αὐτὴν τὴν δουλειά, σκέφθηκα λοιπὸν νά σέ θάλω συνεταῖρον του, ἀλλὰ νά ἔχῃς ἐσὺ καί τὴν διεύθυνσιν καί τὴν διαχείρησιν τοῦ πρατηρίου. Ξέρω ὅτι δὲν ἔχεις ἀρκετὰ χρήματα, ἀλλὰ μὴ σέ ἀπασχολῇ αὐτό, θὰ σοῦ ἀνοίξω ἀπεριόριστον πίστωσιν, λοιπὸν τί λές;». «Σὲ εὐχαριστῶ ἐκ βάθους ψυχῆς κὺρ Γιάννη, καί σοῦ ὑπόσχομαι νά καταβάλω πᾶσαν προσπάθειαν γιὰ νά φανῶ ἀντάξιός τῆς ἐμπιστοσύνης καί τῆς ἐκτιμῆσεώς σου». Ἐντὸς δύο ἡμερῶν τὸ σχετικὸν συμβόλαιον, τὸ ὁποῖον συνέταξε ὁ ἴδιος ὁ Σιδέρης, ὑπεγράφη παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων καί ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν.

Ὁ Κώστας Κοκκάλας ὡς διευθυντής καί διαχειριστής τοῦ πρατηρίου μύρας καί πάγου τοῦ Σιρκετζῆ, ἔχοντας δικαιοδοσίαν ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ δυτικῆς τμήματος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦτοι ἀπὸ τοῦ Κερατιῶ κόλπου μέχρι καί τοῦ προαστείου Ἁγίου Στέφανου, ἰκανοποίησεν ἀπολύτως τὰς προσδοκίας τοῦ Ἰωάννου Σιδέρη ἀλλὰ καί τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῶν Ἑλβετῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας,

τὸ ὅποιον καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ι. Σιδέρη, ὄχι μόνον δὲν ἐμείωσε, ἀλλὰ τοῦαντίον ἐνίσχυσεν τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς πρὸς αὐτόν, τόσοσ ὥστε ὅταν ἡ κατανώ-
λωση τοῦ πρατηρίου ἔφθασεν εἰς σημεῖον, ὥστε γὰ μὴ δύναται γὰ τὸ τροφοδοτήση
ἐπαρκῶς λόγῳ τῆς μακρᾶς ἀποστάσεώς του ἐκ τοῦ ἐργοστασίου τῆς, καὶ τῶν δυνα-
τοτήτων τῶν μεταφορικῶν μέσων τῆς ἐποχῆς (καὶ) ἠναγκάσθη ὡς ἐκ τούτου γὰ ἰ-



Ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.

δρύση παράρτημα τοῦ ἐργοστασίου τῆς (γεμιστήριον) ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου, τὸ
ἔθεσεν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν του.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1906 ἡ Δέσποινα Κ. Κοκκάλα (κατόπιν σχετικῆς ἐντολῆς
τοῦ συζύγου τῆς) μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Δημητρίου 2½ ἐτῶν τότε καὶ τοῦ κουνιάδου τῆς
Ἀριστείδου, ἔφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἦτο ἡ πρώτη οἰκογένεια Μικροχωρί-
του ποῦ ἐγκαθίστατο μονίμως στήν Πόλιν καὶ παρέμεινεν ἡ μοναδική, ὡς ἐκ τούτου
κατὰ τὰς μεγάλας θρησκευτικὰς ἐορτάς, ἰδιαιτέρως δὲ κατὰ τὰς ὀνομαστικὰς ἐορτάς
τῶν μελῶν τῆς, ἦτο τὸ ἐντευκτήριον τῶν ἐκεῖ Μικροχωριτῶν.

2) Ἀπὸ προσωπικὰς μου ἀναμνήσεις καὶ σημειώσεις.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1912, μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου, ἐπειδὴ ὁ πα-
τέρας μου συμμετεῖχε εἰς Πατριωτικὰ σωματεῖα καὶ κυρίως λόγῳ τοῦ ὅτι εἶχε χρη-
ματίσει προξενικὸς ὑπάλληλος τῆς Ἑλλάδος, χαρακτηρισθεὶς ὡς ἀνεπιθύμητον πρό-
σωπον διετάχθη ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ὅπως ἐντὸς συντόμου τακτῆς προθεσμίας
ἐγκαταλείψῃ οἰκογενειακῶς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος.

Φθάσαντες εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀφοῦ ἐγκατεστάθημεν εἰς παραλιακὸν Ξενοδοχεῖον
καὶ ἐναποθηρεύσαμεν τὰ ἐπιπλα καὶ σκευὴ μας, ὁ πατέρας ἀνήλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ
κατέθεσεν ἐπιταγὴν ἑκατῶν χρυσῶν Ὀθωμανικῶν λιρῶν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, εἰς τὸ
ἀρμόδιον τμήμα τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν.

Ἐνα βράδῳ ὁ ξενοδόχος εἶπε εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι, ἂν προτίθεται γὰ ἀγοράσῃ
ἀκίνητον, εἶναι μιὰ μεγάλη εὐκαιρία, τὸ κτῆμα (τὸ ξενοδοχεῖον μετὰ τῶν εἰς τὸ ἰσό-

γειον καταστημάτων) πωλείται από τόν εις τὸ ἐξωτερικόν διαμένοντα ιδιοκτήτην του εἰς πολὺ καλὴν τιμὴν. Ὁ πατέρας μου ὑπελόγησε τὸ κεφάλαιον ποῦ θὰ διέθετε μὲ τὰ ἐνοίκια ποῦ θὰ εἰσέπραττε καὶ εὔρε τὴν πρότασιν συμφεροτάτην ἀλλὰ ἠθέλησε πρὶν τὴν ἀποδεχθῆ νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀθανασίου Ν. Κομπουροπούλου, ἀσκουμένου δικηγόρου τότε, ἐκεῖνος τοῦ εἶπε «καλὰ εἶναι τὰ κτήματα Κώστα μου, ἀλλὰ θέλουν ἐπίβλεψιν, συντήρησιν, φασαρίες μὲ τοὺς ἐνοικιαστὰς, τὴν ἐφορία κ.τ.λ., ἐσὺ μὲ τὰ χρήματα ποῦ ἔχεις, ἀπὸ τοὺς τόκους των καὶ μόνον μπορεῖτε νὰ ζήσετε καὶ νὰ σπουδάσῃς τὸ παιδί σου, πήγαινε λοιπὸν στὸ χωριό, ὅπως λές, νὰ ἡσυχάσῃς πλέον, ἂν θέλῃς μάλιστα πάρε μερικὰς ὁμολογίας ποῦ ἔβγαλε ἡ κτηματικὴ τράπεζα, μὲ ἀντίκρουσμα τὰ εἰς τὴν κατοχὴν τῆς κτήματα ποῦ ἀποδίδουν τὸν μεγαλύτερον τῶν καταθέσεων καὶ ἔχουν καὶ ἀντίκρουσμα ἀκίνητα».



Κ. Κοκκάλας μὲ τὴν οἰκογένειά του
(1910)



Ι. Σιδέρης

Δυστυχῶς, ὁ πατέρας μου ἀπεδέχθη τὰς ἀπόψεις τοῦ ἐξαδέλφου του, ἀπέσυρεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν χρυσὰς λίρας, ἠγόρασε ὁμολογίας καὶ ὅταν κατώρθωσε νὰ βγάλῃ εἰσιτήρια (κατὰ προτεραιότητα ὡς πρόσφυγες) ἀνεχωρήσαμεν διὰ Λαμίας καὶ ἐκεῖθεν διὰ τὸ Μικρὸ Χωριό.

Τρία χρόνια μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν μας στὸ χωριό, ἔβαλε μαστόρους καὶ ἔφτιασε σταυλαχυριῶνα, τὸν ἐπόμενον δὲ χρόνον καὶ τριώροφον σπίτι εἰς τὴν κάτω συνοικίαν τοῦ χωριοῦ (Μέρσια) ὅπου μετὰ τὴν ἀποπεράτωσίν του καὶ ἐγκατεστάθημεν.

Ὅταν τὸ θέρος τοῦ 1919 ὁ πατέρας καὶ ἐγώ, 15 ἐτῶν τότε καὶ ἀπόφοιτος τῆς πρώτης τάξεως τοῦ γυμνασίου Καρπενησίου, φύγαμε γιὰ τὴν Πόλι, εἶχε εἰς τὴν

κατοχήν του δλίνα νοήματα, διότι ἐν τῷ μεταξύ ὅταν ἡ τιμὴ τῶν χρυσονομισμάτων εἰς τὸ χρηματιστήριον, ἤρχισε νὰ ἀνέρχεται γοργῶς, τὸ κράτος διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν δραχμὴν, ἐδραχμοποίησεν ὅλας τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ συναλλαγὰς καὶ μάλιστα εἰς τὴν συμβατικὴν τῶν τιμῶν καὶ ὄχι τὴν τρέχουσαν τιμὴν τοῦ χρηματιστηρίου. Ἡ μητέρα μου βοηθημένη ἀπὸ κάποια ὑπέρτρια καὶ μετὰ τὴν συντροφίαν τῆς ἀνεψιάς τῆς Ἀφροδίτης Δ. Ζοριπαλά, τὴν ὁποίαν οἱ γονεῖς μου εἶχαν ἀναλάβει νὰ ἀναθρέψουν (διότι ἀπομείνασα ὄρφανὴ ἀπὸ μητρὸς καὶ ἐγκαταλεληγμένη ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς διαιμόνοντα στὴν Πόλι, ἦτο ἀπροστάτευτος) παρέμεινε στὸ χωριό.

Στὴν Πόλι ὁ πατέρας μου βρῆκε τὴν ἐργασίαν του ἀνύπαρκτον, διότι μετὰ τὸν μεσολαβήσαντα θάνατον τοῦ Μαργαριτοπούλου οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐξεποίησαν καὶ οἰκειοποιήθησαν τὰ πάντα, ἡ δὲ ἑταιρία «Μπομόντι» ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς. Εἰσέπραξε μερικὰ χρήματα ἀπὸ ὄσους χρεωφειλέτας τοῦ ὑπῆρχαν καὶ εἶσαν εἰς θέσιν νὰ τὸν πληρώσουν, καὶ ἐν συνεχείᾳ συνεταιρίσθη μετὰ τοῦ Ἐλευθερίου Σιδηροκωστοπούλου (Κρεμῦδα) ὁ ὁποῖος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Δημητρίου, φονευθέντος εἰς τὸν Μικρασιατικὸν πόλεμον, εὗρισκετο εἰς πλήρη ἀδυναμίαν νὰ διατηρήσῃ μόνος του τὴν ἐπιχειρήσιν του, δηλαδὴ τὸ καζίνο «Μπέλ-δου», ἐμένα δὲ με ἐνέγραφε εἰς τὴν Β' τάξιν τῆς «Ἐθνικῆς Σχολῆς Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίου».

Μετὰ ἓνα ἔτος ὁ Κρεμῦδας ἐπώλησεν τὸ μερίδιόν του εἰς τὸν πατέρα μου, ἀντὶ χρηματικοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ πατρογονικοῦ μας σπιτιοῦ στὸ χωριό καὶ ἀνεχώρησεν διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐγὼ δὲ ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ὁ πατέρας μου εἶχε τώρα ἀνάγκην βοηθοῦ, δὲν ἠθέλησα νὰ ἐξακολουθίσω τὰς σπουδὰς μου, ἐκείνος ὅμως ἐπροτίμησεν νὰ στερηθῇ τῶν ὑπηρεσιῶν μου, προκειμένου νὰ ἀσκηθῶ εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ με ἔβαλεν ἄμισθον βοηθὸν ἐκτελωνιστοῦ εἰς τὸν συνεταιρισμὸν Πανοπωλῶν τὸν ὁποῖον διηύθυνεν ὁ θεῖός μου Ἰωάννης Κ. Ζοριπαλάς κατ' ἀρχάς, ἀργότερον δὲ ὑπάλληλον εἰς τὸ ἐμπορικὸν κατὰστημα εὐρωπαϊκῶν εἰδῶν παντοπωλείου τοῦ Ἀλεξάνδρου Πολύζου, τέλος δὲ τὴν 1ην Μαρτίου 1922 με προσέλαβε ὡς συνεταιῖρον του, δηλαδὴ με ποσοστὰ ἐπὶ τῶν κερδῶν.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1922, μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Καζίου, ὁ πατέρας μου ἔχων συγκεντρώσῃ ἀρκετὰ χρήματα, ἐσκέφθη νὰ πωλήσῃ τὴν ἐπιχειρήσιν καὶ νὰ φύγωμεν γὰρ τὴν Ἑλλάδα, μὴ εὐρῶν ὅμως, λόγῳ ἐποχῆς, ἱκανοποιητικὴν τιμὴν, ἀπεφάσισε νὰ ἀναβάλῃ τὴν πώλησιν διὰ τὴν ἀνοιξιν, προκειμένου δὲ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ χρήματά του, μετέτρεψε τὰς χαρτίνας Ὀθωμανικὰς λίρας εἰς δραχμὰς καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν παρήλθεν ὅμως ἐβδομὰς ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Πειραιᾶ, ὅποτε ἐπῆλθεν ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή, ἡ δραχμὴ ὑπετιμῆθη, εἰς τρόπον ὥστε ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς τὰ χρήματά του ἔχασαν τὰ 80% τῆς ἀξίας των.

Ὅταν αἱ Κεμαλικαὶ ἀρχαὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Πόλι, ἀνεζήτησαν τὸν πατέρα μου, κυρίως διότι εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς ἐπιχειρήσεώς του (πρὸ τῆς καταστροφῆς θεθαίως) ἦτο ἀνηρτημένη ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ χώρος ἐθεωρεῖτο ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ ἡ εἰσοδὸς εἰς αὐτὸν τούρκων ἀστυνομικῶν δὲν ἐπετρέπετο. Εὐτυχῶς τὴν ὥραν τῆς ἀφίξεως τῶν ἀστυνομικῶν, ἐγὼ ἀπουσίαζα, ὅταν δὲ ἐπαγγελθὼν τὸ ἐπληροφορήθην, πῆγα καὶ παρέμενα προφυλασσόμενος εἰς τὸ κατὰστημα τοῦ θεῖου μου Ἰωάννου Κ. Ζοριπαλά. Ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία θεβαιωθείσα ἀπὸ τὰ διβλία τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενεσίου ὅτι πράγματι ὁ πατέρας μου εἶχεν ἐκδόσει διαβατήριον καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔπαυσε νὰ τὸν ἀναζητῇ, μετ' ὀλίγας ὅμως ἡμέρας εἰδοποιήθη ὅτι ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία, προφανῶς ἐνημερωθεῖσα ὑπὸ καταδότου, με ἀνεζήτη, κατόπιν αὐτοῦ κατὰ συμβουλήν τοῦ θεῖου μου καὶ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀθανασίου Παπαδῆ, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε λαβυρινθίαν εἰς τὴν ἀποβάθραν καὶ ἐγνώριζε ὅλους τοὺς ναυτικούς, ἐπεδιβάσθη λαθραίως, ἐπὶ τοῦ ὑπὸ Ἀγγλικὴν σημαίαν ἐμπορικοῦ σκάφους τὸ ὁποῖον τὸ βράδυ, ἦτοι τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1922 ἀπέπλευσε διὰ Πειραιᾶ,

ὅπου κατέπλευσε μετὰ διήμερον καὶ τὴν 30ὴν τοῦ μηνὸς ἔφθασα στὸ Μικρὸ Χωριό.

Τὴν 10ην Ἰανουαρίου 1923 πῆγα εἰς τὴν Ἀθήνα προκειμένου μετ' ἄλλων συγγω-
ριανῶν νὰ ἐπιχειρήσωμεν λαθραίαν ἀναχώρησίν μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὴν 7.2.23
ἡ ἀπόπειρα διαφυγῆς μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀπέτυχεν, τὴν 22.2.23 συνελήφθημεν ὑπὸ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΓΛΩΣΣΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΠΕΡΑΝ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΕΚΟΛΕ ΝΑΤΙΟΝΑΛΕ ΓΡΕΚΟΚΕ
DE LANGUES & DE COMMERCE
ΠΕΡΑ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆς 192

Κυριόσωσιλευί

Κυριόσωσιλευί ἔλε ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει
ἔργου Κυριόσωσιλευί Κωνσταντίας ἔργου ἐν τῷ
Μητρίῳ εἰς ἑσθλαίῳ ἔργου ἔργου καὶ ἔργου
κατὰ τὸ ἔργου ἔλε 1919-20 ἔλε ἔλε 731, κα.
ἔλε ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13'
καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13'
ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13'
ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13'
ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13' ἔλε τῷ 13'

Ἐν Κωνσταντινουπόλει
τῆς 15 Ουλαβρίου 1922

ὁ Δευδιντῆς
Μητρίῳ ἔλε



Πιστοποιητικὸ Δ. Κοκκάλα

ἀστυνομικῶν ὀργάνων καὶ ὁδηγήθημεν εἰς τὸ Β' ἀστυνομικόν τμήμα καταδιώξεως, ὁ
διοικητὴς τοῦ ὁποίου ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησα νὰ προδώσω τοὺς φίλους μου καὶ τὸν ὀρ-
γανώσαντα τὴν ἀπόπειραν μεσάζοντα, μὲ παρέπεμψε εἰς τὸν εἰσηγητὴν τοῦ στρατο-
δικείου, αὐτὸς καίτοι δὲν ὑπῆρχεν ἀποδεικτικὸν στοιχεῖον τῆς ἐνοχῆς μου, διέταξε
τὴν προφυλάκισίν μου εἰς τὰς φυλακάς, παλαιῶν στρατῶνων τῶν Ἀθηνῶν. Τέλος,

τὴν 3ην Ἀπριλίου ἡ διεύθυνσις δικαστικοῦ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν, ἐκήρυξεν ἀναπόδεικτον τὴν ἐναντίον μου κατηγορίαν καὶ διέταξεν τὴν ἄμεσον ἀπόλυσίν μου ἐκ τῶν φυλακῶν, ἡ ἀπόλυσίς μου ὅμως ἐπραγματοποιήθη μετὰ 20 ἡμέρας, διότι αἱ φυλακαί, λόγῳ ἐμφανίσεως κρουσμάτων ἐξανθηματικοῦ τύπου, εὕρισκοντο ὑπὸ ὑγειονομικῶν ἀποκλεισμών.

Τὴν 27ην Ἀπριλίου ἀνέλαβον ἐργασίαν ὡς βοηθὸς σερβιτόρου εἰς τὸ πολυτελὲς ἐστιατόριον «Ἀθῆναι» ἀλλὰ τὴν 25.6.23 ἀσθενήσας ἀπεχώρησα τῆς ἐργασίας καὶ πῆγα στὸ χωριό, προκειμένου τὸ φθινόπωρον νὰ στρατευθῶ ὡς κληρωτὸς, ἀρχῆς Σεπτεμβρίου ὅμως, γνωθείσης τῆς ἀναβολῆς στρατεύσεως τῆς κλάσεώς μου, διὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1924, πῆγα εἰς τὴν Θεσσαλονικίην ἔπου ἠργάσθην εἰς τὸ κατάστημα ἀποικιακῶν προϊόντων τοῦ Κων) τίνου Δ. Ζορμπαλά καὶ Δημ. Φραγκοπούλου μέχρι τῆς 1.4.1924.

Τὴν 9ην Ἀπριλίου 1924 κατετάγην ὡς κληρωτὸς εἰς τὸ 5/42 σύνταγμα Εὐζώνων εἰς Χαλκίδα, τὴν 11.5.24 τὸ σύνταγμα μετεκινήθη εἰς Φλώριναν, τὴν 15.5.24 εἰσῆλθον εἰς τὸν οὐλαμὸν ὑποψηφίων ὑπαξιωματικῶν καὶ ἐκείθεν τὴν 14.6.24 ἀπεσπάσθην κατόπιν διαγωνισμοῦ εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Γ' Σώματος Στρατοῦ εἰς Θεσσαλονικίην, εἰς τὸ 1ον Ἐπιτελικὸν Γραφεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπερέτησα ἀλληλοδιαδόχως ὡς γραφεὺς, δακτυλογράφος καὶ προϊστάμενος τοῦ κατωτέρου προσωπικοῦ τοῦ γραφείου, μέχρι τῆς 1.4.26 ὁπότε, ληξάσης τῆς θητείας μου ἀπελύθη τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ καὶ ἀνεχώρησα διὰ τὸ Μικρὸ Χωριό.

Ἡ ΓΑΛΑΝΗ ΣΗΜΑΙΑ

(ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς κατοχῆς 1940 - 44)

Ὁ νέος γύρος θεωρεῖ πὼς εἶναι στὴν εὐθεία
νὰ φέρει τέλος ἄπιστον εἰς πᾶσαν τὴν θρησκεία
Ἡ ὥρα πάλιν ἤκεται, εἶναι γραφτὸ θὰ φτάσει
πέρα εἰς τὴν Ἀνατολή θ' ἀρχίσει ἡ νέα μάχη.
Θὰ πέσει πρώτη κανονιά εἰς σύντομον ἡμέρα
μὰ τότε ποῦ θὰ θρίσκειται ἡ γαλανὴ σημαία;
Σκεφθεῖτε πάλιν Ἕλληνες τὶς πρώην δυστυχίες,
πιάσετε πάλιν τὰ βουνά, τροφές καὶ κατοικίες.
Στὴν Ρούμελη, εἰς τ' Ἄγραφα, εἰς τὴν Εὐρυτανία
ἐκεῖ ψηλὰ θὲ νὰ γραφτεῖ ἡ νέα ἱστορία.
Εἰς τὸ ψηλότερο βουνό, εἰς σύντομον ἡμέραν
θὰ κυματίζει ἐλευθέρα ἡ γαλανὴ σημαία.

Χαράλαμπος Δ. Τριανταφύλλης

ΜΗΤΡΩΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ. ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΤΟΥΣ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1818 - 1924

Ἀπὸ τῆ στήλῃ αὐτῇ καλοῦνται ὄσοι Μικροχωρίτες θυμοῦνται καὶ θέλουν, νὰ δώσουν τὸ πορτραῖτο παλαιότερων Μικροχωριτῶν, δικῶν τους προσώπων ἢ ἄλλων συγχωριανῶν. Ἀφηγήσεις γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ δράση καὶ γιὰ τὴ ζωὴ τους στὸ χωριὸ ἢ στὴν ξενιτιά, ἀναβιώνουν στὰ μάτια τῶν νεωτέρων τῆ ζωῆ τοῦ χωριοῦ, ποῦ σήμερα δὲν ὑπάρχει καὶ βοηθοῦν στὴν καλύτερη κατανόησὴ τῆς.

Τῆ στήλῃ ἐγκαινιάζουν σήμερα ὁ κ. Γεώργιος Δημόπουλος, παλαιάμαχος πρόεδρος καὶ Γεν. Γραμματέας τῆς Ἀδελφότητάς μας καὶ ὁ κ. Δημήτριος Ντελῆς, ἐνθουσιῶδες καὶ δραστήριο μέλος τῆς Ἀδελφότητος.

Κομματᾶς Βασίλειος τοῦ Ἰωάννου, ἔτος γεννήσεως 1829.

Προφανῶς πρόκειται γιὰ τὸν παπποῦ τῶν ἐξαδέλφων μου Κομματέων, τοῦ Δημήτρη, ποῦ εὐδοκίμησε καὶ πέθανε στὴν Ἀμερικὴ, τοῦ Βασίλη, ποῦ εὐδοκίμησε ἐπίσης στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἀμειψότατος ζῆ τώρα ἐδῶ, τοῦ Γιάννη, ποῦ προπολεμικῶς ἦταν Πρόεδρος τῆς Κοινότητος καὶ μόλις πρὸ τοῦ πολέμου πῆγε στὴν Ἀμερικὴ ὅπου καὶ πέθανε, τῆς Ἐλένης, συζύγου Ἐπαμεινώνδα Παπαδῆ, τῆς Μαρίας, συζύγου Παντελῆ Νικολοπούλου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, συζύγου Νικολάου Χαμπερῆ.

Ὁ παπποῦς Βασίλης Κομματᾶς εἶχε γιουὺς τὸν Νίκο, πατέρα τῶν ἀνωτέρω, τὸ Γιώργο, πατέρα τοῦ Νίκου Κομματᾶ, ποῦ ἔζησε στὴν Ἀμερικὴ καὶ πέθανε ἐκεῖ, τοῦ δικηγόρου Γιάννη Κομματᾶ, ποῦ πηγαίναμε περὶ τὸ 1923 μαζὶ στὸ Γυμνάσιο Καρπενησίου καὶ τῆς Βασιλικῆς συζύγου Χαράλαμπου Μπάτη. (Τρίτο παιδί τοῦ παπποῦ Βασίλη Κομματᾶ ἦταν ὁ Νίκος, ὁ γαμπρὸς τῆς Ζάχαινας).

Ἐνθυμοῦμαι ὑπέργηρο τὸν Βασίλη Ἰω. Κομματᾶ νὰ κάθεται σταυροπόδι στὸ ἀριστερὸ παραγῶνι τοῦ πρώτου Κομματέϊκου σπιτιοῦ, ἤρεμος καὶ γαλήνιος καὶ νὰ συμπάει τῆ φωτιά στὴ μεγάλη γωνία τοῦ σπιτιοῦ. Καμιά φορὰ φώναζε στὰ μικρὰ τότε ἐγγόνια του καὶ τὰ γειτονόπουλα ποῦ σαμάντευαν μέσα στὸ σπίτι: «Ἐ, μπελιάδες μου, ἡσυχάστε καὶ λιγάκι καμιά φορὰ...».

Παπαδῆς Χαράλαμπος τοῦ Ἰωάννου, ἔτος γεννήσεως 1842.

Θὰ εἶναι ἐκεῖνος ποῦ καθότανε στὰ κάτω ἄλωνα καὶ συγκεκριμένως εἶχε τὸ σπίτι του πάνω ἀπὸ τὸ ἄλωνι τῆς Κομματοῦς, μέσα στὰ ἔλατα καὶ ἐπονομαζότανε Ζυμπρακάκης — δὲν ξέρω γιὰ ποῦ λόγῳ. Εἶχε γενειάδα, ἦταν τὰ τελευταῖα του χρόνια περὶ τὸ 1920, τυφλὸς καὶ δεξὺθιμος. Εἶχε παιδιά τὸν Παναγιώτη, ποῦ γιὰ λίγο ἦταν σερβιτόρος στὴ φάμπρικα στὸ Καρπενήσι καὶ ὕστερα πῆγε γιὰ πολλὰ χρόνια στὴν Πόλῃ ὅπου καὶ πέθανε. Ἐπίσης τὴ Φρόσω Κατσάνου καὶ τρίτο παιδί τῆ Βασιλικῆ, ἂν θυμᾶμαι καλὰ τὸ ὄνομά τῆς.

Δημόπουλος Κωνσταντῖνος τοῦ Δημητρίου, ἔτος γεννήσεως 1871.

Ὁ πατέρας μου γεννήθηκε στὸν Κάτω Οἰκισμό τῆς Καρύτσας, μέσα σὲ ἓνα σπιτάκι περιτριγυρισμένο ἀπὸ δάσος πουρναριῶν. Γεννήθηκε, καθὼς ἔλεγε τὸ 1870. Ὁ παπποῦς μου καλλιεργοῦσε κάποιας ἐκτάσεως χωράφια, ποῦ εἶχαν καὶ τρεῖς ἐξαιρετικὲς σκιές καὶ πολλὲς κληματαριές. Φύλαγε καὶ ἓνα κοπάδι γίδια μὲ τὸ ὅποιο παραθέρριζε τὸ καλοκαίρι στὴν Καλιακούδα, στὸ Βνί.

Ὁ πατέρας μου εἶχε μιὰ ἀδελφή, τὴ Βασίλω, ποῦ παντρεύτηκε στὸ Ξηρόρεμα

καὶ 3 ἀδέρφια, τὸ Νίκο, πὸν πέθανε νέος στὴν Πόλη, τὸ Χρῖστο καὶ τὸν Ἀνδρέα. Πολὺ νέος πῆγε στὴν Πόλη, ὅπως τόσοι ἄλλοι τότε, γιὰ νὰ βγάλει ψωμί. Ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ἕνα ἀφεντικὸ στὸ ἄλλο δὲν ἔκαμε προκοπὴ καὶ ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ γυρίσει στὴν ψωροκόστανα. Ἄλλὰ μὲ τί λεφτά; Δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο καζαντίσει ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σόλι του. Ἔτσι μπῆκε λαθραῖος σὲ ἕνα παλιοκάραβο στὸ Βόσπορο γιὰ τὸν Πειραιᾶ. Στὴ Χαλκίδα, ὅταν στάθμευσαν, τὸν ἀνακάλυψαν, τοῦ ἔκοψαν ἕνα βρομόξυλο, ὅπως διηγότανε, καὶ τὸν πέταξαν ἔξω. Ἐν τούτοις στὴ Χαλκίδα συνάντησε τὴν τύχη του. Δούλεψε πολλὰ χρόνια στὴν ποτοποιία Ἀθανασιάδῃ καὶ ἔγινε



Ὁ Κων)νος Δημόπουλος μὲ τὸν γιό του Γεώργιο καὶ τὴν νύφη του Μαρία Γ. Δημοπούλου

ἕνας καλὸς ποτοποιὸς παρὰ τὰ λίγα γράμματα πὸν ἤξερε, ἦταν ἀπλῶς τελειόφοιτος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας, ὅπως ὑπερηφανευότανε, γιὰ τὴν Β' τάξη τοῦ Δημοτικῆς Σχολείου Καρύτσας, ὁ δάσκαλός του ἀείμνηστος Παπαγιάννης Ξοῖνης, σὲ κάποια ἀταξία του τὸν ἔδειρε τόσο πολὺ ὥστε... διέκοψε τὴν περαιτέρω φοίτηση.

Στὸν πόλεμο τοῦ 1897 δὲν ἐπῆγε διότι ὁ κλῆρος τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἀπαλλαγέντων. Κατὰ τὸ 1900 παντρεύτηκε στὸ Μικρὸ Χωριὸ τὴ μικρότερη θυγατέρα τοῦ Γεωργίου Μαστρογεωργοπούλου ἢ Λατζούνη Ἑλένη, ἀδελφὴ τῆς Κατερίνης συζύγου Νικολάου Κομματᾶ. Μεταξὺ 1903 καὶ 1905 ἄνοιξε τὴ «Φαμπρική» στὸ Καρπενήσι μαζὶ μὲ τὸν ἐξάδελφό του Δημητράκη Δημόπουλο, ἄνθρωπο εὐφρέστατο καὶ πολὺπειρο, πὸν ἤξερε καλὰ γράμματα καὶ ἦταν γιὰ 30 χρόνια Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Καρύτσας.

Μετὰ ἀπὸ συνεργασία δύο - τριῶν χρόνων ὁ Δημητράκης ἀπεχώρησε καὶ ὁ πατέρας μου ἐπῆρε συνεταιροὺς τοὺς ἀδελφοὺς του Χρῖστο καὶ Ἀνδρέα, πὸν ἤξεραν

ἢ ἔμαθαν μαγειρικῇ. Ἡ Φάμπρικα, ἓνα διώροφο εὐρύχωρο κτίριο μὲ ὑπόγειο, ἦταν ποτοποιεῖο μὲ λέβητα ἀπόσταξης ἀρχικά, καὶ μαζὶ ξενοδοχεῖο ὕπνου καὶ φαγητοῦ. Βέβαια εἶχε καὶ τὸν ἀπαραίτητο γιὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνο σταῦλο στὸ ὑπόγειο γιὰ τὰ ζῶα τῶν πελατῶν, ποδρχόντουσαν ἀπὸ ὅλα τὰ χωριά τῆς Εὐρυτανίας στὸ Καρπενήσι, τὴν πρωτεύουσα.

Ὁ πατέρας μου ὡς μεγαλύτερος ἦταν ὁ διευθυντῆς, νὰ ποῦμε, τῆς Φάμπρικας. Ἐφτιαχνε τὰ ποτά, ἐξυπηρετοῦσε τὸ τεζιάκι μὲ τὴν λιανικὴ πώληση τῶν πιστῶν καὶ τὸ ἴδιος παρασκευῆς θανάσιου κρασί Παλιοθράχας. Κρατοῦσε ἓνα μικρὸ Γραφεῖο Ταμείου καὶ Λογαριασμῶν καὶ μὲ τὰ λίγα γράμματα ποῦ ἔμαθε, ἀλλὰ ἀνέπτυξε πάρα πολὺ, τηροῦσε ὑποδειγματικὰ τὴν ἀλληλογραφία, τὸ Πρόχειρο καὶ τὸ Καθολικὸ τῶν λογαριασμῶν. Σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ἀλλὰ ὁμορφο γραφειακὸ ἐπῆρα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸν πατέρα μου τὰ πρῶτα ὑποδείγματα γιὰ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὴν ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς φοίτησός μου στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο καὶ στὸ Γυμνάσιο Καρπενησίου.

Τὰ ἀδελφία τοῦ πατέρα μου ἐξυπηρετοῦσαν τὸ ἐστιατόριο τῆς Φάμπρικας καὶ τὸ Ξενοδοχεῖο ὕπνου. Βέβαια στὶς δουλειὲς αὐτὲς βοηθοῦσε ὅταν ἐχρειαζέτο καὶ ἐκεῖνος. Ἡ Φάμπρικα εἶχε ἀρκετὰ κέρδη ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔπαιρνε 100)ο ὁ πατέρας μου ὡς ποτοποιὸς καὶ ἐμοιράζοντο καὶ οἱ τρεῖς τὰ 300)ο.

Παρὰ ταῦτα καὶ τὰ τρία ἀδελφία διατηροῦσαν τὶς οἰκογενεῖές τους στὸ Μικρὸ Χωριὸ ὁ Κώστας καὶ ὁ Ἀνδρέας καὶ στὴν Καρύτσα, στὸ πατρικὸ σπίτι, ὁ Χρῖστος καὶ εἶχαν ἐκεῖ τὰ χωράφια τους καὶ τὰ πράματά τους. Καὶ καθετὸσο μὲ τὴν σειρὰ πεταγόντουσαν στὸ χωριὸ γιὰ νὰ βοηθήσουν τὶς οἰκογενεῖές τους στὶς ἀγροτικὲς δουλειὲς ποῦ δὲν ἦσαν λίγες.

Μικρὸς θυμάμαι τὸν πατέρα μου νὰ ἔρχεται κατὰ διαστήματα στὸ χωριὸ μὲ τὰ πόδια ἀφοῦ περνοῦσε ἀπὸ τὰ χωράφια μας στὴν Ἀστασιά, τὸν Κάτω Μύλο καὶ τοὺς Τουρκοκῆπους. Ἦταν πολὺ μερακλῆς καὶ στὰ χωράφια. Ἐφρόντιζε νὰ ἔχει καλὲς ποικιλίες σταφυλιῶν, νὰ ἔχει κέδρινα παλούκια στὶς ὀλοῖσιες κληματαριές, νὰ ἔχει κεντροσπόμενα δένδρα, ὅλα νὰ εἶναι προσεγμένα.

Τὸ 1924 μετέφερε τὸ Ποτοποιεῖο σὲ ἓνα ἀπέναντι μαγαζί, τὸ ἄλλοτε Φαρμακεῖο Γιανῆ, ἀφοῦ τὸ ἐπισκεύασε καὶ τὸ διαμόρφωσε τέλεια μὲ Ἡπειρώτες μαστόρους, ποῦ εἶχαν ἀρχιμάστορα τὸ γέρο - Παντοῦλη. Ἡ ταμπέλα τοῦ μαγαζιοῦ ἔγραφε: «Ἐργοστάσιον Ποτοποιίας — ὁ Μάρκος Μπότσαρης — Κων/νου Δημοπούλου».

Τὸ νέο μαγαζί, ὅπως καὶ τὸ μισὸ τῆς φάμπρικας, τὰ εἶχε ἀγοράσει ὁ πατέρας μου μὲ χρήματα ποῦ τοῦ ἔστειλε ὁ καλὰ ἀποκαταστημένος στὴν Ἀμερικὴ ἀδελφός του Ἡλίας. Τὰ ὑπόλοιπα 2/4 τῆς Φάμπρικας τὰ ἀγόρασαν τὰ δύο ἀδελφία του, ὁ Χρῖστος καὶ ὁ Ἀνδρέας, οἱ ὁποῖοι διατήρησαν τὸ ξενοδοχεῖο ὕπνου καὶ φαγητοῦ μέχρι τῆς κατοχῆς.

Ὁ πατέρας μου ἐνδιαφερόταν καὶ γιὰ τὰ κοινοτικὰ πράγματα. Δὲν ἔλειπε, π.χ., ἀπὸ τὸ βγάλσιμο τῶν αὐλακιῶν, τὸ φιαξίμο τῶν καλτεριμῶν τῶν δρόμων, τὴ συντήρηση τῆς Καστανόθρουσος καὶ τοῦ ὑδραγωγείου τῆς θρύσης τοῦ Σιδέρη. Μοῦ ἔκαμε ἐντύπωση κάποτε ποῦ μᾶς εἶπε στὸ σπίτι ὅτι ἐγὶνε ἀντιπρόεδρος τῆς Κοινότητος μὲ πρόεδρο τὸν Κύριο Νίκο.

Στὰ 1920 - 1922 ἀνάλαβε τὴν διενέργεια ἐράνου καὶ ἐπισκεύασε τὸ μισογκρεμισμένο ξωκκλήσι τοῦ Ἀϊ - Σώστη, ποῦ διατηρεῖται ὡς τὰ σήμερα. Μάλιστα τότε ἔφερε καὶ περιποιοθηθήκαμε γιὰ 20 ἡμέρες στὸ σπίτι μας τὸ φημισμένο στὴν περιφέρεια ζαγοράφο τῆς Λαμίας Γεώργιο Σαραφιανό, ὁ ὁποῖος εἰκονογράφησε τὸ Ναό.

Βέβαια, ἔλαβε μέρος καὶ στὸν πανμικροχωριτικὸ συναγεράμι γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ Ι.Ν. τῆς Μεταμόρφωσης τοῦ Σωτήρος.

Ὁ πατέρας μου διατήρησε τὸ ποτοποιεῖο ἔχοντας βοηθὸ τὸν ἀδελφὸ μου Νίκο, μέχρι τὸ 1299 ὅποτε κατόπιν θερμοῦν παρακλήσεων καὶ συστάσεων τοῦ ἀδελφοῦ μου

Ἡλία τὸ διέλυσε καὶ μαζεύτηκε στὸ χωριὸ γιὰ νὰ βοηθάει στὶς ἀγροτικὲς δουλειὲς τῆ φιλάσθενη μάνα μου.

Τὴν ἐπάρατη κατοχὴ τὴν ἐπέρασε στὸ χωριὸ μὲ τὸν ἀδελφὸ μου Νίκο καὶ τὴ μικρότερη ἀδελφή μας Κλημεντία. Ἡ καλὴ καὶ ἀγαπημένη του γυναίκα εἶχε ταξιδέψει γιὰ τὸν ἄλλο κόσμον ἀπὸ τὸ 1934,

Στὸ συμμοριτοπόλεμο εἶχε ἔλθει κοντὰ μου στὴ Λαμία, ὅταν ὑπηρετοῦσα στὴν Ἀγροτικὴ Τράπεζα. Ἐκεῖ, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1953, ὅταν ἡ Τράπεζα μοῦ ἀνάθεσε τὴ διεύθυνση τοῦ ὑποκαταστήματος Σάμου, ἦλθε σὲ μεγάλο δίλημμα: Νὰ μείνει στὴ Λαμία κοντὰ στὴν παντρεμένη τώρα Κλημεντία ἢ νὰ μὲ ἀκολουθήσει στὴ μακρυνὴ Σάμο; Ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον καὶ στὶς 25 Ἰανουαρίου 1953 ξημερωθήκαμε στὴν ὠραία πρωτεύουσα τοῦ Νησιοῦ. Εἶχαμε ἐγκατασταθεῖ εὐκόλα καὶ καλὰ ἐκεῖ καὶ φαινόταν εὐχαριστημένος γιὰ τὴν τρώγαμε πολλὰ ψάρια καὶ γιὰ τὴν νόμιζε ὅτι ἦταν πολὺ κοντὰ στὴν Πόλη, τὴ ζωὴ τῆς ὁποίας ξαναθυμώτανε ὠραιοποιημένη καὶ προσπαθοῦσε νὰ βρεῖ πολίτες μεταξὺ τῶν γειτόνων γιὰ παρῆα.

Ὅμως, στὶς 28 Φεβρουαρίου 1953, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐλαφρὰ ἐντερορραγία, πέθανε καλὰ - καλὰ ὄρθιος, ὅπως πάντοτε εὐχότανε, ἀφοῦ ζήτησε τὸν πατᾶ νὰ κοινωνήσει. Τὸν ἐκήδευσα στὸν Ἅγιο Νικόλαο καὶ τὸ Νεκροταφεῖο τῆς Σάμου μόνος ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μας, γιὰ τὴν δὲν ἐπρόλαβε νὰ ἔλθει ἡ Μαρία μὲ τὸν ἐξέμηνον ἐγγονό του. Τὸν ἐκήδευσα μὲ τὴ συνοδεία τῶν συναδέλφων μου, ἄλλων τραπεζικῶν καὶ πολλῶν Σαμιοτῶν.

Ὅστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια μεταφέραμε τὸ ὄσᾶ του σὲ κοινὸ τάφο μὲ τὴ μάνα μου καὶ τὸν ἀποθανόντα τὸ 1966 στὴν Ἀμερική ἀδελφὸ μου Ἡλία, στὸ Νεκροταφεῖο τοῦ Νικολοῦ στὸ Μικρὸ Χωριό. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ βλέπει αἰώνια καὶ τὸ Μικρὸ Χωριὸ καὶ τὴν Καλιακούδα, ὅπως ζώντας μᾶς εἶχε δώσει ἐντολὴ νὰ γίνει. Ἄλλωστε, «εἶναι γλυκὸς ὁ θάνατος μόνον ὅταν κοιμώμεθα στὴν πατρίδα».

Παραθέτουμε μιὰ πολὺ εὐγλωττὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ τοῦ Ἡλία Κ. Δημοπούλου, ποῦ ἔστειλε στὸν ἀδελφὸ του Γιώργο, στὴ Σάμο, μὲ τὴν ἀναγγελία τοῦ θανάτου τοῦ πατέρα των.

Middleburg, VA

Μαρτίου 3 1953

Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ,

Ἡ ὀδυνηρὰ εἰδησις τῆς πρὸς τὸν Πλάστην ἀποδημήσεως τοῦ γηραίου σεβαστοῦ μας πατρός μᾶς ἀνηγγέλθη τηλεφωνικῶς ἀπὸ τὸ Οὐάσιγκτον περὶ τὰς 2.45 τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς καὶ μᾶς ἀφήκε ἀφώνους καὶ καταπληκτους παρ' ὅλον τὸ γεγονὸς τῆς προκεχωρημένης ἡλικίας καὶ σαλευθείσης ὑγείας τοῦ ἀεμνήστου πατρός. Ἐπέπρωτο νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα του μακρὰν ἀπὸ τὰ Καρπενήσια καὶ νὰ ἀφήσῃ δὲ καὶ τὰ κόκκαλά του πέρα στὴν ἀνατολή.

Δεώμεθα εἰς τὸν Παντοδύναμον νὰ ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν του μετὰ τῶν δικαίων καὶ ἀγαθῶν. Ὑπολογίζομεν ὡς λίαν πιθανόν ὅτι ἡ νοσταλγία διὰ τὰ πατρώα ἐδάφη θὰ ἔγινε αἰτία νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ μοιραῖον τέλος. Ἐπίσης λαμβάνοντες ἀρρομὴν ἀπὸ τὸ πρὸς τὸν Νίκον γράμμα σου ἀπὸ 26ης λήξαντος, εἰς τὸ ὅποιον δὲν ἀναφέρεις τίποτε τὸ σοβαρὸν διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ πρὸς Κύριον ἀποδημήσαντος πατρός, συμπεραῖνομεν ὅτι τὸ μοιραῖον ἔλαβε χώραν ἀρποδοκίμως ἢ κατόπιν βραχείας ἀσθενείας καὶ χωρὶς πολλοὺς πόνους καὶ μακρὰν ἀγωνίαν.

Βεβαίως ἀναλογιζόμεθα καὶ σένα, ὁ ὁποῖος εὐρέθεις μόνος σὲ ξένην γῆν καὶ μακρὰν συγγενῶν καὶ φίλων διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃς τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν. Εἰς τὸ τηλεγράφημά σου ἀπηντήσαμεν ἀμέσως καὶ πιστεύομεν ὅτι ἐλήφθη ἐγκαίρως. Σοῦ ἐσωκλείω ἐπιταγὴν ἐκ δολλ. 300 διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃς τὰ ἐξόδα τῆς κηδείας καὶ ἱατρῶν καὶ ἐξόδα διὰ μνημόσυνον καὶ ὅτι ἄλλα διατάσσει ἡ Ἐκκλησία. Ἐπίσης θὰ

φροντίσωμεν νὰ γίνῃ μνημόσυνον καὶ εἰς τὸ χωριὸν παρὰ τοῦ ἐκεῖ ἐφημερεύοντος Παπαβασιλῆ τὸν ὁποῖον γνωρίζει πολὺ καλὰ ὁ Νίκος ὁ ὁποῖος θὰ σοῦ γράψῃ ἐπίσης.

Προσμένονεν γράμμα σου μὲ ἐκτεταμένας πληροφορίας. Συνεζητήσαμεν μὲ τὸν Νίκον περὶ τῆς δυνατότητος τῆς μεταφορᾶς τοῦ λειψάνου εἰς τὴν Λαμίαν ἂν ὄχι στὸ χωριὸν, πράγμα τὸ ὁποῖον συνηθίζεται ἐδῶ καὶ μοῦ λέγει ὁ Νίκος ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον αὐτοῦ ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως καὶ τῶν ἑλλειπῶν μεταφορικῶν μέσων, ἀλλὰ θὰ μπορούμε κάλλιστα νὰ μεταφέρωμεν τὰ ὅσα μετὰ τριετίαν. Θέλομεν τὴν ιδέαν καὶ συμβουλὴν σου ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Λιθάνομαι ψυχικὸν ἄλγος διότι δὲν κτώρθωσα νὰ ἔλθω νὰ ἶδω διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν πατέρα παρ' ὅλην τὴν σφοδρὰν μου ἐπιθυμίαν καὶ πόθον.

Ἄπὸ ὑγείαν εἴμεθα ὅλοι σχετικῶς καλὰ καὶ στέλλομεν τὴν ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς ὑπολοιπομένους ὑμᾶς καὶ εὐχόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Παντοδύναμον νὰ χαρίσῃ γαῖαν ἑλαφρὰν καὶ μνήμην αἰωνίαν εἰς τὸν ἀγαπητὸν μας παπποῦν καὶ βάλαμον παρηγορίας εἰς τοὺς ἐπιζῶντας.

Μὲ στοργὴν
Ἡλίας

Ξηντάρης Παντελῆς τοῦ Ἰωάννου, ἔτος γεννήσεως 1856. Ζοῦσε ἀκόμα περὶ τὸ 1920, ἦταν ψηλὸς καὶ εὐθυτενής. Φοροῦσε μπότες καὶ εἶχε περιποιημένη γε-
νειάδα. Ἐπηρετήσε στὸ Στρατὸ γιὰ πολλὰ χρόνια ὡς μόνιμος ὑπαξιωματικὸς καὶ θὰ ἦταν ἢ ἐπιλογίας ἢ ἀνθυπασπιστής ὅταν συνταξιοχῶς ξαναγύρισε στὸ χωριὸν. Ἐλεγε πολλὰς ἱστορίας ἀπ' τὴ ζωὴ του μιλῶντας ἀργὰ καὶ ἐμφαντικὰ ἐνῶ καθότανε στὸ καφενεῖο - κουρεῖο τοῦ Σταύρου Κομπορόζου στοῦ Φαλῆ ἢ στὸ Χάνι. Σταματοῦσε τὴν κουβέντα του στρεβίοντας τὸν ἀρμάνιο μύστακά του καὶ ξανάρχιζε μὲ τὸ ἐπιφώνημα «ἄ: ναί:». Γι' αὐτὸ τοῦ κόλλησαν τὸ παρατσούκλι «ὁ Ἄναϊς».

Ἦταν ἀξιόσεβαστος ἄνθρωπος, σὰν ἄνθρωπος ποῦ ἔζησε στὶς πόλεις καὶ ἔμαθε πολλὰ καὶ τώρα τοῦ ὀρχότανε τὸ παραδάκι τῆς σύνταξης. Ζοῦσε ἡρεμα μὲ τὴ γυναῖκα του ἀλλὰ δὲν εἶχαν δικὰ τους παιδιά. Τὰ τελευταῖα τοὺς χρόνια νιοθέτησαν τὸν Σωτήρη Ζήσιμο ἀπὸ τὸ Νόστιμο.

Σ.Σ.: Ἄπὸ πληροφορίες ποῦ μᾶς ἔδωσε ἡ κ. Ὀλγα Παπαδημητρίου, ποῦ εἶναι βαφτισματῆς του, ὁ Ξηντάρης καταγόταν ἀπὸ τὴν Κέρκυρα. Στὸ Μικρὸ Χωριὸ ἐγκραταστάθηκε ἀφοῦ νυμφεύθηκε τὴν ὠραία Μικροχωρίτισσα Καλλιόπη, ποῦ ἦταν Ζορμπαλοπούλα.

Κανναβὸς Ἐλευθέριος τοῦ Ἰωάννου, ἔτος γεννήσεως 1860. Καταγότανε ἀπὸ τὸ Καλεσμένο. Τὸ σπίτι του ἦταν πολὺ κοντὰ στὸ δικό μου. Ἦταν ἕνας πολὺ καλὸς γείτονας, ἕνας ἀριστος νοικοκύρης, πάντα καλοντυμένος, ὀλιγόλογος καὶ καταδεχτικός. Τὸ εὐρύχωρο σπίτι του ἦταν καλὰ ἐπιπλαμένο καὶ πολὺ νοικοκυρεμένο.

Ἄπὸ τὴν πρώτη γυναῖκα του εἶχε δυὸ κόρες, τὴν Κατερίνη, σύζυγο Σεραφεῖμ Πέτρου ἀπὸ τὶς Κορυσχάδες καὶ τὴ Βασιλικὴ σύζυγο Κων. Γεωργούλη, ποῦ ζοῦσε καὶ πέθανε στὴν Αἴγυπτο. Ἄπὸ τὴ δεύτερη γυναῖκα του, τὴν Καλλιόπη Ἰω. Κανναβοῦ, ἀδελφὴ τοῦ Κων(νου) Κοκκάλα, εἶχε δυὸ γιούς, τὸν Παναγιώτη, ποῦ ἔζησε στὴν Αἴγυπτο καὶ τελευταῖα ἦταν πρῶτος θαλαμηπόλος σὲ μεγάλα καράβια καὶ τὸ Γιώργο, ποῦ ἦταν συνομηλικός μου καὶ παίζαμε μαζὶ τὸ κρυφτούλι στὴ γειτονιά μας.

Γ. Κ. Δημόπουλος

Στέλιος Ντελῆς, ἔτος γεννήσεως :

Ὁ πατέρας μου Στέλιος ἦτο φραγκογράφτης τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, γύρω στὰ 1900 καὶ ὁ Σταῦρος Κομπορόζος τσαγκάρης. Καθότανε ὁ μὲν πατέρας μου στὸν ἄνω μαχαλά τοῦ χωριοῦ μας ὁ δὲ Σταῦρος στὸν κάτω μαχαλά. Καὶ οἱ δυὸ δὲ ἦσαν πολὺ μεροκλήδες στὸ τραγοῦδι. Ὁ μὲν πατέρας μου τὸ πρῶτ' αἰετὶ μὲ τὸ ψαλίδι καὶ τὸ δελῶνι ἔπιανε καὶ τὸ τραγοῦδι τῆς Διαμαντούλας, ὁ δὲ Σταῦρος μαζὶ μὲ τὸ τσαγ-

καρμίμι τὸ προῖ ἔπιανε καὶ τὸ τραγούδι τῆς Ζαχαρούλας, ἦταν δὲ καὶ οἱ δύο ψάλ-
τες στὴν ἐκκλησία. Ὁ μὲν πατέρας μου δεξιὸς ὁ δὲ Σταῦρος ἀριστερός.

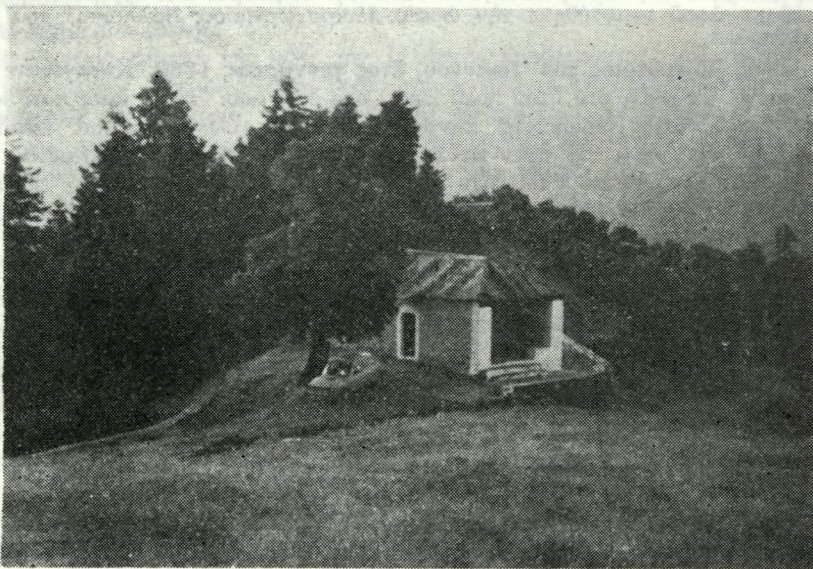
Μιὰ Κυριακὴ πού ὁ ἦχος τῆς ἐκκλησίας ἦταν πλάγιος τοῦ Πρώτου, αὐτοὶ τὸν
χάσαν καὶ τὸν γυρίσαν σὲ πλάγιό τοῦ Τετάρτου. Ἀμέσως ὁ παπακώστας τοὺς φω-
νάζει ἀπὸ τὸ ἱερό: Βλογημένοι, βλογημένοι τί κάνετε τώρα, στὸ ψαλτῆρι ψέλνετε
ἢ τραγουδάτε ὁ ἕνας τὴ Διαμαντούλα καὶ ὁ ἄλλος τὴ Ζαχαρούλα; Καὶ πετιέται ἀ-
μέσως καὶ στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλον καὶ τοὺς ἔβαλε στὴ θέση τους, διότι ἦτο καὶ
ἄριστος ψάλτης τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Ζορμπαλὸς Χαράλαμπος, ἔτος γεννήσεως 1848.

Ὁ θεῖός μου Χαράλαμπος Ζορμπαλὸς ἦτο τὸ 1919 ὀγδόντα περίπου χρονῶν,
ἀλλὰ ὅμως γερός καὶ πολιτισμένος ἄνθρωπος. Ἔκανε πολλὰ χρόνια στὴν Κωνσταν-
τινούπολι καὶ ἦταν δεινὸς συζητητῆς. Ὅταν συζητοῦσε, ἡ γλῶσσα του πήγαινε σάν
ραπτομηχανή Σύγγερ. Ἔιχε ὅμως ἕνα ἰδίωμα, στὴ συζήτησή του ἐπάνω νὰ μετα-
χειρίζεται πολὺ τὴ λέξι «νὰ σοῦ ὀρίσω» ὅπως πολλοὶ ἄνθρωποι μεταχειρίζονται τὶς
λέξεις «τὸ λοιπόν», ἄλλος «χρυσέ μου», ἄλλος «ἀγαπητέ», ἄλλος «πικρό μου» καὶ
οὕτω καθ' ἑξῆς. Ὁ μπάμπια Χαράλαμπος ὅταν ἦτο νεώτερος, τὴ λέξι αὐτὴ τὴν
ἔλεγε διακεκομμένη καὶ ἔπαιρνε τὸ πραγματικὸ τῆς νόημα. ὅταν ὅμως γέρασε πολὺ
τὴν ἔλεγε συρτή, ἔχανε τὸ νόημά της, μεταφράζονταν στὴ δημοτικὴ καὶ ἐννοοῦσε
νὰ σουρίσω ἢ νὰ σφυρίξω. Ὁ πάτερ Παπακώστας κάθε μέρα ἔβγαινε στὸ καφε-
νεῖο, ἔπινε τὸν καφέ του, ρέμβαιζε κάνα δυὸ ὥρες καὶ ἔπειτα ἔκανε βόλτα μέχρι τὸ
μπακάλικο τοῦ Κομπορόζου. Μετὰ γύριζε καὶ ἔκανε στάση στὰ μαγαζιά πότε στὸ
μπακάλικο τοῦ Δημήτρη Ζορμπαλᾶ πότε στοῦ Γεωργούλα. Μιὰ μέρα ὁ πάτερ Πα-
πακώστας, πού ἦταν τὸ μπακάλικο τοῦ Ζορμπαλᾶ, νὰ ἐκείνη τὴ στιγμὴ καὶ ὁ μπάρ-
μπα Χαράλαμπος. Ἦρθε γιατί ἦταν στενὸς συγγενὴς καὶ περνοῦσε τακτικά.

Ἀρχισαν τὴ συζήτησι μὲ τὸν παπά. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὁ Παπακώστας ἔχασε τὴν
ὑπομονή του καὶ θυμωμένος γυρίζει καὶ τοῦ λέγει: 'Α κατ' ἀνέμ' βλογημένε, θὰ συ-
ζητήσουμε τώρα ἢ θὰ σφυρίξουμε; ἅμα θέλεις νὰ σφυρίξεις τραβὰ κειὰ κατὰ τὸ
Νουκουλό καὶ σφύρα μέχρι τὸ βράδυ.

Δημ. Ντελῆς



Ὁ Ἅγ- Σώστης πού ἀνακαίνισε ὁ Κων. Δημόπουλος τὸ 1920. Τὸ 1870 ἀνακαινί-
στηκε ἀπὸ τὸν Χαράλ. Πολύζο.

απο τη σκοπια της αδελφοτητας:

Προβλήματα, Δράση, Σχόλια

Ἡ Συνεστίαση τῆς Ἀδελφότητας

Στις 27 Ἰανουαρίου ἔγινε μὲ ἐπιτυχία στὸ κοσμικὸ κέντρο τῆς Πλάκας «Ὁ Βράχος» ἡ ἐτήσια συνεστίαση τῆς Ἀδελφότητας. Συμμετείχαν περίπου 300 ἄτομα ποὺ ἀπόλαυσαν τὴν ἐκλεκτὴ κουζίνα καὶ τὸ ὠ-



Ἡ κυρία Εὐγενία Σ. Φλέγγα, μεγάλη εὐεργέτης τῆς Ἀδελφότητας, κόβει τὴ βασιλόπιτα σὴ συνεστίαση τῆς 27.1.85. Δίπλα της ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητας κ. Κουτσοῦκας

ραῖο πρόγραμμα τοῦ κέντρου, τὸ ὁποῖο διευθύνουν οἱ συμπατριῶτες μας ἀδελφοὶ Κατσιγιάννη.

Τὴν βασιλόπιτα τοῦ Συλλόγου ἔκοψε ἡ κ. Εὐγενία Σ. Φλέγγα, μεγάλη εὐεργέτης τῆς Ἀδελφότητας. Στους ξενητεμένους Μικροχωριῆτες ἔπεσε τὸ «νόμισμα». Ἴσως αὐτὸ σημαίνει γι' αὐτοὺς φέτος τὴν ἰκανοποίηση τῆς ἐπιθυμίας τους γιὰ ἐπιστροφή στὴν πατρίδα. Τὸ εὐχόμαστε μὲ ὅλη μας τὴν καρδιά.

Ὁ παλιὸς Ξενώνας

Τὸ Ξενοδοχεῖο στὸ παλαιὸ χωριὸ (χά-νι), ποὺ ὡς γνωστὸ μετὰ μετὰ τὴν προπόλησή του (1940) χτίστηκε πάλι (1953) μὲ χρήματα τῶν συμπατριωτῶν μας ἀπ' τὴν

Ἀμερικὴ (θλίπε λεπτομέρειες σὲ ἄλλη στήλη), παραδόθηκε ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα στὴν Κοινότητα μαζί μὲ ὄλο τὸν ἐξοπλισμὸ καὶ τὴν ἐπίπλωση κ.λπ. Στὸ ἔξης θὰ τὸ ἐκμεταλλεῖται πλήρως ἡ Κοινότητα ἢ ὁποῖα καὶ θὰ το φροντίζει. Ἦδη πληροφοροῦμαστε ὅτι τὸ ἔβγαλε στὴν δημοπρασία καὶ νέος μισθωτὴς τοῦ Ξενοδοχείου θὰ εἶναι γιὰ ἔξη χρόνια ὁ κ.

Βραβεῖα 20 000 δρχ.

γιὰ τὴν καλύτερη Ἐκθεση

Ἡ Ἀδελφότητα μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης ἑκατὸ χρόνων ἀπὸ τὴν ἴδρυση τῆς πρώτης Ἀδελφότητας ξενητεμένων Μικροχωριτῶν, ποὺ ἔγινε στὴν Πόλη τὸ 1885, προκηρύσσει διαγωνισμὸ γιὰ τὴν βράβευση τῶν δύο καλύτερων ἐκθέσεων, μὲ θέμα «Τὸ Μικρὸ Χωριὸ καὶ οἱ ξενητεμένοι του».

Θὰ ἀπονεμηθοῦν δύο χρηματικὰ βραβεῖα, πρῶτο (6000 δρχ.) καὶ δεῦτερο (4000 δρχ) α) σε μαθητὲς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ β) δύο βραβεῖα σὲ μαθητὲς τοῦ Γυμνασίου ποὺ θὰ γράψουν τίς καλύτερες ἐκθέσεις. Τίς ἐκθέσεις θὰ κρίνει ἐπιτροπὴ ποὺ θὰ συσταθεῖ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἀπὸ μέλη τοῦ Δ.Σ. καὶ τῆς Ἀδελφότητας. Προθεσμία ὑποβολῆς τῶν ἐκθέσεων, μέχρι τίς 15 Δεκεμβρίου 1985. Τὰ βραβεῖα θὰ ἀπονεμηθοῦν στίς ἀρχές τοῦ 1986.

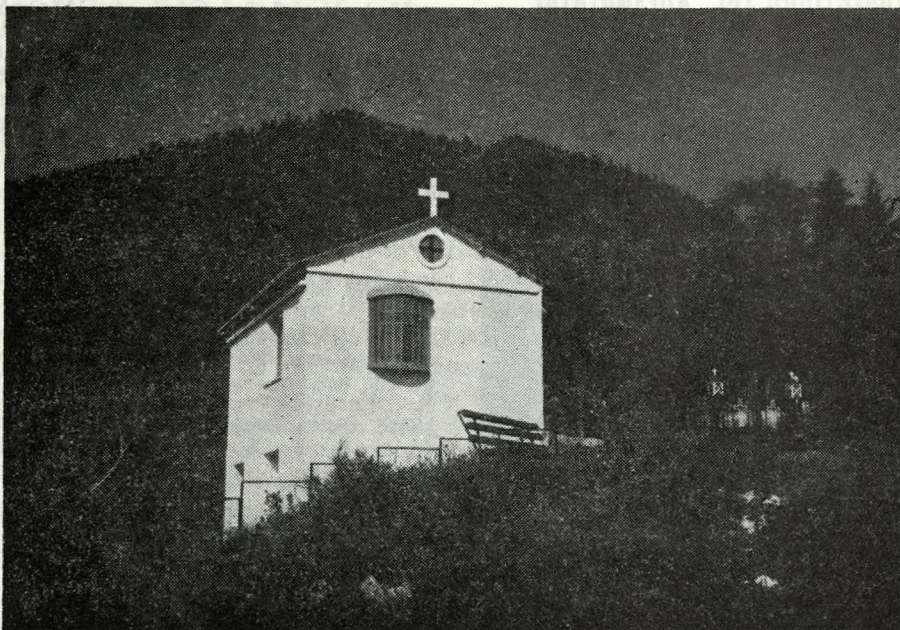
Νέος Πολιτιστικὸς Σύλλογος

Πληροφοροῦμαστε ὅτι νέοι ἄνθρωποι τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Χωριοῦ ἀποφασισαν νὰ ὀργανώσουν Σύλλογο μετὰ τῶν δύο χωριῶν, ποὺ θὰ βοηθηθεῖ στὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη καὶ γενικότερα στὴ συνεργασία μετὰ τῶν δύο χωριῶν. Ἦδη προωθείται ἡ ἔγκριση τοῦ Καταστατικοῦ ἀπὸ τὸ Πρωτοδικεῖο Καρπενησίου. Πρόεδρος τῆς προσωρινῆς ἐπιτροπῆς εἶναι ὁ συγχωριανὸς μας καθηγητὴς φιλόλογος κ. Γ. Τσατσαράγκος. Τὸς εὐχόμαστε κάθε ἐπιτυχία καὶ ὑποσχόμαστε τὴ συμπαράσταση τῆς Ἀδελφότητας καθὼς καὶ τὴν πρόθυμη συνεργασία τῆς στοὺς κοινὸς σκοποῦς.

Ἀνακαίνιση ὀστεοφυλακείου

Στὸ ἀνακαινισμένο πρόσφατα ὀστεοφυλάκειο τοῦ χωριοῦ (Καψάλες) τοποθετήθηκαν μεταλλικὰ ράφια γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ὀστῶν μέσα σὲ μεταλλικὲς ἢ ξύλινες κάσες. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ γιὰ

νὰ ὑπάρξει ἐξοικονόμηση χώρου ἀλλὰ καὶ κάποια τάξη καὶ νοικοκυρωσύνη μέσα στὸ ὀστεοφυλάκειο, παρακαλοῦνται ὅσοι στὸ ἐξῆς πρόκειται νὰ τοποθετήσουν ἢ νὰ μεταφέρουν ἐκεῖ τὰ ὀστά προσφιλῶν τους προσώπων, νὰ τὰ ἔχουν μέσα σὲ κυθῶτια (κάσες) διαστάσεων 35X45 ἑκατοστά.



Τὸ παλιὸ ὀστεοφυλάκειο (Καψάλες) ἀνακαινισμένο.

Ἐορτασμοὶ ἑκατονταετηρίδας τῆς Ἀδελφότητος

Στὰ πλαίσια τῶν ἐορτασμῶν γιὰ τὴν συμπλήρωση ἑκατὸ χρόνων ἀπὸ τὴν ἱδρυση τῆς Ἀδελφότητος, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀνακοινώνει ἐγκαιρῶς ὅτι προγραμματίζει, μετὰξὺ τῶν ἄλλων, καὶ τὶς ἀκόλουθες ἐκδηλώσεις:

1. Στις 4 Αὐγούστου μνημόσυνο, γιὰ νὰ τιμῆσει τοὺς πρῶτες ἱδρυτὲς τῆς Ἀδελφότητος στὴν Κων)πολὴ τὸ 1885.

2. Ἀρτογλασία στὶς 6 Αὐγούστου γιὰ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος, εὐεργέτες, δωρητὲς καὶ ἀρωγούς της.

3. Παμμικροχωριτικὴ συνεστίαση στὶς 17 Αὐγούστου ἡμέρα Σάββατο, στὴν ὁποία οἱ Μικροχωριτὲς, ξηνητεμένοι καὶ μῆ, σὰν μιὰ οἰκογένεια θὰ συμφάγουν καὶ θὰ γλεντήσουν.

Ἐπενθυμίζουμε ὅτι στὴ διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ ὑπάρχουν ἀκόμη ἄλλες τρεῖς ἐορταστικὲς μέρες, στὶς ὁποῖες οἱ Μικροχωριτὲς θὰ πρέπει νὰ μὴ παραλείψουν νὰ παρευρεθοῦν. Αὐτὲς εἶναι:

1. Ἡ 7η Ἰουλίου, ἡμέρα τῆς Ἁγίας Κυριακῆς προσιάτιδας τοῦ νέου χωριοῦ, ὅπου γίνεται καὶ τὸ σχετικὸ πανηγύρι.

2. Ἡ 6η Αὐγούστου, τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, ὁπότε γίνεται καί τὸ πατροπαράδοτο πανηγύρι.

3. Ἡ 7η Σεπτεμβρίου, τοῦ Ἁγίου Σώζοντος, ἡ δεύτερη νέα γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Σώστη, ποὺ συνδυάζεται καί μὲ σχετικὸ πανηγυριώτικο γλέντι,

Οἱ Μικροχωριτεῖς ἔχουν καιρὸ νὰ προγραμματίσουν ἀπὸ τώρα, νὰ βρεθοῦν σὲ κάποια ἀπὸ τὶς παραπάνω ἐκδηλώσεις.

Συμπόσιο ξενητεμένων Μικροχωριτῶν

Μὲ πρωτοβουλία τῆς Ἀδελφότητος θὰ ὁργανωθεῖ τὸ πρῶτο 15θήμερο τοῦ Αὐγούστου, στὴν Πνευματικὴ Γωνιά τοῦ χωριοῦ μας, «Συμπόσιο ξενητεμένων Μικροχωριτῶν». Στὴ συγκέντρωση αὐτῇ, ποὺ γίνεται πρὸς τιμὴν τῶν ξενητεμένων Μικροχωριτῶν, καλοῦνται νὰ λάβουν μέρος Μικροχωριτεῖς τῆς διασποράς, παλιοὶ καὶ νέοι, ἀπὸ Κωνσταντινούπολη, Ἀμερικὴ, Αὐστραλία, Αἴγυπτο κλπ. Θὰ τοὺς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ ἀνταμώσουν καὶ νὰ ἀνταλλάξουν ἀπόψεις

καὶ ἐμπειρίες ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ξενητείας καὶ τὴν μακρόχρονη ἀπουσία τους ἀπὸ τὸ Μικρὸ Χωριό. Τοὺς περιμένουμε.

Τὸ Καταστατικὸ τῆς Ἀδελφότητος

Φέτος, μὲ τὴν συμπλήρωση 100 χρόνων ἀπὸ τὴν ἱδρυση τῆς Ἀδελφότητος (1885), τυπώθηκε καὶ διανέμεται σὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς καὶ τοὺς Μικροχωριτεῖς τὸ Καταστατικὸ τῆς Ἀδελφότητος, ὅπως τροποποιήθηκε τὴν τελευταία φορὰ τὸ 1983.

Εἰδοποίηση γιὰ τὰ μέλη καὶ τοὺς δωρητὰς τῆς Ἀδελφότητος

Μὲ τὴν τελευταία τροποποίηση τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἀδελφότητος (1983) καθορίστηκαν οἱ συνδρομὲς τῶν μελῶν σὲ δραχμὲς 300 ἐτησίως καὶ τοῦ περιοδικοῦ «Μικροχωριτικὰ Γράμματα» σὲ δραχμὲς 500 ἐτησίως. Γιὰ τὰ πρωτοεγγραφόμενα μέλη εἰσπράττεται καὶ δικαίωμα ἐγγραφῆς δραχμὲς 100,

Τὶς συνδρομὲς ἡ Ἀδελφότητα συνήθως τὶς εἰσπράττει στὴν ἐκάστοτε γενικὴ συνέλευση ἢ τῆς ἀποστέλλονται μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴ διεύθυνση: Ἀδελφότητα Μικροχωριτῶν «ἢ Μεταμόρφωσης τοῦ Σωτῆρος» Ἀστυδάμαντος 17 Ἀθῆνα 116 34.

Κατὰ τοὺς ἴδιους τρόπους εἰσπράττονται καὶ οἱ διάφορες δωρεὲς πρὸς τὴν Ἀδελφότητα.

Ἐξυπακούεται ὅτι γιὰ κάθε εἰσπραξὴ δίδεται ἢ στέλνεται ἀπόδειξη.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, ὡς προβλέπει τὸ Καταστατικὸ, πιθανὸν νὰ μὴ συγκληθεῖ γενικὴ συνέλευση, ἀλλὰ καὶ γενικότερα γιὰ νὰ συστηματοποιήσουμε κάπως τὴν εἰσπραξὴ τῶν συνδρομῶν, σὰς στέλνουμε μέσα στὸ περιοδικὸ ἓνα ἔντυπο ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς μὲ τὴ διεύθυνση τῆς Ἀδελφότητος καὶ παρακαλοῦμε, ἀφοῦ τὸ συμπληρώσετε μὲ τὸ ποσὸν ἀριθμητικῶς καὶ ὀλογράφως καὶ εἰς τὰ τρία σημεῖα «ἀποστολέας», μὰς στείλετε τὴ συνδρομὴ τοῦ ἔτους ποὺ ὀφείλετε ἢ θέλετε γωστοῦ ὄντος ὅτι ὅσοι ἦσαν στὴ συνέλευση τοῦ 1984 ἐπλήρωσαν καὶ τὴ συνδρομὴ τοῦ 1985.

Στὴν ὀπισθία πλευρὰ τοῦ ἐντύπου σημειώσατε ποιῶ χρόνον εἶναι ἡ συνδρομὴ ἢ γιὰ ποῖο σκοπὸ στέλνεται ἡ δωρεά.

Σημειώνουμε τέλος ὅτι, ἡ ἐτήσια συνδρομὴ τοῦ περιοδικοῦ, γιὰ ὅσους Μικροχωριτεῖς διαμένουν στὸ ἐξωτερικὸ εἶναι δολλάρια εἴκοσι(20) καὶ αὐτὰ πρέπει νὰ στέλλονται μὲ CASHIER'S CHECKS καὶ ὄχι μὲ POSTAL ἢ MONET ORDERS ἢ ἀκόμη μὲ PERSONAL CHECKS.

Γιὰ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο

Γεώργιος Δημόπουλος

απο το χωρο της Ευρυτανίας

ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ

Στις 20.3.1985, πραγματοποιήθηκε η τακτική Γενική Συνέλευση της ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ στην Αθήνα, για ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Τά νεοεκλεγέντα μέλη συγκροτήθηκαν σε σώμα στη συνεδρίαση της 28.3.1985 ως εξής:

Πρόεδρος: Κωστοπαναγιώτης Παναγιώτης. Αντιπρόεδρος: Μπαλωμένος Σεραφείμ. Γεν. Γραμματέας: Μερμήςνης Παναγιώτης. Ταμίας: Φαλλής Δημήτριος. Έφορος: Κοντομέρκος Τάσος. Μέλη: Βασιλόπουλος Στέφανος, Λιάσκος Ήλιος, Παπαδόπουλος Κώστας, Φούκας Κώστας.

Ανάμεσα στις άλλες προγραμματικές δηλώσεις, το νέο Δ.Σ. δήλωσε ότι ιδιαίτερα θα επικεντρώσει το ενδιαφέρον του στη θελίωση του έπαρχιακού οδικού δικτύου του Νομού μας και προπάντων στη σύνδεσή του με το «Εθνικό δίκτυο» προς Καρδίτσα, Ναύπακτο και Πρέβεζα, για να απελευθερωθεί πραγματικά η Ευρυτανία και να θγει όριστικά από την απομόνωση.

Ακόμη ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα δοθεί:

- Για την τουριστική ανάπτυξη του Νομού, τη δημιουργία αρχαιολογικού Μουσείου στο Καρπενήσι και την έναρξη έρευνών στους αρχαιολογικούς χώρους της Ευρυτανίας.
- Για την επανέκδοση του περιοδικού «ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» και η απόκτηση ιδιόκτητης στέγης θα είναι από τους κύριους στόχους.
- Θα συνεχίσει τη συνεργασία με τις Ευρυτανικές Οργανώσεις του έξωτερικού, που τον Ιούνιο του 1986 θα πραγματοποιήσουν συνάντηση στο Καρπενήσι στη διάρκεια του 42ου Συνεδρίου της Ένωσης Ευρυτάνων Αμερικής «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ», όπου θα λάβουν μέρος έκτος από τα Ευρυτανικά Σωματεία της διασποράς και όλα τα αντίστοιχα Έλλαδικά Σωματεία.

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο

Στις 31.3.1985 ο Σύλλογος Κλαυσειωτών Ευρυτανίας πραγματοποίησε την ετήσια τακτική Γεν. Συνέλευση στην ταβέρνα του κ. Νικ. Σκαρλάτου, όδος Βουλιαγμένης 315.

Οι Κλασιώτες και μέλη του Συλλόγου

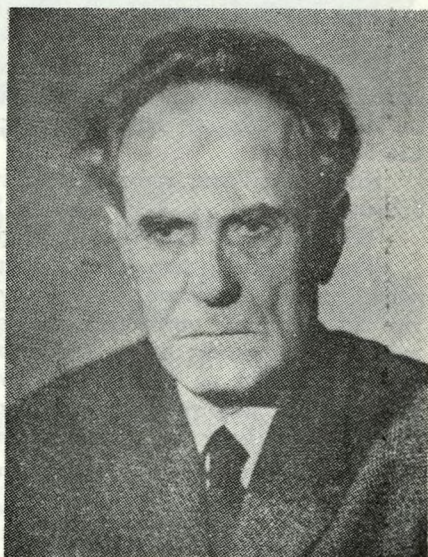
ΜΝΗΜΗ ΠΑΝΟΥ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Στην αίθουσα Μιχαήλας Αβέρωφ της Έταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, Γενναδίου 8, έγινε την 27.2.85 φιλολογικό μνημόσυνο για τον αείμνηστο Ευρυτάνα

συζήτησαν με πολύ ενδιαφέρον και κατανόηση τα τόσα προβλήματα του χωριού τους και από τις αρχαιρείσιες που είχαν στο τέλος, εξέλεγη το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, ως εξής:

Φαλλής Δημήτριος, Πρόεδρος, Μπακογιάννης Ιωάννης, Αντιπρόεδρος, Κατσούδας Ιωάννης, Γεν. Γραμματέας, Μαθές Κωνσταντίνος, Ταμίας, Ρουμελιώτη Μαρία, Έφορος, Κατσαρός Δημήτριος, Μαθές Γεώργιος, Κακαλιούρας Παναγ. και Κατσούδας Λάμπρος, Σύμβουλοι.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, ύστερα από πολύωρη συζήτηση, πήρε την απόφαση να δραστηριοποιηθεί για την καλύτερη ποιότητα ζωής του χωριού του, αλλά και να συνεργαστεί με όλους τους Ευρυτανικούς Συλλόγους και άλλους κρατικούς φορείς ή ιδιωτικούς φορείς για την πολιτιστική αναβάθμιση της παραμελημένης από όλους μας Ευρυτανίας, κυρίως όμως παραμελημένης στην από αρχαιοτάτων χρόνων ιστοριογραφία της, τις αρχαιολογικές ανασκαφές και την δημιουργία αρχαιολογικού μουσείου.



Πάνος Ι. Βασιλείου

συγγραφέα και ιστοριοδίφη Πάνο Ι. Βασιλείου. Το φιλολογικό μνημόσυνο οργάνωσαν ή Έταιρία Έλλήνων Λογοτεχνών, ή ΠΑΝΕΤΡΥΤΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ και ό Σύλλογος Άγιατριάδιτών. Στο φιλολογικό μνημόσυνο παρευρέθησαν άνθρωποι τών γραμμάτων και τής τέχνης πού γνώριζαν τόν Π. Βασιλείου και συνεργάστηκαν μαζί του, και πλήθος από φίλους του. Τούς παρευρισκομένους στο φιλολογικό μνημόσυνο χαιρέτισαν από μέρους τής Έταιρίας Έλλήνων Λογοτεχνών ό κ. Μιχ. Σταφυλάς και άπ' τήν ΠΑΝΕΤΡΥΤΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ό Πρόεδρος της κ. Παν. Κωστοπαναγιώτης. Άκόμα χαιρετισμό άπηύθυνε στους παρευρισκομένους ό δικηγόρος κ. Άθαν. Παρούτσας. Κύριος όμιλητής για τό έργο του Πάνου Βασιλείου ήταν ό Πρόεδρος του Συλλόγου Άγιατριάδιτών κ. Δημ. Σακκάς. Ό κ. Σακκάς με πολλή τέχνη και για πολλή ώρα αναφέρθηκε στο πολύπλευρο ιστορικό και πολιτιστικό έργο του Π. Βασιλείου, πού άκούραστος για πολλά χρόνια, άγωνίστηκε να βγάλει τήν Εδρυτανία άπ' τήν ιστορική της άφάνεια και άπομόνωση. Ίδιαίτερα ό όμιλητής τόνισε τις δυσκολίες πού αντιμετώπισε ό Π. Βασιλείου στο έργο του, τούς διωγμούς του και τήν έξορία του για τήν δημοκρατική και κοινωνική του δραστηριότητα, πού είχε σαν άποτέλεσμα τόν κλονισμό τής υγείας του. Τέλος, ό κ. Σακκάς είπε ότι ό Π. Βασιλείου άφησε ένα μεγάλο συγγραφικό και ιστορικό έργο πού πρέπει να συγκεντρωθεί με προσοχή και να έκδοθούν ΑΠΑΝΤΑ άπ' τόν Σύλλογο Άγιατριάδιτών σέ συνεργασία με τήν ΠΑΝΕΤΡΥΤΤΑΝΙΚΗ, ώστε ν' άποτελέσουν τό κύριο μελέτημα τών έρευνητών του μέλλοντος. Άκόμα, στην έκδήλωση, με ιδιαίτερη γλαφυρότητα, κείμενα του Π. Βασιλείου, απέδωσε τό μέλος του Δ.Σ. τής ΠΑΝΕΤΡΥΤΤΑΝΙΚΗΣ, κ. Στέφ. Βασιλόπουλος. Ή όλη έκδήλωση έκλεισε με τά παρατεταμένα χειροκροτήματα του πλήθους τών παρευρισκομένων στην έκδήλωση.

ΔΗΜ. ΦΑΛΛΗΣ



ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

«Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ»

“Υστερα από τις ποιητικές συλλογές «Εγώ κι οι φίλοι μου» 1967, «Μεθυσμένος ούρανός» 1976, «Τ’ ούρανο ή σκάλα» 1981, «Οί δρόμοι του “Ηλιου” 1983, το ανθρωπιστή, βραβευμένου ποιητή ΜΙΑΤΙ-ΑΔΗ ΖΑΚΚΑ (Α’ βραβείο Πανελληνίου Διαγωνισμού Ποίησης της Δελφικής “Αμφικτιονίας Δελφών 1982 — χρυσό μετάλλιο Γραμμάτων Παγκόσμιου Διαγωνισμού, της Διεθνούς “Ακαδημίας LUFCE - PARIS 1983), κυκλοφόρησε ή νέα ποιητική του συλλογή «Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ», χωρισμένη σε τρεις ενότητες — ή Ταυτότητα της Συνείδησης, Κραυγή-“Οράματα, αφιερωμένη στην Παγκόσμια Ειρήνη.

Μεγάλη ευσυνειδησία, ευαισθησία, σαρκασμός για τον άπάνθρωπο σύγχρονο κόσμο και ειλικρίνεια χαρακτηρίζουν και την νέα του αυτή ποιητική συλλογή, που αξίζει να διαφαστεί απ’ όλους όσοι πιστεύουν στην ανθρωπιά, την συναδέλφωση λαών και την Παγκόσμια Ειρήνη.

★ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ, τ. άρ. 6. Τό περιοδικό που ξεχώρισε από τό ξεκίνημά του με την έκλεκτή ύλη του πάνω σε θέματα ελληνικής και χριστιανικής παιδείας.

★ ΤΟ ΣΤΕΝΩΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ. Διηγησιακή εφημερίδα του Συλλόγου Στενωματιωτών, άρ. φύλ. 6, που διευθύνει ό συγγραφέας κ. Κωτισοκάλης. Με πλούσια ύλη, επίκαιρα άρθρα και λαογραφικά θέματα, όπως ή «Ξενητιά στην ελληνική ποίηση», του κ. Παν. Κ. Βλάχου κ.ά.

★ ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ, Δελτίο της Πατριωτικής “Ενώσεως Ευρυστάνων “Αμερικής «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ», άριθ. 181, Δεκ. 1984. Περιέχει ενδιαφέρουσά ύλη, σχετική με την δράση των Ευρυστάνων “Αμερικής και ιδιαίτερα του όμώνυμου Συλλόγου που φέτος θα οργανώσει τό 41ο Συνέδριο στο GREEN-VILLE της Ν. Καρολίνας.

★ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ, άρ. φύλ. 13. Διηγησιαία έκδοση του Συνδέσμου Ευρυστάνων Φθιώτιδας. “Η ύλη του αυτή τη φορά αναφέρεται έκτεταμένα στο Συνέδριο Ευρυστανικών Συλλόγων Κεντρικής “Ελλάδας και τά πορίσματα του που περιέχουν ενδιαφέρουσες προτάσεις για την ανάπτυξη της Ευρυστανίας.

★ ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ, φύλ. Α-πριλίου ‘85, που εκδίδει ό γνωστός λογοτέχνης, συγγραφέας κ. Ι. Γαϊτάνης. “Από την ενδιαφέρουσα και πάντα επίκαιρη ύλη έπισημαίνουμε άρθρο του Πρόεδρου Ρουμελιωτών Καλλιθέας κ. Κ. Καραγεωργίου, συγγραφέα, που παρατηρεί εύστοχα ότι μόνη ή Ρούμελη, σε σύγκριση με άλλες

περιοχές της χώρας, άγνοήθηκε σαν τόπος ίδρυσης Πανεπιστημιακών Σχολών. Προτείνει την ίδρυση Πανεπιστημιακής Σχολής, λέγοντας ότι ή Ρούμελη συμμετείχε «σ’ όλους τους έθνικοαπελευθερωτικούς άγώνες της πατρίδας μας και είναι γνωστή σαν άνταρτομανα κατά την περίοδο της γερμανοϊταλικής κατοχής 1941 - 1944».

Δέν γνωρίζουμε ποιά κριτήρια, άν υπάρχουν τέτοια, χρησιμοποιούνται. Για την Ρούμελη είναι άπειροι οι λόγοι, κοινωνικοί, οικονομικοί κλπ., που συνηγορούν να άποκτήσει όχι άπλωδ Σχολή, αλλά κάτι περισσότερο, Πανεπιστήμιο. Πέρα απ’ τους άλλους λόγους άρκει ή συμβολή των παιδιών της στην σημερινή πνευματική και έπιστημονική ζωή της χώρας.

★ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ. Δίμηνο όργανο της Πανευρυστανικής “Ενώσης. Τό 4ο φύλλο αφιερωμένο στην ιερή μνήμη του Πάνου Ι. Βασιλείου.

★ ΧΩΡΙΑΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ, τ. 28ο 1985. Πλούσιο όπως κάθε φορά τό περιοδικό των συσσιπιτών μας, που άποτελούν τον Σύλλογο «Καλλιακούδας» και έπιμελείται ό άκούρατος κ. Γ. Βράχας. “Ενδιαφέροντα άρθρα από τη δράση του Συλλόγου, την παραδοσιακή ζωή στην Ευρυστανία αλλά και την σύγχρονη ζωή των χωριών της, λαογραφικά και ιστορικά θέματα.

★ Η ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ, νέα εφημερίδα για τά Ευρυστανικά θέματα που διευθύνει ό κ. Δ. Ζαγγανιάρης.

★ ΥΠΑΤΗ, τ. 12. Δεκέμβριος 1984. Περιοδική έκδοση του Συνδέσμου “Υπαταίων. “Ενα περιοδικό με έντονη πνευματική παρουσία στη Ρούμελη, που έπιμελείται ό γνωστός λογοτέχνης και έρευνητής Θ. Α. Λαϊνάς. Προβάλλει την πλούσια ιστορία της “Υπάτης άλλα και του Ρουμελιώτικου χώρου γενικότερα. Σημειώνουμε στο τεύχος αυτό την άναφορά στον ιερό χώρο των Καστελλιών, όπου έσμιξαν στην άθανασία έξι “Υπαταίοι με έναν Μικροχωρίτη, τον Γιάννη Κομπορόζο, κάτω απ’ τά πολυβόλα των “Ιταλών (9 Δεκεμβρίου 1942). Στις 16 Δεκεμβρίου 1984 τά Προεδρεία των δύο Συλλόγων ήλθαν στα Καστέλλια στα άποκαλυπτήρια του μνημείου και να άποτίσουν φόρο τιμής στους γενναίους συμπατριώτες τους.

● ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ, Μάρτιος 1985. Πλούσιο και περιεκτικό σε περιεχόμενο και έκλεκτό σε εμφάνιση τό πνευματικό περιοδικό της Ρούμελης, που με άδιάκοπη προσπάθεια και έπιτυχία κοντεύει να μπει στην τρίτη δεκαετία έκδοσής του.

Ἐπισκόπου Διονυσίου Α. Ψαριανοῦ, Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης, Η Α-
ΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, Κοζάνη 1978. (Εὐ-
γενῆ φροντίδι καὶ ἀγάπῃ κ. Νικολάου Μητροπολίτου Καρπενησίου, τὸν ὁποῖον εὐ-
χαριστοῦμε θερμῶς). Ἀντὶ ἄλλου σχολίου παραθέτομε ἐνδιαφέρον ἀπόσπασμα
ἀπὸ τὸ κεφάλαιο «Ὁ χριστιανισμὸς ὡς κοινωνικὸν πιστεύω εἶναι σήμερον συντή-
ρησις ἢ ἐπανάστασις; Καὶ ἔαν εἶναι ἐπανάστασις πῶς διαγράφεται τὸ περιεχόμε-
νὸ τῆς;».

... Τὸ ἐρώτημα λοιπὸν εἶναι ἂν ἡ Ἐκκλησία ἢ τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς τὸ κήρυγμα
τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι συντήρησις ἢ ἐπανάστασις καὶ, ἂν εἶναι ἐπανάστασις, πῶς
διαγράφεται σήμερον τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῆς.

Πιστεύομεν ὅτι οὐδέτερον εἶναι ἡ Ἐκκλησία, οὔτε συντήρησις οὔτε ἐπανάστα-
σις. Πιθανῶς ἡ Ἐκκλησία γὰρ ἦλθεν ὡς μιὰ εἰρηνικὴ ἐπανάστασις καὶ τὸ εὐαγγε-
λικὸν τῆς κήρυγμα γὰρ ἠκούσθη ὡς ἐπαναστατικὸν σάλπισμα μέσα εἰς τὸν ἀρχαῖον
εἰδωλοατρικὸν κόσμον. Ἀλλὰ τῶρα πρὸς ποίους γὰρ κηρύξῃ ἐπανάστασιν καὶ ποίους
γὰρ ἐξεγείρῃ εἰς ἐπανάστασιν ἡ Ἐκκλησία; Σήμερον ὅλος ὁ κόσμος θετικῶς ἢ ἀρνη-
τικῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν σχέσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Χριστόν. Καὶ ἐκεῖ-
νοι ποὺ δὲν προσῆλθον ἀκόμη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ λέγουσιν ὅτι ἔφυ-
γαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅλοι εὐρίσκονται ἐξηρητημένοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι
γεγονὸς ὅτι ὁ μέγας ὄγκος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εὐρίσκεται ἀκόμη ἐκτὸς τῆς Ἐκ-
κλησίας. . .

... Διὰ τοῦτο ἡμεῖς προτιμῶμεν γὰρ λέγωμεν, ὄχι περὶ ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ πε-
ρὶ ἀναστάσεως. Ἡ Ἐκκλησία πράγματι εὐρίσκεται ἐνώπιον ἐνὸς πεπτωκότος κό-
σμου, ὁ δὲ κόσμος αὐτὸς εἶναι ἰδικὸς τῆς κόσμος, τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια
ἐπῆραν τὸν κακὸν δρόμον, ἐπειδὴ ἐπίστευσαν ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ ζῶντος
Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, θὰ εὑρουν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ τραγι-
κότης τῆς Ἐκκλησίας, ἂν δυνάμεθα γὰρ χρησιμοποιήσωμεν τὴν ἔκφρασιν, εἶναι ὅτι
βλῆ ἢ ἀρνήσις τῶν νεωτέρων χρόνων, πᾶσα θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ πλάνη, προ-
ῆλθεν ὄχι ἀπὸ τὸν εἰδωλοατρικὸν κόσμον, ἀλλ' ἐξεπήγαγεν ὡς αἵρεσις μέσα ἀπὸ
τὴν Ἐκκλησίαν. . .

... Ὁρθώτερον λοιπὸν γὰρ λέγωμεν, ὄχι περὶ ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ περὶ κη-
ρύγματος ἀναστάσεως πρὸς ἓνα πεπτωκότα καὶ πλανώμενον κόσμον. Αὐτὸ συνάδει
πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια εἶναι ζωὴ καὶ οἰκο-
δομή. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς ζωὴ, δὲν εἶναι δυνατόν γὰρ μεταβληθῆ οὔτε εἰς ἐπανάστα-
σιν οὔτε εἰς συντήρησιν, διότι ἡ ζωὴ δὲν ἐπιδέχεται διάσπασιν, ὅλα εἶναι ἢ ἐπανά-
στασις οὔτε στάσιν, ὅλα εἶναι ἢ συντήρησις. Ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ συνεχῆς καὶ ἀδιάκο-
πος, ἀδιάσπαστος συνέχεια πρὸς τὰ ἐμπρός, καθὼς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, ποὺ δὲν
ἐπαναστρέφει, ἀλλὰ ρεεῖ ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς τὴν θάλασσαν· μόνον ἔαν συμβῆ κατὰ
παράδοξον καὶ παράλογον τότε μόνον «ἄνω ποταμῶν» ρέουσι πηγαί.

Τὴν λέξιν «ἐπανάστασις» οὐδαμῶς εὐρίσκομεν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἀν-
τὶ αὐτῆς εὐρίσκομεν τὴν λέξιν «ἀνάστασις», ἣτις σημαίνει πάντοτε μίαν θετικὴν καὶ
δημιουργικὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἢ ἔ-
γερσις τοῦ περόντος, ἢ ζωοποίησις τοῦ νεκροῦ, ἢ ἀνακαίνισις τοῦ παλαιοῦ. Ἡ ἀνά-
στασις εἶναι δύναμις, ἢ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὅποιαν ὀφείλεται ἢ ὑπαρ-

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στη στήλη αυτή δημοσιεύονται πάντοτε γράμματα Μικροχωριτών ή μη που άπευθύνονται προς το περιοδικό ή την 'Αδελφότητα. Κατά προτίμηση δημοσιεύονται τὰ γράμματα τών ξενιτεμένων, γιατί τούς δίνεται έτσι ή εύκαιρία νά επικοινωνήσουν με όλους τούς συγχωριανούς. Τούς εύχαριστούμε που μάς σκέφτονται.

Αιδεσιμώτατο
Κύριο Δημ. Τσαχρή
είς Καστανιάν Φθιώτιδος
Αιδεσιμώτατε,

Με πολλή χαρά πληροφορηθήκαμε ότι άξιωθήκατε νά χειροτονηθείτε στο ύψιστο λειτουργήμα του 'Ιερέα και έσοποθετηθήκατε στο χωριό Καστανιά Φθιώτιδος.

'Ολόκληρο τὸ Διοικητικό Συμβούλιο και όλα τὰ μέλη τῆς 'Αδελφότητας Μικροχωριτών σας άπευθύνουμε θερμότητα συγχαρητήρια και εγκάρδιες εύχες νά εἴσθε πάντα άξιος και σās παρακαλούμε νά προσεύχεσθε στον Κύριο και διά τήν υγεία, προκοπή και σωτηρία όλων μας και προπαντός του χωριού μας.

Με φιλικὰ αισθήματα
και έν Χριστῷ αγάπη

Γιά τὸ Διοικητικό Συμβούλιο

'Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας
Μένιος Κουτσούκης Γ. Κ. Δημόπουλος

★

'Αθήναι 24.2.1985

'Αγαπητέ μου Μένιο,

Σ' εύχαριστῶ για τήν συμμετοχή σου στην κηδεία του αγαπημένου μου πατέρα τόσο σαν συγχωριανό όσο και σαν εκπρόσωπο τών Μικροχωριτών.

'Αν και ήτο πλήρης ήμερών ο πατέρας μου, ο θάνατός του με λύπησε βαθύτατα. Νομίζω ότι έχω αποκοπεί από τις ρίζες μου, έπαυσα νά είμαι παιδί. . .

Υπήρξε ο ιδεώδης άνθρωπος από κάθε άποψη. Εκτός του ότι υπήρξε ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος και στοργικός σύζυγος και πατέρας, ήτο και καλός χριστιανός.

'Εφάρμοξε πιστά τὸ «αγαπάτε αλλήλους». Τους πάντας βοηθούσε ήθικῶς και υλικῶς.

'Ο Παπαλάμπρος, ένας πραγματικός λευίτης, του 'Αγίου 'Αρτεμίου τῆς όμονύμου συνοικίας, στο μνημόσυνο που κάναμε για τὰ 40, μάς αποκάλυψε και άγνωστες αγαθοεργίες του. Μαζύ τρέχανε από πολλά χρόνια δίνοντας από τὸ ύστέρημά τους για ν' άποφυλακίσουν συνανθρώπους οικογενειάρχες για χρέη τους, σε χρονιάρες μέρες.

'Ενα μακρὸ κατάλογο μου άφησε καθώς και χρήματα για νά δώσω σε πτωχούς, εκκλησίες και σε εύαγή ιδρύματα καθώς και ικανό ποσό για τήν ανακατασκευή του δ-στεοφυλακίου στο χωριό του Μεριάδα.

Σου έσωκλείω δύο από τὰ πολλά που μου άφησε γράμματα με συμβουλές και οδηγίες, χαρακτηριστικά από τὰ όποια φαίνεται ο πρᾶος άνθρωπος, ο χριστιανός, ο φιλόσοφος.

Με τήν εύκαιρία αυτή έσωκλείω και 5.000 δρχ. στη μνήμη του, για τήν εκκλησία του χωριού μας Σωτήρα.

Με εκτίμηση και αγάπη
Τάκης Φλώρος

★

Συγχαρητήρια για τὸ περιοδικό σας «Μ. Γ.» κι εύχαριστίες που δημοσιεύσατε τὸ διήγημά μου. 'Από όλα τὰ περιεχόμενά σας πολύ με συγκίνησε ή αναφορά στον Παπαδαστάνη και τὰ άλλα θύματα τῆς μαύρης κατοχής. Καλλιτεχνική, πολύ έκφραστική ή φωτογραφία τῆς Γιώταινας (σελ. 22). Συνεχίσετε τήν προσφορά σας. 'Η περιοχή σας διαθέτει φυσικό κάλλος, ζωντα-

νή χιμφουπ και φωτεινά μυαλά, παράλληλα πρὸς τὴ λεβεντιά.

Στέλνω τὰ «Σονέττα» τοῦ ἄλλοτε συνεργάτη μου στὴν Κύπρο πού τὰ τύπωσα ἐδῶ και ἄρθρο τοῦ Ν.Σ.Ν. γιὰ τὴν ταπεινότητά μου.

Μὲ πατριωτικούς χαιρετισμούς
Ἐπίστολος Ζορμπάς

★

Ἀγαπητὴ Κλεισμένη σὲ χαιρετῶ. Εὐχομαι τὸ γράμμα μου νὰ σὲ εὑρεῖ σὲ καλὴ ὑγεία, καθὼς και ὅλη τὴν οἰκογένειά σου.

Εὐχαριστῶ ὅλους σας γιὰ τὸ περιοδικὸ πού μᾶς στέλνετε.

Σᾶς στέλνω τὴν συνδρομὴ μου και εὐχομαι σὲ ὅλους τοὺς Μικροχωρίτες και γνωστούς Καλὴ Χρονιά.

Τοὺς χαιρετισμούς μου στοὺ συμβούλιο, καθὼς δάσκαλο Παπαδῆ.

Σᾶς χαιρετῶ
Δ. Ζαχαρόπουλος

★

Μαίρυλαντ, 1.2.1985.

Ἀγαπητὴ Μένιο γειά σου.

Γιὰ τὰ Μικροχωρίτικα Γράμματα σᾶς ἐσωκλειῶ ἐπιταγὴ τῶν 20 δολλαρίων.

Τοὺς χαιρετισμούς και τὶς εὐχὲς μου σὲ ὅλους γιὰ τὸν καινούργιο χρόνο.

Σᾶς χαιρετῶ
Κασσιανὴ Κακίτση

★

Θεσσαλονίκη 10.3.1985

Ἀγαπητὴ κύριε Μένιο, χαιρέτε, σᾶς στέλνω τὰ σκίτσα και τοὺς χαρακτήρας τῶν προγόνων μας. Ἀπὸ ὅσα ὁ πανδαμάτωρ χρόνος δὲν μπόρεσε μέχρι σήμερα και τὴ στιγμὴ αὐτὴ νὰ δαμάσει και νὰ καταλύσει.

Τὰ γραφόμενά μου εἶναι, ἀπὸ ὅσα ἄκουσαν τὰ αὐτά μου και εἶδαν τὰ μάτια μου, χωρὶς ἔχνος περιαιτολογίας.

Νὰ μὲ συγχωρεῖτε διότι ἄργησα λίγο νὰ σᾶς τὰ στείλω, ἀλλὰ αὐτὸ ὀφείλεται σὲ λόγους τελειῶς ανεξάρτητους τῆς θέλησῆς μου. Ὁ χειμῶνας φέτος πού μᾶς θύμωσε τὸ 41 νούμερο 2 και κατοχὴ. Μονάχα πού

δὲν εἶχαμε βομβαρδισμούς, συναγεριμούς, πεθαμένους στοὺ δρόμο ἀπὸ τὴν πείνα νὰ τοὺς θάνουν στὰ καρτσάκια τρεῖς τρεῖς. Εἶχαμε ἐλευθερία κινήσεως νὰ πηγαίνομε σὲ καφετερίες και νέας μορφῆς ψυχαγωγικά κέντρα πού μὲ αὐτὸν τὸν πληθωρισμὸ και τὶς ἀκρίθειες δὲν μπορούσαμε οὔτε τὸ πρῶτο σκαλοπάτι νὰ πατίσομε γιὰ ψυχαγωγία σὲ κέντρα.

Χαιρετισμούς εἰς κυρίαν σας, καθὼς και σεῖς ἔχετε ἐπίσης χαιρετισμούς ἀπὸ κυρίαν μου.

Σᾶς εὐχόμεθα Χρόνια Πολλά, Καλὲς Ἀποκριὲς και Καλὸ Πάσχα.

Σᾶς χαιρετῶ
Δ. Σ. Ντελῆς

★

Ἄρλινκτων Βιργινίας, Φεβρουάριος 1985.

Ἀγαπητὴ Μένιο γειά σου.

Τὴν ἐπιστολήν σας ἔλαβον και ἡ χαρὰ μου ἦτο ἀπερίγραπτος.

Σὲ εὐχαριστῶ πάρα πού πού θυσίασες τὴν ὥρα σου νὰ μοῦ γράψεις σχετικῶς διὰ τὰ Μικροχωρίτικα Γράμματα δηλαδὴ ἡ Ἀδελφότης πάντοτε φροντίζει διὰ τὴν συμμετοχὴν ὄλων μας, ἐξωτερικῶς και ἐσωτερικῶς.

Γνωρίζω ἐπίσης ὅτι εἶναι πού λίγοι ἐκείνοι πού κάνουν τὶς θυσίες ἢ χρηματικὲς εἶναι ἢ ἔθελοντικὲς. Πρέπει λοιπὸν ὅλοι μας νὰ ἐλθωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἀδελφότης θὰ προσδέψει, μόνον ὅταν ὅλοι συμμετέχομεν.

Μὲ ἀγάπη
Ἀριστείδης Μίχος

★

Ἀγαπητοὶ φίλοι Μικροχωρίτες γειά σας. Νοστάλησα πού τὸ χωριὸ μας. Πού βρήσκεσθε βρὲ χωριανοί; Ἀπὸ τὰ Μικροχωρίτικα Γράμματα μαθαίνω τὸν ἔναν στο χωριὸ, τὸν ἄλλον στὴν Ἀθῆνα, στὴν Αὐστραλία, στὴν Ἀμερικὴ σκορπισμένοι σ' ὅλην τὴν γῆν.

Δοκιμάσαμε ὅλοι μας τὰ νερά τῆς ξένης χώρας, μὰ τὸ κρυστάλλινο νερὸ τοῦ Χανιού δὲν τὸ βρήκαμε. Εἶδαμε ψηλά βουνά, μεγάλα ποτάμια, Ὠκεανούς, μὰ σὰν τὰ μαγευτικὰ τοπία τοῦ χωριοῦ μας δὲν βρή-

καμε. Κάναμε νέους φίλους μὰ ἢ φίλια, ἢ ἀγάπη, ἢ ζεστασιά τοῦ συγχωριανοῦ μας δὲν θρέθηκε. Ὅλα αὐτὰ μὲ κάνουν νὰ ρωρῶ γιὰ νὰ μάθω ποῦ θρίσκειται ὁ καθένας. Ὅλοι μας ἔχουμε τὴν δική μας ἱστορία νὰ ποῦμε. Παλιές περιπέτειες καὶ ἀναμνήσεις. Παλιὰ θάσανα, παλιές χαρὲς καὶ καρδιοχτύπια. Ὅπου καὶ ἂν εἴσθε χωριανοί μου σὰς στέλνω τὴν ἀγάπη μου καὶ τὴν ἀγάπη τῆς οἰκογενείας μου.

Σὰς χαίρετῶ ἄλλους
Ἀριστείδης Μίχος
(Πάνω Μαχαλάς)

★

Ζελένια Γκόρα 10.12.1984

Πρὸς τὰ «Μικροχωρίτικα Γράμματα»

Ἀγαπητὴ φίλε Μέλιο, Πρόεδρε τῆς Ἀδελφότητας Μικροχωριτῶν «Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος»,

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν γιορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τὸν καινούργιο χρόνο 1985 θέλω νὰ εὐχηθῶ στὸ Δ.Σ. καὶ τὶς οἰκογενεῖές τους, καθὼς καὶ σ' ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητας, μὰ καὶ γενικὰ τοὺς κατοίκους ἢ μετανάστες τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, τὰ Χριστούγεννα μὲ χαρὰ, ἀγάπη καὶ εὐτυχία, ὁ δὲ καινούργιος χρόνος, νάχουμε ἀγάπη, χαρὰ, εὐτυχία καὶ προκοπὴ ὡς καὶ προπάντων παγκόσμια εἰρήνη, ποῦ ἐξασφαλίζει τὰ παραπάνω.

Μὲ παραπέρα πρόοδο συνεχίστε τὴν ἐκκολιτιστικὴ σας δουλειὰ γιὰ ἀγάπη, εὐτυχία καὶ προκοπὴ τοῦ δοξασιμένου, προοδευτικοῦ Μικροῦ Χωριοῦ.

Γειά καὶ χαρὰ
Μανίνας Γιάννης

★

Ἀγαπητὴ κ. Κλεομένη,

Ἐλαβα τὸ γράμμα σας καθὼς καὶ τὴν ἐσωκλειστον κατάστασιν ἐμφαίνουσαν τὰ ὀνόματα τῶν προγόνων συμπολιτῶν μας, μὲ τὴν παράκλησιν, νὰ σὰς περιγράψω τὴν ὄντοτητα καὶ δραστηριότητα αὐτῶν.

Δυστυχῶς, δὲν ἔζησα στὸ χωριὸ πολὺ καιρὸ, διότι εἰς ἡλικίαν 14 ἐτῶν πῆρα τὸ δρόμο τῆς ξενιτιάς. Τὸ 1914 ἦλθα στὴν Ἑλλάδα νὰ ἐκτίσω τὴ στρατιωτικὴ μου θητεία. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐξεργάγη ὁ Α'

παγκόσμιος πόλεμος καὶ παρέμεινα εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ἐπὶ 6 καὶ ἡμισυ χρόνια καὶ ὅταν τὸ 1920 ἀπελύθη ἀπὸ τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἔφυγα ὕστερα ἀπὸ ἓνα μῆνα γιὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ δὲν χρειάζετο τότε πρόσκλησις!

Στὴν Ἀμερικὴ οἱ πρῶτοι μετανάστες ἀντιμετώπισαν σκληρὲς συνθήκες, καὶ μόνον ἓνας Αἰσχύλος ἢ ἓνας Σαίξπηρ θὰ μπορούσε νὰ περιγράψει τὴν τραγωδίαν των.

Μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν προσπαθῶ νὰ περιγράψω τὴν βιογραφίαν μου, διότι αὐτὸ δὲν ἦταν τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς σας, ἀλλὰ ἀπλῶς νὰ καταστήσω γνωστὸν ὅτι ἂν ἀφαιρέσω τὸν κύκλον τῆς συγγενείας καὶ 5 - 6 πρόσωπα τὰ ὅποια εἶχαν μικρὰς ἐπιχειρήσεις στὸ χωριό, τὰ ἄλλα ὀνόματα μοῦ εἶναι τελείως ἄγνωστα.

Ἡ πολὺτιμη ἱστορία τῶν προγόνων μας, εἶναι γραμμμένη μὲ αἷμα καὶ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ μὲ δάκρυα, δάκρυα πολλὰ.

Τρεῖς χιλιάδες χρόνια ἱστορικῆς ζωῆς ἔχουν πολλὰ νὰ ποῦνε, κάθε αἰώνας καὶ μία ἐποποιεῖα, κάθε χρόνος καὶ μία ἀπτή διαβεβαίωση ἀφοσιώσεως τῶν προγόνων μας στὰ ἱερὰ ἰδανικὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Εἶμεθα συνεχιστὰί τῆς πορείας ἐκείνων, μέσα στὸ χρόνο μιᾶς πορείας ξεπλυμένης μὲ αἷμα, μιᾶς πορείας ποῦ προετοίμασε μὲ τὰ ποτάμια τῆς καὶ λείανε τὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας ποῦ βαδίζουμε σήμερα.

Εὐρισκόμεθα στὸ κατώφλι νέας χρονιάς, ὁ κόσμος ὑποδέχεται τὴν γέννησιν τοῦ Θεοανθρώπου καὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς ἐπερχομένης χρονιάς, μέσα σὲ συνθήκες πολὺ δύσκολες γιὰ τὴ διατήρησιν ἐλπίδων.

Στοὺς ζοφεροὺς ὀρίζοντες δὲν διακρίνονται ἔχγη ξαστεριάς, ἀπ' ἐναντίας τὰ σύννεφα εἶναι κατὰμαυρα.

Ὁ κόσμος εὐρίσκειται σὲ ιδιόρρυθμη κρίσιν. Ἐνῶ πολιτικά καὶ στρατιωτικά εἶναι ἰσχυρὸς καὶ ἀδίστακτος, ἰδεολογικὰ καὶ ἠθικὰ εἶναι νεκρὸς καὶ κούφιος.

Εὐχομαι σὲ σὰς καὶ τὴν οἰκογενείαν σας νὰ περάσετε τίς γιορτὲς καὶ τὸν καινούργιο χρόνο μὲ ὑγείαν «οὐδὲν ὄφελος ἀπάντων ἀγαθῶν, μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις ἢ ὑγεία».

Μὲ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν
Βασ. Κομματάς

ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ



Κρίσεις, Σχόλια και Συμπληρώσεις

Όπως είχαμε προαναγγείλει, δημοσιεύουμε συμπληρωματικές συνεργασίες και επιστολές διευκρινιστικές ή κριτικές που αφορούν το βιβλίο που κυκλοφόρησε ή 'Αδελφότητα πρόσφατα με τον τίτλο ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ. Πιστεύουμε ότι, τόσο αυτές όσο και οι άλλες που θα ακολουθήσουν, θα βοηθήσουν στην πλατύτερη ενημέρωση και γνωριμία της ιστορίας της κατοχής στην περιοχή μας.

Στα κείμενα αυτά και γενικά σε όλες τις συνεργασίες στέλνονται για δημοσίευση μόνο για φραστικές βελτιώσεις αναγκαίες κατά τη γνώμη της μορφή να επέμβει ή διευθύνση του περιοδικού. Ανακρίβειες γεγονότων, χαρακτηρισμοί προσώπων κ.λπ. έφ' όσον ειδικά δεν θίγεται ή τιμή και υπόληψη κάποιου δεν ελέγχονται, εκτός εάν επισημανθούν από κάποιον ενδιαφερόμενο, οπότε ακολουθεί ή διάψευση ή γίνεται ή σχετική αποκατάσταση.

Άρκετά χρόνια τώρα, στο περιοδικό της 'Αδελφότητας και σε διάφορες άλλες εκδόσεις, δημοσιεύονται επιστολές, διάφορα χρονογραφήματα, ιστορικά Ντοκουμέντα, ιδιαίτερα από τα χρόνια της Κατοχής.

Διάβασα πολλές ανακρίβειες, υπερβολές, αιχμές για διάφορα άτομα και τελευταία δυστυχώς πολιτική αντιπαράθεση από αγαπητούς συχωριανούς (Δημοσίευση που ή σύναξη του περιοδικού θαπρεπε ν' αποφυγει όπως οπωσδήποτε).

Όλοι οι άνθρωποι έχουμε τις φιλοδοξίες μας, τις πολιτικές μας πεποιθήσεις, την τάση να κάνουμε ήρωικές όρισμένες πράξεις, την έλλειψη μνήμης πολλές φορές,

στοιχεία που επηρεάζουν οπωσδήποτε την σωστή και άμερόληπτη καταγραφή γεγονότων και καταστάσεων για να μείνει στους νεότερους αληθινή ιστορία.

Τα χρόνια της κατοχής το χωριό μας τάζησε έντονώτερα από κάθε άλλο χωριό της περιοχής με ήρωες όλο το λαό.

Μία σωστή πρόταση του κ. Σπύρου Κυρίτση τον Αύγουστο του 1984 στο χωριό, με βρίσκει απόλυτα σύμφωνο. Με πρωτοβουλία του Συλλόγου να συγκροτηθεί μία επιτροπή με πνευματικούς ανθρώπους που διαθέτει το χωριό μας και με τη συμμετοχή των κυριότερων ανθρώπων και παραγόντων που έζησαν από κοντά τα γεγονό-

τα τῆς κατοχῆς, καὶ συνέχεια ἀκόμη, νὰ γίνεῖ σωστὴ ἐπιλογή ἀπὸ κάθε τί τὸ σωστό, τὸ ἀληθινὸ γιὰ νὰ τὸ δώσουμε στοὺς νεώτερους ὄχι φτιασιδωμένο, μὰ ἀληθινὴ ἱστορία.

Εἶναι ἄπειρα τὰ παραδείγματα ἀπὸ πεθαμένους καὶ ζωντανούς Μικροχωρίτες ποὺ δείχνουν τὴν ἀνθρωπιὰ, τὴ μεγαλοσύνη, τὴν ἀνωτερότητα ὄλων τῶν Μικροχωριτῶν. Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ σκιάσει τὴν Ἱστορία τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ.

Κι ἀκόμη, σιγὰ σιγὰ νὰ βροῦμε τὸ σωστό δρόμο, νὰ δεῖξουμε στοὺς νεώτερους τί ἔγινε τὰ τελευταῖα τουλάχιστον 100 χρόνια στὸ χωριὸ μας, κάθε τί τὸ πολιτιστικὸ, τὸ προοδευτικὸ ποὺ συνετέλεσε ἀποφασιστικὰ στὴν πρόοδο στὴν Ἱστορία τοῦ Χωριοῦ. Μακριὰ ἀπὸ προσωπικὲς συμπάθειες, ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ προβολὴ ὀρισμένων ἀνθρώπων, ἀπ' τὴν ὑπερβολικὴ θεοποίηση ὀρισμένων ἄλλων.

Εἶμαι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ποὺ πιστεύω πὼς τὰ πιδὸ πολλὰ στὴν Ἱστορία τοῦ Χωριοῦ μας τᾶδωσαν οἱ ἀνθρωποι, οἱ ἀπλοί,

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀδελαῖδα 17.5.1985

Ἀγαπητὴ μας Ἀδελφότης Μικροχωριτῶν καλημέρα σας. Εὐχομαι ἢ παροῦσα μου νὰ σᾶς εὔρει ὅλους καλά, ἐν πλήρη υἰγείᾳ καὶ χαρὰ καθὼς καὶ ἡμεῖς γιὰ τὴν ὥρα καλὰ εἴμαστε. Ἐλαβα τὸ ἡμερολόγιόν σας ἀλλὰ εἶχα ἀρρωστήσει καὶ γι' αὐτὸ ἐβράδυνα, μὴν μὲ παρεξηγήσετε. Ἐσωκλείω ἕνα τσέκ 40 δολ. καὶ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀπαντήσετε γιὰτὶ χάνονται. Εὐχαριστῶ πολὺ. Μετὰ μεγάλῃς μου χαρᾶς, ὁ χωριανὸς σας Σεραφεῖφ Νταφύλλης. Χαιρετισμούς σὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος.

αὐτῶν ποὺ τὰ ὀνόματα δὲν γράφονται συνήθως.

Κάποτε πρέπει νὰ ξεκινήσουμε σωστά, ἢ ἀλήθεια χρειάζεται θάρρος.

Διον. Ζοριπαλάς

Μάρτης 1985

★

Πήραμε τὰ βιβλία σας (περιοδικὸ κλπ.) καὶ τίς ἀποδείξεις καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἔχει καλὰ νὰ συνεχίσετε τὸ ἔργο ποὺ ἀρχίσατε...

Διαβάζοντας θυμούμαστε τὰ παλιὰ χρόνια ποὺ εἴμασταν νεοὶ καὶ ξυπνοῦμε ἀπὸ ἐνα λήθαργο. Γιὰ μένα αὐτὸ τὸ βιβλίο «Μνήμη καὶ Χρέος», εἶναι πολὺ σπουδαῖο, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μοιραζόμασταν τίς χαρὲς καὶ τίς λύπες ὅλοι μαζί.

Θυμούμαστε τὰ γλέντια, τὰ ξενύχτια, ποὺ νυχτερεύαμε τὰ κορίτσια νὰ κάνουμε τὰ προικιά μας, περιμένοντας καλύτερες μέρες. Ἀλλὰ ἕνα πρωινὸ ἦλθαν οἱ Ἴταλοὶ καὶ γκρέμισαν ὅλα τὰ ὄνειρά μας... Ἄλλοι πλήρωσαν μὲ τὴ ζωὴ τους. Ἐνα κομμάτι ἀπὸ μᾶς ἦταν κι αὐτοί. Τοὺς κλάψαμε μὰ τί τὸ ὄφελος. Ἡ ἴδια μοῖρα περίμενε κι ἐμᾶς, μήπως ξέραμε ἀν θὰ γλυτώσουμε;

Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὸ ἄμορφο χωριὸ μας ποὺ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Ἴταλοὶ κατακτητὲς τὸ ὀνόμαζαν μικρὸ Παρίσι, ποὺ βρήκαν ν' ἀρπάξουν ὅ,τι πολὺτιμο ὑπῆρχε μέσα. Μόνο τὴν ψυχὴ μας δὲν μπόρεσαν νὰ ὑποδουλώσουν. Ὅλα αὐτὰ ἔρχονται καὶ ξανάρχονται στὸ μυαλό μου τώρα ποὺ διαβάζω αὐτὲς τίς λίγες γραμμὲς ἀπὸ τὸ βιβλίο. Παρελαύνουν μπροστὰ μας ὀλοζώντανες θύμησες παλιῆς ποὺ εἴμεναν ἀνεξίτηλες μέσα στὴν καρδιά μας.

Στεφανία Ι. Γιαννοπούλου (Δερματᾶ)

ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ἔξισ καὶ ἡ νίκη τῆς εἰς τὸν κόσμον. Ὅλον τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅλον τὸ Εὐαγγέλιον συναψίζεται εἰς δύο λέξεις, ποὺ ἐκφράζουν συγχρόνως τὸ γεγονός τῆς Ἱστορίας, τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐγγύησιν τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. «Χριστὸς ἀνέστη!».

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Ἡ μνημόνευση προσφιλῶν προσώπων στὴ στήλη αὐτὴ γίνεται μόνο μὲ φροντίδα τῶν οἰκείων των, οἱ ὁποῖοι, ἂν τὸ επιθυμοῦν, θὰ πρέπει νὰ φροντίζουν νὰ μᾶς δίνουν ἑτοιμὸ τὸ κείμενο ἢ τὰ ἀπαραίτητα βιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ μιὰ φωτογραφία.

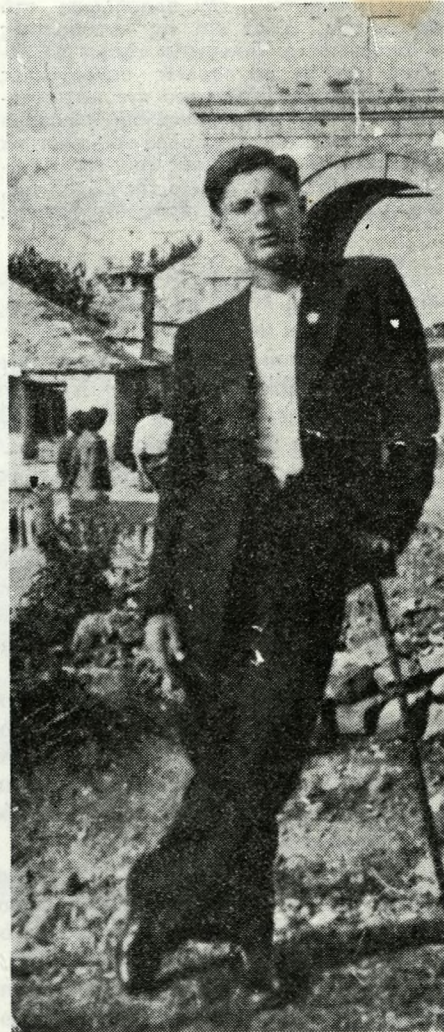
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ Κ. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Πλούταρχος Κ. Ζαχαρόπουλος (60 ἐτῶν), ἓνας δραστήριος Μικροχωρίτης ποὺ νεαρῶτατος, πρὶν ἀπὸ τὸ 1940, εἶχε πάει στὴν Ἀμερικὴ κοντὰ στὸν πατέρα του, ὑπέκυψε στὴν ἐπάρατο μετὰ ἀπὸ λιγὸ μὴν νοσηλεία στὸ Γκρήνβιλ τῆς Ν. Καρολίνας (2.6.85). Μειλίχιος καὶ ἀγαπητὸς, εἶχε διακριθεῖ γιὰ τὴν κοινωνικὴ του δράση ὄχι μόνο στὴν Εὐρυτανικὴ παροικία ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀμερικανικὴ κοινωνία, ὅπου ζοῦσε ὡς μέλος διαφόρων κοινωνικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων. Εἶχε ὑπηρετήσει στὸν Ἀμερικανικὸ στρατὸ στὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στὴν Ἰαπωνία — Ὀκινάουα. Παντρεύτηκε τὸ 1958 τὴν Μικροχωρίτισσα Μαρία τὸ γένος Μπακογιάννη, μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε δύο κόρες.

ΧΡΥΣΟΥΛΑ Β. ΠΛΑΚΑ



Πέθανε στὴ Λαμία τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ἡ Χρυσούλα σύζυγος τοῦ Μικροχωρίτη Βασιλείου Πλάκα, σὲ ἡλικία 70 χρονῶν. Σ'



Ὁ Πλούταρχος πρὶν φύγει γιὰ τὴν Ἀμερικὴ (1939) μπροστὰ στὸ καμπαναριὸ τοῦ χωριοῦ

ὄσους τὴν γνώρισαν εἶχε ἀφήσει τὶς καλύτερες ἐντυπώσεις γιὰ τὴν νοικοκυρωσύνῃ της, τὴν καλωσύνῃ της καὶ τὴν ἀρχοντιά της.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

Ὁ θαλερὸς στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα Γ. Δ. Φλωρὸς πέθανε σὲ ἡλικία 75 ἐτῶν. Σὰν σύζυγος τῆς Μικροχωρίτισσας Ἑλένης Ι. Κομπορόζου, ἀλλὰ καὶ σὰν δασοφύλακας στὴν περιοχὴ τῆς Εὐρυτανίας, ἀφησε ἀριστὲς ἐντυπώσεις σ' ὄσους τὸν γνώρισαν γιὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτήρα του, τὴν καλωσύνη του, τὴν προσήλωσι μὲν στὸ καθήκον του, ἀλλὰ καὶ τὴν πνευματικὴν του ἀναζητήσεως. Τελευταία τίμησε τὸ περιοδικὸ μας μὲ ψυχοφελεῖς συνεργασίες ποὺ δείχνουν τὴν βαθιὰ του πνευματικότητα. Ἀντὶ ἄλλου μνημοσύνου δημοσιεύουμε ἐδῶ τὶς τελευταῖες ἐπιστολὲς του πρὸς τὰ παιδιὰ του καὶ τοὺς δικούς του, ἀπ' τὶς ὁποῖες φαίνεται τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς του, ἐνῶ γαλήνιος πλησίαζε πρὸς τὸν θάνατο.



Γ. Φλωρὸς

Ὅταν θὰ ἔλθῃ τὸ μοιραῖον ζητῶ ἀπὸ ὅλους σας νὰ τηρήσετε μεγάλη ψυχραιμία καὶ νὰ μὴ λυπηθῆτε καθόλου, ἀλλὰ νὰ δοξάσετε τὸν Ὑψιστον ποὺ με ἀφησε κοντά σας μέχρι αὐτῆς τῆς ἡλικίας ὀρθιον καὶ κινούμενον.

Ἡ ταφή τοῦ ἀψύχου καὶ ὕλικου σώματός μου, ἀν ὄχι εἰς Μερκάδα, νὰ γένη σὲ μιὰ γωνιά ψηλά τοῦ Πρώτου Νεκροταφείου, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ στοιχίση πολλὰ ὁ χῶρος (γιὰ νὰ μὴ τρέχετε μακριά), ἄλλως ὅπου ἄλλοῦ κρίνεται. Ὁ τάφος ἀπλός, λαϊκὸς καὶ ὄχι μὲ πολυδάπανα μάρμαρα. Τὸ σῶμα ὡς ὕλη θὰ διαλυθῇ, γιὰ τὴν ψυχὴ νὰ ἐνδιαφεροθῆτε περισσότερο, πρὸς σωτηρίαν ἑαυτῆς νὰ δεηθῆτε. Ἡ ψυχὴ μου ὡς αἴθλος πνευματικὴ θὰ περουνίξῃ ἀπὸ πάνω σας καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ δεῖται καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πού θὰ εἶναι ὑπὲρ τῆς προστασίας καὶ καλῆς καθοδηγήσεως ὅλων σας, ἰδιαίτερος ὑπὲρ ἀποκτήσεως τῆς ὑγείας τῆς δοκιμαζομένης — ἄγνωστον διὰ ποῖον θεῖον λόγον — ἀγαπητῆς μου Ἑλένης, εὐχόμενος ἢ λαχτᾶρα ποὺ θὰ δοκιμάσῃ γιὰ τὸν θάνατόν μου νὰ γίνῃ αἰτία ξαφνικῆς θεοσεβείας τῆς πρὸς ἀγαλλίασιν καὶ τῆς δικῆς μου ψυχῆς. Νὰ ἐξακολουθῆτε νὰ προσεύχησθε καὶ νὰ ἐλπίζετε ὅσο νὰ κάμῃ τὸ θαῦμα τοῦ ὁ Κυρίου.

Ἔχω πεποίθησι ὅτι θὰ ἐξακολουθήσετε νὰ περιβάλλετε μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ σεβασμὸν τὴν μητέρα καὶ γιὰ τὴν Ἑλένην, διότι αὕτη, προικισμένη μὲ ἐμφυτὴ καλὴ ψυχὴ, θεοσεβεία, θάρρος καὶ ἐνεργητικότητα, ἐξυπηρέτησε ὅλους μας — ἀκόμη καὶ συγγενεῖς καὶ γνώριμους — δειξάσα μεγάλην στοργὴν σὲ σᾶς τὰ παιδιὰ, ἐγγόνια καὶ δισέγγονα, σὲ μένα δὲ ἀφοσίωσιν τόσην, ὥστε νὰ πιστεύω ὅτι μέρος τῆς μακροβιότητός μου νὰ ὀφείλετο εἰς αὐτήν.

Τώρα ποὺ ἦλθε ἡ ὥρα ν' ἀναχωρήσῃ ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὸν πρόσκαιρον τοῦτον κόσμον, καὶ τὸ γήινον σαρκίον μου, διὰ τὴν ἄλλην αἰωνίαν ζωὴν, δὲν γνωρίζω ὁποῖας μεταχειρίσεως θὰ τύχῃ, δεδομένου ὅτι ὅλοι βαρυνόμεθα μὲ ἁμαρτίες, ἄλλοι μὲ περισσότερες καὶ ἄλλοι μὲ ὀλιγότερες.

Καθ' ὅλον τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον μου, ὑπηρεσιακὸν καὶ ἰδιωτικόν, προσεπάθησα νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν καὶ ν' ἀποφεύγω τὴν ἀδικίαν. Τοῦτο συνεβούλευα νὰ πράττουν καὶ οἱ ἄλλοι,

Ἄν ὑπάρχουν τινὲς ποὺ νομίζουν ὅτι δὲν ὑπῆρξα ἐντάξει ἀπέναντι τῶν ζητῶ νὰ μὲ συγχωρήσουν, ὅπως καὶ ἐγὼ συγχωρῶ τοὺς πάντας, εὐχόμενος κυρίως ἀγάπην ποὺ θέλει ὁ Χριστὸς μας πρὸς τὸν ἴδιον καὶ ὅλους τοὺς πλησίον ἀδελφούς μας, διότι ἄνευ αὐτῆς τῆς ἀγάπης αἱ ἁμαρτίαι δὲν συγχωροῦνται.

Γεώργιος Δ. Φλωρὸς

Ὁ Γεροπλάτανος

«τί ἔχεις καημένε πλάτανε καὶ στέκεις μαραμένος;»
(Δημοστικό)

Θεριακωμένος γίγαντας, ὠριόφαντος, ἀγέραςτος, θαρρεῖς τὴν πλάση
θ' ἀγκαλιάσει!...

Μνήμη παντοτινῆ τοῦ ἄφθαρτου... Λιμασμένα τὰ μαῦρα κοράκια πέ-
φτουν πάνω στὰ κρεμασμένα κουφάρια τῶν ἀντρειωμένων, πού ἡ δόξα
στεφάνωσε!...

Χιλιόχρονη πλάτανε! Λαχτάριζαν τὰ φύλλα σου στοὶ ψυχομαχητοὺς
κι ὁ σταυραετός, πού εἶχα κατάκορφα στημένο καρπούλι, χτυποῦσε
μὲ θλίψη τὰ φτερά του... Σήμαναν τὸ μεγάλο πάθος ἀπὸ μακριά: ἡ
τρεμόλαμπη φεγγοβολὴ τῶν χλωμοπράσινων ἄστρον κι οἱ λυγμοὶ τῆς
θάλασσας...

ᾠ! Πικρὸ μοιρολόι στὶς ψυχές τῶν ζωντανῶν...

ᾠ φῶς ἀναστάσιμο, πού μέσ' στοὶ σκοτάδι φεγγίζεις! Χαρμόσυνο μῆ-
νυμα!:: Τ' ἀκουμπησμένα τουφέκια καὶ σπαθιά στὶς ρίζες σου καὶ κάτω
ἀπ' τὴν πυκνὴ σκιά σου ξαπλωμένος (ὁ Ξηντάρης...)

Πολὺς ἀχὸς στὸν ἀγέρα... χαρούμενος παιάνας κρούει τὶς καρδιές...
Ξεφάντωμα στὰ πανηγύρια...

Πολυτραγουδημένε πλάτανε! Πόσα δὲν εἶδες; Πές μου τὰ μυστικά
τιοῦ κρύχεις, μὰ πιά μὴ στέκεις μαραμένος.

Κρίνος Λαέρτης

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ «DIES SERENITATIS»)

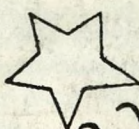
multifilter

ὁ πῖο ἀποτελεσματικὸς
συνδυασμὸς
διαφορετικῶν
φιλτρῶν στὸ

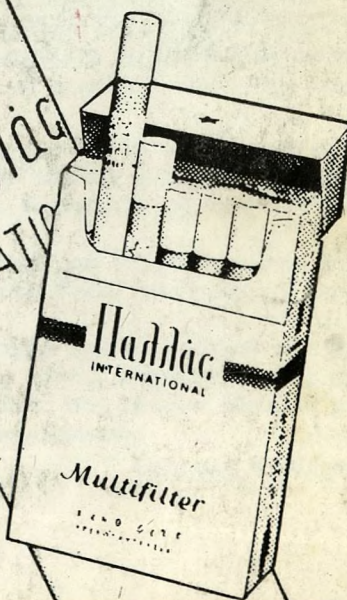
Παηλάς
INTERNATIONAL



• τέλειο
φιλτράρισμα
• καθαρῶτερο
κάπνισμα



Παηλάς
INTERNATIONAL



Ἀποκλειστικότης τοῦ Ἑλβετικοῦ οἴκου
BAUMGARTNER